

planinski

V E S T N I K

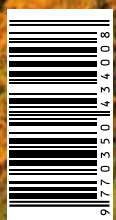
REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

113. LETO / OKTOBER 2008 / 3,12 EUR

Revija
Planinske zveze
Slovenije

10

Pavle Kozjek
O plezalnih pasovih
Intervju: *Silvo Karo*

POHODNI ČEVELJ

Air Revolution 5.1

DiGAfix®

- Vodoodporen
- Izstiska tople zrak iz čevlja
- Sistem omogoča fleksibilno diagonalno zatezovanje vezalk
- Z nevidnim posebnim vmesnim podplatom za izravnavanje položaja stopala v čevlju
- Grob, oprejemljiv profil podplata

air
REVOLUTION[®]
by Meindl

ŠMARTINSKA 152,
BTC-HALA A, LJUBLJANA
tel: 01 585 26 30
e-mail: pohodnik@univet.si
www.pohodnik-si.com

POHODNIK

Mago

Mustang Gtx

prodaja

ANNAPURNA

ANNAPURNA
Krakovski nasip 4, 1000 Ljubljana
t 01 426 34 28
info@annapurna.si
www.annapurna.si

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

108. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 87, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Andrej Mašera,

Mateja Pate, Irena Mušič,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega urednika),

Slavica Tovšak

Oblikovanje, likovno

in tehnično urejanje: Zvone Kosovelj

Grafična priprava: Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5190 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo.

Številka transakcijskega računa PZS je 05100-

8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana.

Naročnina 31,30 EUR, 55 EUR za tujino, posamezna

številka 3,12 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje

naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca

po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite

tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore

do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev

ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije

ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni

dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave

ali neobjave, krajsanja, povzemanja ali delnega

objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo

uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti

sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport,

Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje

športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fundacija za šport

Slika na naslovnici: Nad Šitom glava nad Vrščem

Foto: Dan Briški

Junaki vsakdanjega življenja

Če bi mi kdo pred časom rekel, da bo alpinizem nekoč le še zelo obrobna stvar v mojem življenju, bi mislila, da je do kraja trčen. Sveto sem bila namreč prepričana, da bom plezala do konca svojih dni in bom zelo imenitna plezalka. No, sanje o imenitnosti so se kmalu razblinile, da pa

v mojem življenju ne bi bilo plezanja – ne, tega si resnično nisem znala predstavljati. Bila sem prav vrhunsko obsedena – plezanje mi ni predstavljalo le načina preživljanja prostega časa, temveč način življenja. Zato razumem alpinistovo dušo in si domišljam, da vem, kaj je tisto, kar ga neprestano žene, da posega po vedno novih (višjih, zahtevnejših, skrivnostnejših ...) ciljih in pri tem tvega, da bo prestopil tisto tako tanko črto, ki ločuje življenje od smrti.

V času najaktivnejšega plezanja se nisem kaj dosti ozirala na svoje najbližje, ki so bili zaradi mojega konjička pravzaprav v neprestanem, v podzavest potisnjemem strahu. Na opazke o nevarnosti plezanja sem odgovarjala, da ni stvar nič bolj nevarna kot hoja po ulici, kjer ti lahko na glavo pade opeka. A to, če smo čisto iskreni, pač ni tako. Alpinizem je nevarna dejavnost, neločljivo povezana s tveganjem, ki se ga v vrtincu plezalskega opoja sicer vedno zavedamo, a ga preprosto odmislimo. Tako je za zapriseženega alpinista plezanje najnaravnejša stvar na svetu, dejavnost, ki ga izpolnjuje, osrečuje, osmišlja, polni z energijo, mu daje moč za vsakdanje življenje – in ga včasih navda tudi z »junaškimi« občutki.

Danes, ko sem tako nekam čudno daleč od plezanja, polagoma odkrivam, da so pravzaprav resnični junaki tisti, ki so z (zlasti vrhunskim) alpinizmom povezani zgolj posredno, torej svojci alpinistov. Tisti, ki živijo svoje življenje v neprestanem, bolj ali manj prikitem, *odmišljenem*, bolj ali manj intenzivnem strahu za svoje ljubljene. Tisti, ki nestrpnost čakajo novice z odprav in potihoma trepetajo v skrbi. Tisti, ki so kljub temu tako pogumni, da nekomu, ki mu alpinizem pomeni življenje, ne strižejo kril in ne strežejo po svobodi.

Nesreča Pavleta Kozjeka je bila huda streznitev, trd pristanek na realnih tleh. Dobro zavedajoč se dejstva, da ni pravil in da se vsakomur lahko zgodi vse, sem si po svoje vseeno predstavljala, da je Pavle eden izmed tistih posvečenih, ki se jim vendar ne more zgoditi nič hudega – vsaj ne v gorah ... Ob spoznanju, da v alpinizmu zares ni nedotakljivih, gre zato moje najiskrenejše občudovanje vsem njihovim najbližjim, da imajo pogum pustiti živeti. Če pomislim natanko, zase nisem prepričana, da bi ga imela. Kljub temu da mi je alpinizem blizu – ali pa prav zato ...

Mateja Pate

Vsebine vseh Planinskih vestnikov
od leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si;
od 1986 do lanskega letnika v formatu *pdf*.

UVODNIK 1
Junaki vsakdanjega življenja 1
Mateja Pate

TEMA MESECA 4
Pavle Kozjek 1959 – 2008 5
Vladimir Habjan

Legenda 6
Miha Lamprecht

Pavletova Pot 14
Gregor Kresal

Srečanja 18
Andrej Štremfelj

O Pavletu Kozjeku so povedali ... 19
*Urban Golob, Silvo Karo, Marjan Kovač,
Marko Prezelj, Dejan Miškovič*

**»Zdaj vem, da je čas dragocen«
Dejan Miškovič,
Pavletov zadnji soplezalec 22**
Tina Horvat

KOMENTAR 26
Tenka črta med čudnim in čudovitim 26
Vladimir Habjan

GALERIJA 28
Utrinki 28
Dan Briški

PLANINSTVO 30
Teflon 30
Dušan Škodič

Šmohorica 36
Milan Vošank

Pot brez meja 40
Miran Čehovin

**Vreme in razmere v gorah
v meteorološkem poletju 2008 42**
Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

NA TURO 46
Makekova Kočna 46
Borut Mencinger

**Kočna (Jezerska, 2540 m,
in Kokrska, 2520 m) 52**
Irena Mušič

Menina, pravljica moja 54
Arnold Lešnik

»Bela kugla« 58
Vladimir Habjan

Weißkugel, 3739 m 60
Andrej Mašera

INTERVJU 62
**»Če se stvari lotim, jo izpeljem do konca«
(Silvo Karo) 62**
Mateja Pate

VARNO V GORE 68
O plezalnih pasovih 68
Matjaž Šerkezi

ALPINIZEM 74
Peklenska direttissima 74
Peter Podgornik

NAŠA SMER 80
**Zapostavljena smer
za alpinistične užitarje 80**
Vanja Nastran

NOVICE IZ VERTIKALE 84-86
PISMA BRALCEV 86
LITERATURA 87

NOVICE IN OBVESTILA 88-95
Kako poznamo naše gore? 96

Pavle Kozjek 🗨️ Dejan Miškovič

Pavle Kozjek

1959-2008

Letošnjega petindvajsetega avgusta se je na gori Mustagh Tower v Pakistanu dogajala drama. Potem ko sta Pavle Kozjek in Dejan Miškovič ponoči in še ves dan plezala v prvenstveni smeri v severovzhodni steni, sta na snežnem grebenu slabih 300 metrov pod vrhom postavila skromen bivač. Vrh je bil na dosegu roke. Zjutraj se je Pavle odločil za sestop in krenila sta navzdol. Greben je bil zahteven, spihan in poln opasti. Ena takšnih se je Pavletu nenadoma odlomila pod nogami ... in odšel je med legende ...

Dejan Miškovič, ki v himalajskih gorah ni imel prav veliko izkušenj, je na gori, kjer na tolikšni višini ni možnosti za helikoptersko reševanje, brez vrvi in druge potrebne opreme ostal sam. Poklical je v Slovenijo in povedal, kaj se je zgodilo. Tu so sprožili reševalno akcijo. Dejan na nevarnem grebenu ni imel veliko možnosti niti dobro videti, kam je odneslo Pavleta. Nekaj časa se je še trudil splezati nazaj na znano mesto, vendar brez vrvi ni šlo. Potem je zavil v neznano steno na drugo stran gore in odplezal navzdol ... Po osmih urah je bil na varnejšem kraju. Izredno dejanje izrednega plezalca. Še vedno pa skozi labirint razpokanega ledenika ni mogel v dolino. Zato je čakal ...

Reševanje je steklo. Tri alpiniste slovenske odprave na bližnji K7 je helikopter pakistanske vojske pripeljal v bazo pod Mustaghom. Razmere so sicer dovoljevale reševanje, vendar žal ni vse tako preprosto in helikopter se je moral vrniti v svojo bazo. Potem se je vreme obrnilo in skoraj dva dni je bilo slabo. Tretji dan se je le izboljšalo, tako da je helikopter lahko spet poletel; na njem so bili tudi slovenski alpinisti. Miškoviča so našli in ga rešili z gore.

Trije slovenski alpinisti so pod steno našli kose opreme, ki niso dopuščali dvomov o lastniku ...

V Sloveniji je vest udarila ko strela z jasnega. Pavle Kozjek, alpinist svetovnega formata, ostal na gori Mustagh! Nekateri smo še verjeli v čudež – saj poznate knjigo *Gora ni hotela* – vendar tega žal ni bilo. Dnevi so minevali in minevali ...

Uredništvo Planinskega vestnika je nekatere Pavletove soplezalce povabilo, naj napišejo svoje misli ob tej izgubi. In so jih. Brez običajnega priganjanja, zelo skrbno in iskreno. Zdaj so pred vami. Preberite jih. Morda boste začutili utrip ljudi, ki jih ne razumete. Morda boste spoznali način razmišljanja, ki je mnogim v teh potrošniških časih tuj in neznan. Morda boste razumeli, kaj in zakaj te ljudi vleče v strme stene, na visoke vrhove, v te divje in tako odročne kraje.

Pavle Kozjek je bil sodelavec Planinskega vestnika. Od leta 1981, ko se je prvič pojavil s člankom *Čihulova pozimi*, je s svojimi članki, fotografijami in poročili o svojih plezalskih dosežkih nastopal vse do današnjih dni.

Pavle je na tiskovni konferenci pred odhodom na zadnjo odpravo med drugim povedal, da je njegov naslednji cilj knjiga. Knjiga plezalskih doživetij, spominov na prehojene poti, na kolege, odprave, na njegove gore ... Žal je ne bomo dočakali. Bomo pa poskusili njegove zapise zbrati in jih objaviti v naši reviji. Morda nam bo uspelo.

Moj spomin na Pavleta je z eno besedo: toplina.

Pavle, srečno potuj po svojih gorah in upam, da se še srečamo kdaj!

Vladimir Habjan

Legenda

✍ Miha Lamprecht

*v nasmehu nekega dneva
stopiš na svoje križišče
in streseš pesek iz popotnih čevljev
nekdo te vpraša kam hočeš
ti skriješ utrujene noge
in poveš
da si bil tam*

Tomaž Pengov, Odpotovanja, 1973

Nekoč sva modrovala, da naj bi najina generacija plezala vsaj še do petinšestdesetega leta starosti. Ti si molčal, potem pa, nemara s kančkom očitka, mirno odvrnil, naj ne bom tako skromen, in me popravil, rekoč, da bomo to počeli do svojih 85 let. V tem sobesedju nisi puščal dvoma.

Ob neki drugi priložnosti, ko sva govorila o tvoji plezalski podobi, si se kar strinjal z oceno, da si svojevrstna kombinacija Šraufa – Staneta Belaka in Tineta Miheliča. Od prvega si simbolno in dejansko črpal neko neuničljivo, surovo moč, energijo, od drugega pa pretanjen občutek za estetiko. Temu nisi hotel nič dodati, kot da bi vedel, da bi se tudi omenjena predhodnika strinjala s takšno referenčno oznako. Od tujih plezalcev si cenil zlasti Micka Fowlerja, s katerim si se primerjal po naravi dela v službi kot tudi po plezalski etiki in naboru smeri v visokih gorstvih.

Pavle na vrhu Hudičevega stebra, 1. 7. 2008 📷 Urban Golob

Po enem zadnjih skupnih potepanj pred odhodom v Pakistan sem tvojo sposobnost koncentracije pri plezanju na pol v šali in v prenesenem pomenu primerjal z laserjem, s točkovno koncentracijo in prodornostjo, z osredotočenjem na problem, na opreme, na detajl v smeri, v katerega si se brezkompromisno zagrizel in ga tudi rešil. Če ne prvič, pa drugič. Pablo, veliko sva govorila o številnih drugih temah in vprašanjih, in čeravno si bil včasih zadržan, si vselej povzel svoje misli, svoje mnenje in stališče. Zdi se, da si svoj odnos do problemov, ki jih naplavlja življenje, reševal z matematično natančnostjo in racionalnostjo. Imel sem občutek, da tako, kot plezaš, tudi živiš, da skratka ne puščaš odprtih vprašanj, da celovito in zbrano rešuješ tudi uganke bivanja in minevanja.

V tem tvojem načinu dojetanja, v tvojem načinu presojanja sem sam, tako kot številni med nami, čutil toplo dlan, varno zavetje, gotovost, pa naj so bili problemi in težave še tako nemogoči. V tem smislu te dojemam kot moža, ki si vselej zastavlja nove cilje, išče lepoto v omejenem številu možnosti in kombinacij, skozi idealne naravne prehode, na pošten način išče svojo smer in svojemu početju daje značilen slog, pečat in vrednoto. Videl si stvari na prvi pogled, videl marsikaj, za kar smo se drugi morali posebej potruditi, in nekoč si mi dejal, da naravnost vonjaš, kako je kdo speljal kakšno smer v hribih in kako teče v sistemu skrivnostnih skalnih labirintov. Tudi zato je bilo sobivanje s teboj zemeljska sreča.

Ne vem, morda kdo poreče, da smo na nek način bežali pred ravninskim svetom in tolikokrat zbanaliziranim življenjem ter delom »tam doli«, čeprav se zdi, da smo te danosti prav zato in tem bolj poskušali presegati s pošteno igro in z iskanjem globljega smisla ter pomena na eni strani, spet na drugi pa smo iskali zadovoljstvo v elementarnem uživanju in v sreči, deliti to razprto dlan drug z drugim. Ničkolikokrat si se prav uživaško ulegel na kakšni travnati preprogi vrh hriba in gledal v sonce. In čeprav si to doživljal vedno znova in znova, si se mi takrat zdel tako nedolžno in otroško zvedav, kot deček, ki se vedno znova čudi in občuduje to vesoljno lepoto ter ta freskantni obris svetlobe in senc okrog sebe. Zdelo se mi je, da globoko meditiraš na tej osi vesolja in da si hkrati preprosto srečen. Tvoj odnos do hribov in do, naj ne zveni izrabljeno, »osvajanja nekoristnega sveta« se je samodejno razlival med nas. Občudujoče in spoštljivo si gledal stare, zarjavele kline v smereh in stenah, sam si jih imenoval »starčki«. Vedel sem, da okrog teh pomenov vidiš, slišiš in podoživljaš zgodbe predhodnikov, da jih dojemaš kot nekaj poštenega, lepega, tudi drznega, kar pa sam nadgrajuješ in presegaš, kajti tem zgodbam

si dodajal svojo barvo, svoje odtenke, svoje zgodbe, svoje vtise in lastne poglede. Svojo etiko in estetiko. V tem smislu si nadaljeval delo predhodnikov in mu dajal svojo specifično, osebno noto.

Zdi se, da čas, ko bomo lahko v celoti dojeli tvoj plezalski opus, sestavili neizmerno bogat mozaik, šele prihaja. Že bežen pogled nazaj razgrne neverjetno bogato bero. Veliko bomo podoživljali ob prebiranju razmišljanj iz avtorske rubrike »Izpod previsa«, pa tudi iz vodnička izbora prvenstvenih smeri »39 in pol«. V zavesti med drugim ostajajo utrinki s številnih, nad vse zanimivih predavanj ter filmskih in diaprojekcij, utrinki s tvojih odprav, v katerih si nam na platnu ali na odru poskušal odpreti vpogled v lastno početje. Če rečem, da si včasih hkrati plezal, fotografiral ali snemal, naj rečem še to, da si znal tudi zelo dobro pripovedovati in pisati. Vedel si, kaj želiš povedati. Leta 1997 si tudi igral, zlasti kot dvojnik glavnega igralca, v takrat nastajajočem filmu Steber o času legendarnega Joža Čopa. Oprava iz Čopovega obdobja se ti je lepo podala, in četudi s patino časa, si povezal dva svetova, ki se dopolnjujeta in sta zraščena v eno.

Večkrat sem te prepričeval, da začni pisati knjigo, ki bi jo z lahkoto, o tem sem prepričan, postavili ob bok najbolje napisanim knjigam s področja gorniške literature. V tem smislu ne ostajamo samo prikrajšani zate kot Človeka, pač pa tudi skromnejši za še eno izglubljeno literarno priložnost.

Večkrat, ko se je zgodilo kaj neprijetnega, si citiral znameniti Šraufov medklic: »Je usekalo med nas!« Praznina je zdaj usekala tudi med obetavne predstavnike mlajše generacije, ki so nekako stopili v tvoj čarni ris in tako kot čolni sledili rezu valov, ki jih pušča za sabo velika ladja. Prav vesel si bil vseh njihovih podvigov, ki so sledili tudi tvoji plezalski filozofiji »lahak in hiter«.

Nemogoče je s kronološko in filigransko natančnostjo zajeti vse postaje na tvoji poti. Na njej so nedvomno mejniki in razpotja, ki si jih oblikoval zavestno in disciplinirano. Najprej v svoji zavesti in v želji po preseganju že narejenega, že opravljenega. In prav neverjetno, kako si iz vsega tega spet znal postaviti nove cilje, črpal nove ambicije, ideje, projekte, izzive. Nekoč si rekel, da z vsake odprave prihajaš s številnimi novimi idejami. Kot da bi v knjigi poglavju sledilo novo poglavje in temu spet naslednje. V enem od številnih dopisovanj, po eni od odprav, si mi za perujske Ande napisal: »Ne skrbi, deviškega terena je tu še za sto let. Spet sem odkril par novih izzivov ...« Kakor da bi si Peru rezerviral tudi za destinacijo svoje, pogojno rečeno, pozne gorniške dobe, ki bo sledila času ekstremnih odločitev in dejanj, kamor se boš vedno znova vračal

Plezanje v Puscanturpi v Kordiljeri Huayhuash (2007) 📷 Gregor Kresal

Pavle v steni Mustagha 🧗 Dejan Miškovič

in kjer boš izsanjal svoje sanje. Sicer pa te imajo tam tako ali tako bolj za svojega kot za Slovenca.

Poskušam preposlušati številne glasbene komade, ki si jih tudi sam poslušal. Seveda gre za stare rockerje iz benda Wishbone Ash. Njihovo glasbo si večkrat dodajal kot zvočno kuliso k svojim fotografijam, za svoje projekcije, in kolikokrat si tudi meni polepšal dolg dan v službi, ko si mi v pripionki poslal z občutkom izdelano galerijo s kakšnega skupnega potepanja. Kot stari renesančni mojstri si imel tudi v tem smislu izostren občutek za »red, težo in pravo mero« in galerijo ponudil kot na pladnju, rekoč: »Kaj pa takole?« Lahko bi dejal »rust never die«¹ in tvoji postarani Wishbone Ash, ki tako kot ti na svojem področju še vedno igrajo, bi usekali tisti sedem minut in štirideset sekund dolgi legendarni komad Phoenix in poslušali bi ga skupaj. »Ptica se dviga iz pepela in vse pušča za seboj. Ruševine in ogenj. Ptica dviga svojo glavo iz pepela. Mnogih mož ni več. In lahko jih vidiš tako kot jaz. Feniks vstaja in dviga svojo glavo proti nebu ...« Tako bend Wishbone Ash, ti pa bi se kot čarobna ptica vrnil med nas in se samo nasmehnil.

Odlikovala te je vrlina, da si tudi obrnil, ko si dojel, da je to nujno. Pa čeprav le 50 metrov pod vrhom, kot se ti je zgodilo leta 1987 pod Daulagirijem. Leta 1989, nekaj tednov po odpravi na Šiša Pangmo, ko sta z Andrejem Štremfljem potegnili 2200 metrov visoko prvenstveno smer čez jugozahodno steno, sem te obiskal v ljubljanskem kliničnem centru. Zaradi omrzlin si izgubil nekaj prstov na nogah in od takrat si imel občutljive in ranjene tudi konice prstov na rokah, ki so jih zdravniki morali nekako spraviti v red. Bil si ranjen in prizadet. Dojel sem, da za goro sam nisi bil pripravljen dati niti prsta. Pa vendar se ti je to zgodilo. Ampak v tistem konkretnem primeru na Šiša Pangmi si vedel zakaj in natančno si analiziral tudi trenutek, ko si se zavedel, da se to lahko zgodi. Strogo racionalno si vedel in tako si tudi presojal posledice. V tvojih očeh je bilo takrat razbrati, da kljub bolečini in zaskrbljenosti vendarle misliš naprej in da te to ne bo ustavilo.

V svojih letih mojstrenja si zlasti v Julijcih sestopal po smereh, po katerih je večina garala navzgor. V slogu »gor-dol-gor-dol« si povezoval po več smeri v enem dnevu, kar ne govori le o tvoji izjemni telesni kondiciji, pač pa tudi o zbranosti, prav neverjetni intuiciji in smislu za orientacijo. Bil si član legendarne mušketirske naveze: Franc Knez, Janez Jeglič, Peter Podgornik, Silvo Karo, Slavko Svetičič. O tem obdobju znajo več povedati Franček, Peter in Silvo, s katerimi

ste počeli neverjetne vragolije, ki so to našo deželico trdno pozicionirale na alpinističnem zemljevidu sveta. Marsikaj, tudi o tebi, bomo bržda še izvedeli iz Frančkove knjige Ožarjeni kamen, katere izdajo si tudi ti z veseljem pričakoval.

Plezal si praktično na vseh celinah, od severnoameriškega granita do patagonskih stolpov, od slovenskih gora do Dolomitov in Centralnih Alp, od Paklenice in Tulovih gred, Ospa, Kala in Glinščice do sultanata Oman, od pakistanskega Karakoruma do nepalske ali tibetanske Himalaje. V svojih brezdalnih sanjah si bil še marsikje drugje ...

V Himalaji, kjer si bil prvič leta 1983, ko si s kolegi potegnil prvenstveno smer na 7455 metrov visoko nepalsko Gangapurno, si, večkrat sam kot v navezah, stopil na pet osemstisočakov. Leta 1986 si v razmaku petih dni stal na vrhu Broad Peaka (8051 m) in Gašerbruma II (8035 m). Leta 1987 si po zimskem bivaku obrnil 50 metrov pod vrhom Daulagirija (8167 m). Tudi zato si bržda znal še bolj ceniti zimske vzpone Poljakov in njihovo lokomotivo Wielickega. Leta 1988 si pod vrhom druge najvišje gore K2 (8611 m) zaradi slabih razmer moral obrniti na 8100 metrih. Ob tragediji na območju t. i. bottle necka², kjer so letošnje poletje umrli številni alpinisti, si pripovedoval, da ste takrat, pred dvajsetimi leti, tudi sami morali obrniti, ker ste slišali grozeče svarilo gore, da je pot proti vrhu zaradi nevarnih plazov prenevarna. Leta 1989 si po 2200 metrih prvenstvene smeri čez jugozahodno steno z Andrejem Štremfljem stal na Šiša Pangmi (8027 m). Leta 1997 si po vzponu s tibetanske strani in brez uporabe dodatnega kisika stal na vrhu sveta, Mount Everestu (8848 m). Leta 2006 si po enodnevnem solo vzponu čez jugozahodno steno stal na Čo Oju (8201 m).

Globoke sledi si pustil tudi nižje, v perujskih Andih in v Patagoniji. Leta 1986 Peklenska direttissima v vzhodni steni Cerro Torreja! Leta 1990 prva solo ponovitev Ameriške smeri v Chacararaju, leta 1991 v južni steni Huascarana solo nova smer, leta 1993 Slovenska in Japonska smer v Chacararaju, leta 1995 v Južnem Huandoyu Oro del Inca, leta 1998 Mirton Novice Extreme v Chopicalquiju, leta 1999 Skandinavski direktna v Ranrapalci, leta 2000 Jirishanca, leta 2001 No fiesta hoy dia v Južnem Huandoyu, leta 2002 Los Rapiidos v Siuli Grande, leta 2004 Gospodarji stolpov v vzhodni steni Chacararaja, leta 2005 Trapecio, leta 2007 Puscanturpa.

Nekoč sva v Huarazu v neki izložbi gledala veliko fotografijo, posneto z vrha Everesta. Spomin ti je

¹ "Rja nikoli ne umre" (dobesedno) ali "Starčki se ne dajo"

² Ozko grlo

zaplaval v leto 1997, ko si brez dodatnega kisika s tibetanske strani stopil na vrh Zemlje. Stal si na petih osemtisočakih. Rekel si, da si svet pod seboj takrat videl natanko tak, kot ga kaže fotografija, kot da bi bila posneta iz vesolja, in da si resnično imel tudi fizični občutek za empirično dejstvo, da živimo na okroglem planetu. Leta 2006 si na Everest pogledal z vrha Čo Oja, potem ko si čez jugozahodno steno v enem dnevu odsoliral prvenstveni vzpon in zatem živalsko garal po globokem snegu proti vrhu. Tvoja duša pa se je zlasti mučila kasneje, ko si pričal o poboju nemočnih tibetanskih prebežnikov čez sedlo Nangpa La. Takrat si spet poklical po telefonu in prizadeto pripovedoval o pošastnem poboju, o tem pa med prvimi na svetovnem spletu obvestil tudi svetovno javnost. Šele kasneje si govoril o svojem vzponu.

Ob svojih epskih vzponih, ki se razvrščajo med postaje na tvoji plezalski poti, si užival tudi ob neštetihi manjših in manj pomembnih dejanjih. V tem življenjskem plimovanju si uspešno krmaril tudi v profesionalnem delovnem okolju. Vzporedno si, ko se je le dalo, treniral, tekkel, kolesaril, tekmoval na lednih tekmah. Uspešno si sodeloval na maratonskih tekih.

Leta druženja sem si nenehno drznil domišljati skozi odnos mojstra in njegovega vajenca. Imel si svoj »mind«, svojo karmo in karizmo, svojo smer, svojo linijo, svojo vztrajnost in večkrat tudi tisto značilno jekleno kljubovalnost, ki je obrusila največje gornike. Skromno sicer menim, da sam nisi potreboval prestižnih nagrad, čeprav si se jih iskreno veselil. V smislu postavljanja meril in plezalske etike si pisal in objavljaval v najbolj priznanih specialističnih mednarodnih revijah; ameriških, španskih, poljskih. Tako nisi poskrbel samo za promocijo lastnih idej in argumentacijo stališč, pač pa si skozi to kvalificirano optiko poskrbel za širšo pozornost svetovne javnosti do slovenskega alpinizma in njegove uveljavitve.

Ob svoji planetarnosti si znal poiskati in deliti tudi drobne skrivnosti na bližnjih stezih in poteh okrog doma v Mačkovem grabnu, kjer si preživel mladost. Kako si se veselil ozkih stezic in vzpetin, ki se jih, seve ne brez težav, da prekolesariti tudi v hladnejšem vremenu. In tudi od tam, če nisi bil ravno globoko v gozdu, so se odstirali naši hribi, ki so mamljivo pritegovali tvoje poglede. In mama na domačiji v Mačkovem grabnu je potem ponudila orehe in šilce domačega. In potem se ti je spet mudilo domov, k Nadi in k Ani Karin.

Ker je pesnik Iztok Osojnik tako dobro opisal tvoj značaj, naj mi bo dovoljeno, da se v teh dneh bolečine zatečem k njegovemu citatu: »Neskončno vzdržljiv, kakor da ne pozna strahu. Človek brez psihe. A le na zunaj. Tu pa tam so skoraj neopazne pripombe vseeno izdale, da se je na težkih mestih vendarle nekaj dogajalo v njegovi duši. Ponavadi je take trenutke sam opisal s kakšno šaljivo opazko. Nikoli ni popustil. Tudi v steni je toliko časa motovilil okrog težkega mesta, da je na koncu našel način, kako ga preplezati. Prej molčič kot zgovoren, toda nikakor ne dolgočasen. Eden redkih ljudi, s katerim se je dalo molčati. Odličen prijatelj in pretehtan in topel človek. Nikoli se ni rinil v ospredje, umirjeno je stal ob strani in sledil dogajanju okoli sebe. Nikakor pa se ni podcenjeval. Vedel je, kaj zmore in kaj je storil, bil je ponosen na vzpone, ki jih je opravil, in rad je imel družbo, v katero se je z veseljem vključil ... Bil je ponosen na uspehe, ki sta jih želi hčerka Ana in žena Nada. Skomaj prikritim veseljem je govoril o rekordih tako ene kot druge. Bil je izreden človek, a v tem skoraj neopazen. Šele če si ga poznal dalj časa, si se zavedel, za kakšnega človeka gre. Ko si ga enkrat spoznal, si videl, da njegova človeška globina nima dna. Človek v življenju sreča le malo takih ljudi. Biti Pavletov prijatelj je bila redka sreča. Plezati z njim pa še večja.« Tako o Pavletu med drugim poet in prijatelj Iztok Osojnik.

Tine Mihelič, tvoj starejši drug, je po skoraj tragičnem ledenem viharju v Druju, ko ga je smrt že pobožala in je bil že onkraj tega sveta, nekoč dejal, da »smrt v gorah ni nič hudega, da je pravzaprav skoraj prijetna.«

25. avgust 2008 je le bežen trenutek v življenju Mustagh Towerja, vendar bo ta dan za vselej zapisan na njegovem obličju. Kot je v nekem drugem kontekstu zapisala Tinetova mehka duša, je »visokogorski svet mrtva, življenju sovražna narava. Njegovo zgodovino pišemo ljudje, ki tudi edini oživljamo puste ledene planote in divje grebene. Tja gor nas vedno žene nepojasnjeno hrepenenje, kot da bi iskali nekaj, česar nam naša na videz tako popolna civilizacija ne more nuditi. Vedno znova bomo v odljudnih prostranstvih iskali to, kar smo si odvzeli sami.«

Vem, še bodo sončni zahodi. Še bo sonce grelo, vendar ta svetloba ne bo več tako topla, svetla in mehka. In še bodo večeri. In bodo sijale zvezde na nebu. Žal bo teh svetlih luči okrog nas manj kot doslej.

Nekoč in nekje se gotovo vidimo. Zatorej: »No siesta, Pablo!« ◉

Seznam vzponov in odprav

Pavle Kozjek je začel plezati leta 1978. Njegov alpinistični opus obsega 1200 smeri, med njimi 115 prvenstvenih. Za svoje dosežke je prejel več nagrad, med drugim zlati cepin po izboru občinstva leta 2007.

Najpomembnejši vzponi (po njegovem izboru)

Čo Oju, nova smer v JZ steni, solo v slogu *single push* (14,5 ure iz baze ABC do vrha), 2006;
za ta vzpon je prejel zlati cepin 2007

Šiša Pangma, Slovenski steber v J steni, nova smer v alpskem slogu, 1989

Cerro Torre, smer Peklenska direttissima, prvi vzpon v V steni, 1986

Everest, SV greben, prvi slovenski vzpon brez kisika, 1997

Broad Peak in Gašerbrum II, 2 osemtisočaka v 5 dneh, 1986

Andi: 8 novih smeri v velikih stenah Bele Kordiljere in Kordiljere Huayhuash, solo ali v slogu *single push*

Odprave

Gangapurna '83 (7455 m), S stena, nova Slovenska smer, vrh

Yosemite '84, El Capitan, The Shield, kratke smeri do težavnosti 5.12

Yosemite '85, El Capitan, North America Wall

Jalung Kang '85 (8505 m), S stena, dosežena višina 8100 m

Broad Peak (8047 m) in Gašerbrum II (8035 m) '86, 2 vrhova v 5 dneh

Cerro Torre '86, Peklenska direttissima

Daulagiri '87 (8167 m), V stena pozimi, dosežena višina 8050 m (bivak)

K2 '88 (8617 m), J stena, Magic Line, dosežena višina 8100 m

Šiša Pangma (8013 m), nova smer, in Nyanang Ri '89 (7101 m), prvi vzpon

Chacaraju Este '90 (6101 m), J stena, Richey-Brewer

Huascaran Sur '91 (6768 m), S stena, nova Slovenska smer, solo

Chacaraju '93, V stena, nova Slovenska smer, prva smer v steni; J stena, Japonska smer

Huandoy Sur '95 (6160 m), S stena, nova smer Oro del Inca, solo

Chopicalqui '98 (6345 m), SZ stena, nova smer Mirton novice extreme, solo

Ranrapalca '99 (6170 m), S stena, Skandinavska smer

Jirishanca '00 (6162 m), SV stena, poskus (do grebena)

Huandoy Sur '01 (6160 m), S stena, nova smer No fiesta hoy dia

Siula Grande '02 (6344 m), SV stena, nova smer Los rapidos

Chacaraju '04 (6112 m), S stena, nova smer The lord of the towers

Mount Hicks '04 (3214 m), J stena, smer Gunbarrels

Trapezio '05 (5644 m), SV stena, prvi popolni vzpon po Loweovi smeri

Čo Oju '06 (8201 m), JZ stena, nova Slovenska smer, solo v slogu *single push*

Puscanturpa Este '07 (5410 m), V stena, nova smer Stonehenge

Po gradivu za tiskovno konferenco za odpravo Mustagh Tower priredila M. P.

Pavletova Pot

Gregor Kresal

Pavle in Gregor v baznem taboru pod Mustagh Towerjem 📷 Dejan Miškovič

Namenoma ne bom pisal tako, kot bi za kronološki pregled Pavletovega alpinizma nemara kdo pričakoval. Stresel bom opise in skice pisane množice njegovih smeri iz nabito polnega nahrbtnika in pobljže pogledal, katere od njih me bodo še posebej močno zbudle v oči, za katere sem že kot alpinistični kratkohlachnik vedel, da so nekaj posebnega, in za katere je celo sam tu in tam skromno zatrdil, da so bile zares »hude«. Tiste bolj pomečkane sem večkrat že imel v rokah, pa tudi veliko rok so zamenjale, saj nam mnogokrat ob prvem pogledu nanje ni bilo prav vse jasno. Že zdaj dobro vem, da bom skušal gledati čez previsok zid in da mi tudi prostor ne bo dopustil zajeti vsega. »Se je tam res dalo? Ali ni tukaj spodaj malo čudno? Kako pa mimo tistih streh? Si bil kar sam tam? Ja, kje pa dol, a kar nazaj po isti?« Podobna vprašanja smo si vedno zastavljali med listanjem.

Premočrtnost mi že sama po sebi nikoli ni bila prav blizu; da bi hotel njegovo Pot začrtati od točke A do B, kjer bi slednja pomenila Mustagh in konec, se mi že zaradi mojega pogleda na brezčasnost gornišstva kot takega in kljub uredniško drugače predvidenemu članku ob tej priliki zdi povsem neprimerno.

Kaj je tako posebnega na teh najbolj pomečkanih listih? Kaj ga je v tako številni množici odprav, kot jih je nanizal, najbolj zaznamovalo? Odgovor se najbrž delno skriva kar v vprašanju. V petindvajsetih letih od svoje prve odprave mu le petkrat, sredi devetdesetih, ni zneslo, da bi šel na pot. A je zato večkrat bil tudi na dveh v enem letu. Ob dobro zabeleženih in zajetnih odpravarški evidenci, kjer se je le štirikrat vrnil domov brez smeri v žepu, mi bo verjetno najtežje prešteti in uvrstiti tiste smeri, s katerimi je opravil vmes. Njihova količina je namreč več kot zavidljiva. Morda je to v tem

trenutku celo neizvedljivo ... Po čem smo ga najbolj poznali? Zakaj nam je vsem bil blizu, pa ga včasih vseeno tudi nismo razumeli? Sam sem se največkrat vprašal, od kod vsa volja in energija? Vsako leto znova! Spet in spet. Tega včasih res nisem razumel. Sem pa dobro vedel, zakaj mi je bil blizu. Težko bi našel bolj skuliranega soplezalca in umirjenega sogovornika, tudi ko je šlo vse narobe. Z njim si se lahko sporekel le o nepomembnih stvareh; so boljše brenkali Lynyrd Skynyrd ali Wishbone Ash? Dvanajst odprav v perujske Kordiljere! Tam sem bil dvakrat, vedno z njim in bi sicer plaho, a morda vseeno rekel, da Peru poznam, pa bom raje tiho, saj držič v rokah njegove fotografije, verjetno nimam pojma. »Čakra je hrib, ki ti potegne hlače v rit,« mi je rekel, ko sva stala pod njim, jaz še ves zelen, na svoji prvi odpravi. Po njej sem si jih še nekaj časa vlekel ven. V njegovih stenah sva preplezala dve smeri, on sam pa skupaj kar štiri. Dve v južni in po eno v vzhodni in severni. Impresivno, za eno bolj strahospoštovanih gora tam naokoli. Za revijo Alpinist je ravno pripravljali celoten profil o njej ... Bela Kordiljera je bila njegov drugi dom. Steno Južnega Huandoya je znal na pamet, po dvakrat jo je preplezal gor in dol, o Chopicalquiju je govoril kot o Polhograjski Grmadi, že prej nekoč se je sam potikal po Huascaranu, kasneje pospravil tudi Ranrapalco, seveda sam. Preštevilnih aklimatizacijskih vzponov niti ne bi omenjal, pa jih je mnogo šlo prek šest tisoč. Šele v zadnjih letih je na vrsto prišla druga Kordiljera. Najlepša, Huayhuash. Edini neuspešen perujski poizkus, v Jirishanci, ga je gotovo podžgal za vse naslednje vzpone tam, opravljene bliskovito. Siula Grande, Trapecio, Puscanturpa! »To je vedno Blitzkrieg,« mi je večkrat dejal njegov mladostni soplezalec. In ni bilo prav nič drugače tudi vsa leta kasneje, ne v ledenih vertikalih novozelandskega Hicksa ne na najini zadnji turi v Stenarju teden dni pred letošnjo odpravo.

Kolikokrat sva govorila o njegovem Everestu brez dodatnega kisika? Tega je pri sebi uvrstil na četrto mesto. Nekajkrat. Bi lahko večkrat, glede na težo vzpona? Gotovo. A se mu očitno ni zdelo potrebno. Zdi se mi celo, da sva ob tem večinoma ostajala kar v baznem taboru, ker je ta šel odpravarjem precej na živce. Stoji pač nesramno visoko in nihče ga ni posebej maral. Vsakokrat, ko ga je zapustil in se zakadil v ledene vesine Čomolungme, je bilo zanj to kot odrešitev. »Na hribu moraš tako ali tako dati vse od sebe!« Zakaj bi moral to isto tudi v bazi, da se malo spočiješ? »Zajebana baza!« Kolikokrat sva govorila o zimski Čihuli, pa o kasnejšem solo sestopu po njej? Ne vem, kdaj o tem pravzaprav nisva govorila. Ko sem bil leta kasneje sam prvič v tej smeri, sploh nisem rabil opisa, poznal sem

vsak oprimek. Sva na prašnih, zavutih cestah, idiličnih dostopih pod stene, dolgih letalskih poletih ali na Rimskem zidu in kasneje ob pivu kdaj pozabila na Rzenik? Močno se mi zdi, da se to ni ravno zgodilo. Morda sva letos pozimi enkrat res pozabila, a se potem kar hitro spomnila, da prav njegova Andromeda še nima proste ponovitve, in šla na ogled. So mu bili bližje najvišji vršaci sveta ali krušljivi domači prepadi? Se je bolje znašel v trdni skali skrivnostnih stebrov Brente ali z mehкими usnjenimi čevlji v predzgodovinskem Luciferju? Ga je motila gneča novodobnih frikotov v Črnem Kalu ali mu je le popolna divjina Južnih Alp še pomenila tisto pravo? Se je kdaj naveličal Paklenice? Triglavske stene? Je vsaka nova smer v Peruju prinesla še dva nova načrta? So ga še vedno zanimali osemtisočaki?

Seveda so ga zanimali, pa tudi vsaka nova smer je prinesla vsaj dva načrta. Le Centralne Alpe je obiskal zgolj dvakrat, čeprav smo ga z vsemi mogočimi triki mamili tja. »Saj bo potem na odpravi dovolj zeblo,« se je nasmehnil in se odpeljal v Dolomite ali Val di Mello. In vselej je rad šel v Paklenico, čeprav je tam že zdavnaj odkljudal večino njemu ljubih smeri. Triglav je oblezel po dolgem in počez. Tudi pet smeri v enem dnevu se mu je nekoč zazdel izziv. Sam in pet smeri. V komaj pregledni množici že znanih linij očkove stene pa je ostro oko vedno znova našlo prostor še za eno novo smer. Ne, niso ga zmotili kričče oblečeni frikoti z lepimi vponkami, se je znal kar dobro pomešati mednje in hkrati dokazati, da lahko mimogrede, tako za trening, opravi tudi s petindvajsetimi smermi. Kar je v večini primerov po trikrat več, kot jih na dan pospravi povprečen črnokalec. Spraševati se, kje je bil gibčnejši, v skali ali ledu, je povsem neumestno. Vsak odgovor na takšna in podobna vprašanja je vedno ponudil sam od sebe. S svojimi vzponi. In sestopi. Vzponi in sestopi. Tako je imenoval svojo spletno stran. Ko sem ravno omenil Brento: dolgo plezanje nove smeri v njenem najvišjem delu ga ni prav v ničemer ustavilo, da se ne bi tudi povratka lotil malo bolj »na strmo«. In je v starih plezalkah in z lesenim kladivom sestopil kar po osrednjem ozebniku. O podobnem sem se nekoč na lastne oči prepričal sam. Kljub januarju nama je pogled na strmo skalno steno izdal le minimalne zaplate snega in dereze sva pustila spodaj. A tik pred nočjo sva se znašla pod ledenim slapom. Sem se že videl med spuščanjem po vrvi, ko se je v plezalkah in ponovno le s kladivom zaprašil vanj. In? Bil čez dvajset minut čez. Tisto je bilo res treba videti! Zdaj si pa odgovorite sami, v kakšnem terenu se je bolje znašel.

Je kdaj primerjal svojo prvo himalajsko izkušnjo s kasnejšimi? Menda tako fizično naporno kot na Gangapurni ni bilo skorajda nikoli več. »Eno samo

gaženje in orkanski veter!« Takrat se je ob Šraufovi trmi gotovo zavedel, kaj pomeni biti vztrajen. Vzhodna stena Torreja ne bi nikoli doživela epiloga, če v luknji pod njo, štirinajst dni z lopato v roki, ne bi bivakiral Pablo. Ni naključje, da jo je sam postavil na tretje mesto svojih najbolj hudih. Seveda je tudi primerjal, a bolj nerad. Vzponi so se le preveč razlikovali med seboj. V svojih beležkah pa je na prvo mesto vseeno postavil eno zadnjih, novo smer na Čo Oju. Mislim, da predvsem zaradi hitrega vzpona, saj je iz povišane baze do vrha potreboval le dobrih štirinajst ur. Hitrost mu, ob izredni fizični pripravljenosti, tudi drugače ni bila ravno tuja. Ne tuja, hitrost je bila zanj drugo ime. »Los rapidos – Ta hitri,« je kar sam imenoval smer v Siuli. Za povezavo treh Skalaških smeri naših Julijcev je med pripravami sicer predvideval cel dan, potem pa na vrhu zadnje vseeno stal že po desetih urah. Iz Martuljka čez Špik v Dnino in preko Škrlatice skozi Vrata na Triglav. In kaj si je takrat najbolj zapomnil? Da je v Aljažu, pred zadnjo, popil cel liter deita in potem še na vrhu Ladje pokal mehurčke. Mu ni nič drugega ostalo v spominu? Če pomislim, kako sem ga nekoč opazoval, samo z vrečko magnezija v Kraljici Julijcev Trbiške špice ... »Pa kaj je temu tipu?« sem si mislil. »A preskakuje navzgor?« Gotovo si je takrat v Skalaških zapomnil še kaj, najbrž pa si tudi med hitro vožnjo po avtocesti bolj težko zapomniš ravno vse oznake ob cesti.

Precej na hitro je med svojim prvim obiskom Pakistana sredi osemdesetih v žep pospravil tudi svoja prva osemtisočaka. Pet dni za oba. In ju je, Broad Peak in Gašerbrum II, postavil na peto mesto v svoji knjižici. Ravno tistega leta se mu je oko prvič ustavilo na Mustaghu. In pet let kasneje, po najinem skupnem Chacararaju, sva se prvič pogovarjala o njem. Bilo mi je jasno, da so nama blizu gore z Obliko. Gore kot naš Špik. Eno takih je lansko leto našel v odmaknjenem delu Huayhuasha. »Pablo! Kako se že tistemu hribu reče? Ki je podoben tej najini?« sem ga vprašal, ko sva zapuščala stolpasto Puscanturpo in zjutraj pospravljala najino malo bazo. »Vem, vem, Mustagh, a ne? Ja, čas bo!«

V letu, ko sem opravil izpit za alpinista, se je po našem klubu vrtelo prav neverjetno število plezalskih začetnikov. Čez sto nas je bilo. Seveda je bilo nemogoče поблиžje spoznati prav vsakega. In zato smo radi na veliko premetavali mapo vzponov, po kateri je bilo lažje narediti kakšen zaključek. Kdo je tukaj bolj zaradi družbe, kdo je res faca in skoraj vsak dan pleza, pa kdo je res težka faca in pleza res težke smeri in tako dalje. Ker se moj priimek začne s KR, je bil pred njim vložen list, ki se je začel s KO, vendar je bil na koncu

leta na njem samo en vpis. Samo en vzpon. Zdelo se mi je kar posrečeno, da tičiva v tisti mapi tako skupaj, saj sem že prej dobro poznal dejstva z Yalung Kanga, kjer je prvič prestopil mejo osmih kilometrov, pa o tednih zasipavanja s snegom v Direttissimi Cerro Torreja, o grozljivo mrazlem bivaku pod vrhom zimskega Daulagirija, o dramatičnih trenutkih visoko na K2, pa nenazadnje Yosemiteh ali strašljivi Zajedi Široke peči, Rzeniku, Dolški Škrbini ... Ampak samo en vzpon v celem letu? Z majhnimi črkami je pisalo Šiša Pangma, Slovenska smer. Naključje je hotelo, da sva kmalu potem tudi prvič zares govorila. »Veš, včasih ena smerca odtehta sto drugih,« mi je potem še leta odzvanjalo v glavi. Težko bi ob vsebini nahrbtnika, ki sem ga odprl na začetku, zaključil kaj drugega kot to, da so podobno odtehtali tudi vzponi vseh njegovih ostalih triindvajsetih odprav. Če bi že na koncu osemdesetih podeljevali zlati cepin, najbrž ob tej »eni smerci« ne bi prav dosti razmišljali. Tudi sam najbrž ni, ko jo je pri sebi postavil na drugo mesto.

Nisva zelo veliko plezala skupaj, sva se pa malo več družila. In kadar je na mizo padla fotografija gore z Obliko, nama je bilo takoj jasno, da greva, in tudi, kje bova šla. Potrebni so bili trije, štirje stavki in stvar je bila zaključena. Ni se bilo treba več o ničemer pogovarjati, saj je bilo gotovo, da vem, kaj si misli, in tudi sam je vedno dobro predvidel moje načrtovanje. Verjamem, da z drugimi ni šlo prav nič drugače. Takšno življenje je bilo preprosto. Tiste ture so bile preproste. Zelo preproste! Vse prej kot to bo soočanje s praznino, ki zdaj zeva brez njega. »Ej, Pablo, Direktna čez gladke trebuhe v Zahodni Triglavski naju bo počakala!« ◀

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz
106.8 MHz

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

Srečanja

Iz jutranjega mraka se je prikazala stena Planje. S svojim premočnim pogledom je zrla v zatrep Mlinarice, kjer sva se s Pavletom vsa prepotena nemo spogledala. Neprijetna podoba stene in oblačno nebo naju nista mogla odvrniti. Poznava se že več kot četrtoletja, pa se bova šele tretjič navezala na isto vrh.

Prvič sva skupaj preplezala zimski Rzenik. Ne vem več, kje in zakaj sva se takrat našla. Vem samo to, da je šlo hitro, brez posebnih težav. Tako hitro in brez težav je šel vzpon tudi v pozabo.

V »Podstrešni sobi« so očitno pozabili zapreti okna, saj je vse od vstopa rahlo rosilo. Višje kot sva plezala, gostejše so postajale deževne kaplje. V najtežjih raztezajih pod prečko naju je ujel pravi vesoljni potop. Nisva bila pretirano zgovorna. Vsa energija je bila usmerjena v obstoj v vertikali, v preživetje. Tega si nisva gnala k srcu, saj sva bila vsak po svoje vajena takih situacij. Stara kozla pač.

Drugič sva skupaj plezala v Himalaji. Oba je očarala južna stena Šiša Pangme. Od doma sva odšla brez najmanjše misli na to, da bova plezala skupaj, saj sva imela vsak svojega soplezalca. Potem pa se je tok življenja obrnil drugače. »Pavle, a greš z mano v steber?« Pogledal me je malce presenečeno: »Grem!« In sva šla. Tretji dan sva na sestopu z grozo ugotovila, da je Pavletov palec na nogi popolnoma bel in trd kot kamen. Ni izgubil glave. Kljub utrujenosti nama je uspelo varno sestopiti v dolino.

Na robu stene je dež skoraj ponehal. Premočena sva hitela po grebenu, okrog katerega so se vlekle deževne megle. Iz votline, v katero sta se zatekla, sta naju nemo opazovala dva kozoroga. Čudaka, midva seveda, ne onadva. V zatrepu Mlinarice je dež končno ponehal. Nihče od naju se ni mogel spomniti, kdaj je bil nazadnje tako moker. Bolj stara, bolj neumna, sva ugotovila v en glas.

Na poti proti domu sva sklenila, da se morava še kdaj navezati na isto vrh. Kje in kdaj ...?

Andrej Štremfelj

Pavle v smeri The Lord of the Towers (Gospodar stolpov) v severni steni Chacararaja v Peruju (2004) 📷 Marjan Kovač

O Pavletu Kozjeku so povedali ...

Ko sem kot osnovnošolec prvič prišel plezat na Rimski zid, je bilo tam prislonjeno rumeno dirkalno kolo. Nedaleč od njega je po majhnih oprimkih (velike, ki so bili za nas začetnike rešilni, je kar spuščal) plezal skodran plezalec. Brez dvoma je bil nekaj posebnega. Od daleč sem strmel vanj, ko je za šalo preplezal najtežje dele dolge prečnice, se nato usedel na kolo in odhitel kdove kam. Pavleta sem v tistem času tam velikokrat srečal, videl pa sem ga tudi na alpinističnem odseku, kjer sem se vpisal na alpinistično šolo. Čeprav ni bil nikoli glasen, je že samo s svojo prisotnostjo napolnil sobo, kjer so se zbirali alpinisti. Vedel sem, kaj vse je preplezal do takrat, in ker kot zelen tečajnik še nisem popolnoma razumel pomena njegovih takratnih vzponov, sem si ga komaj upal pozdraviti. Niti v sanjah nisem pomislil, da bi se skupaj z njim kdaj navezal celo na vrv.

Pred nekaj leti pa se je zgodilo tudi to. Od takrat sva večkrat plezala skupaj tako v hribih kot tudi v plezališčih. Skupaj sva bila celo na dveh odpravah. Nekoč je v nekem intervjuju rekel, da največ in najraje pleza s tistimi alpinisti, ki podobno čutijo in razumejo gore kot on. Na tihem sem bil kar malo počaščen, da sem očitno prav zaradi tega med njegovimi soplezalcami tudi sam in sem se od njega lahko tako tudi marsikaj naučil.

Nekoč sem srečal Grega Childa, odličnega alpinista in prekaljenega odpravarskega mačka. Ko smo se pogovarjali o soplezalcih, je rekel: »Na koncu se ne spominjaš ljudi po tem, kaj vse so preplezali, ampak po tem, kako si užival v njihovi družbi.« To velja tudi za Pavleta, a s pripombo, da nekje ob njegovem imenu vedno lebdi njegova neverjetno bogata bera vzponov od Himalaje, Andov do domačih krušljivih sten. Everest brez dodatnega kisika, dva osemtisočaka v petih dneh, zimski bivak na Daulagiriju na višini 8000 metrov brez vsakršne opreme, prvenstvena smer na Šiša Pangmo na alpski način, solo vzpon na osemtisočak Čo Oju preko nove smeri v pičlih 15 urah in številni prvenstveni (v glavnem solo) vzponi v perujskih Andih povzročijo občudovanje slehernega gornika, mnogim »posvečenim« alpinistom pa vzbujajo spoštovanje njegovi samotni vzponi v naših gorah, polnih

ne najzanesljivejših oprimkov. Solo sestop po Čihulovi smeri v odmaknjeni in divji steni Široke peči in podobna dejanja razgledanemu alpinistu o Pavletovih psihofizičnih sposobnostih povedo praktično vse.

S svojo plezalno kariero bi lahko bil brez dvoma uspešen poklicni alpinist, a je nekoč rekel, da ga to sploh ne zanima. Samo za plezanje da je živel v študentskih časih, zdaj pa ga veseli služba, najpomembnejša pa mu je tako ali tako družina. V svoj natrpan urnik šefa oddelka na Statističnem zavodu mu je uspelo spraviti še tekaški trening, da je nekajkrat pretekel maraton pod tremi urami, za plezanje pa so ostali v glavnem vikendi ali pa kakšen dan dopusta med tednom.

Čeprav bolj tih kot ne, je bil Pavle svetovno znan alpinist. A cenjen ni bil samo zaradi svojih vizionarskih alpinističnih dejanj, temveč tudi zaradi svojega humanitarnega prepričanja. Pomoč drugim je bila zanj samoumevno na prvem mestu. Prav on je pred dvema letoma v javnost spravil posnetke streljanja kitajskih vojakov na mlade nune, ki so hotele prečkati prelaz Nangpa La med Tibetom in Nepalom. Zaradi tega je imel Pavle doma v Sloveniji tudi nekaj težav, precej večje neprijetnosti pa je zaradi njegovih posnetkov imel predsednik Kitajske, ki se je moral za to dejanje svoje vojske javno opravičiti. Pavle je vedel, da so mu vrata k tibetanskim goram zaradi tega verjetno za vedno zaprta. »Ampak z veseljem bi še enkrat naredil isto, dobrih hribov pa je po svetu tako ali tako še cel kup,« je rekel o tem.

S Pavletom sva za letošnjo sezono imela še kar nekaj načrtov. Plezanje v Dolomitih nama je prekrižalo slabo vreme, prvenstveno smer v Prisojniku pozabljeni klini v dolini, ponovila pa sva njegovo prvo prvenstveno smer iz leta 1980 v Koglu. Na skupnih turah bi spet lahko slišal njegove zgodbe iz rodnega Mačkovega grabna pri Polhovem Gradcu, o lovljenju rib v tamkajšnjem potoku, o nekdanjih plezalskih žurih na njihovem seniku ... Imela sva tudi nekaj podobnih plezalskih zamisli za prihodnja leta. Teh na žalost zdaj ne bova mogla uresničiti. Morda se bova na isto vrv navezala spet enkrat drugič, nekje drugje.

Urban Golob

Pavle Kozjek – eno najmarkantnejših dreves slovenskega alpinizma, ki so pognala trdne in globoke korenine v začetku osemdesetih let. V času, ko smo ogromno plezali, znali proslavljati in se veselili uspehov, ko je alpinizem še imel dušo, ko še ni bilo interneta, smo čas, ki se danes nameni temu mediju, porabili za druženje in dober žur. Pavle je bil vedno pobudnik in motor dogajanja.

Študentski dom v Rožni dolini, Gerbičeva, Mačkov graben, Strossmayerjeva, Buenos Aires, Paklenica, Bavšica ... Pred očmi se mi vrtil film, ki smo ga doživljali in ustvarjali skupaj s Pavletom. Spomini uhajajo v leto 1985, na konec februarja. Stiskali smo se v majhni študentski sobi. Bilo nas je veliko, še več pijače ... Naša generacija osemdesetih se je prvič odpravljala v Himalajo, da bi osvojili Yalung Kang. Kar štirje (Slavc, Johan, Pavle in jaz) smo plesali na enem sodu, ki je dan pozneje s kargom potoval v Katmandu ... Takrat se mi niso zatresla kolena, danes pa se mi tresejo, ko pomislim, kako daleč smo drug od drugega!

»So far away from here,«¹ so Dire Straitsi že ne vem kolikič doneli iz starega kasetofona, ko smo »delavci« zgodaj zjutraj odhajali naravnost v službo, Pavle pa je med črepinjami poskušal spraviti študentsko sobo v red, da bo primerna svojemu namenu.

Veselo je bilo tudi konec januarja leta 1986 v toplem Buenos Airesu. Vračali smo se iz Patagonije po vzponu na Cerro Torre. Razposajeni četrtoletniki smo ob pomoči mendoške črnine v takratnem Jugoslovanskem domu Triglav v kletnih magacinih med starimi klavirji pošteno zalili svoj vzpon. V jutranjih urah smo obležali na tleh, še prej pa »odprli« dva klavirja. Bil je res dober žur in Pavle je fotografsko zabeležil dogajanje. Vedno se nasmejem, ko vidim te posnetke, in ni dolgo tega, ko sva skupaj obujala te spomine.

Vem, da mi Pavle ne bi zameril, ko v spomin nanj opisujem ta dogodka.

Pavleta bi na kratko opisal kot alpinista, ki se je vztrajnosti, zagrizenosti in brezkompromisnosti učil od odličnega alpinista, pokojnega matičarskega prijatelja Staneta Belaka – Šraufa, romantike pa od Tineta Miheliča. Tudi trdo mladostniško delo v polhograjskih strminah rodne kmetije v Mačkovem grabnu je bilo trdna podlaga za nevarni in zahtevni svet alpinizma.

Vrstile so se številne odprave, predvsem v Ande, Severno Ameriko, Himalajo ... Izredno aktiven je bil

tudi v naših gorah, poleti in pozimi. Ob kopici izjemnih vzponov je na prvem mestu vsekakor prvenstvena smer v JV steni Šiša Pangme v alpskem stilu, pa vzpon na Mount Everest brez dodatnega kisika. Andi pa so bili njegovo najljubše področje, ki ga je prav gotovo vzljudil ob pomoči vzornika Tineta Miheliča, velikega poeta in romantika gora.

Ob vsej žalosti njegovih dragih, prijateljev, znancev bodo v žalost zavite tudi gore južnoameriških Andov, katerih zvest in reden obiskovalec je bil Pavle ...

Silvo Karo

»Lep pozdrav iz pakistanskih hribov,« si zapisal na zadnji strani kartice, ki si mi jo poslal z odprave na Mustagh Tower. In ko gledam podobo enkratne gore in tvoj pozdrav, še vedno ne morem verjeti in doumeti, da te ni več med nami. Tebe, ki si bil vedno preudaren in skrajno previden, ki si se vseh vzponov, pa če si plezal v navezi ali sam, loteval z matematično natančnostjo in predvideval tudi nepredvidljivo ...

Bilo je pred triindvajsetimi leti, v Vratih. Spoznala sva se naključno, čeprav v naključja ne verjamem. Bil je sobotni večer, sedel sem v prazni jedilnici Aljaževega doma, brskal po plezalnem vodniku in čakal soplezalca. Ko sem dvignil pogled in se razgledal po jedilnici, si se ob sosednji mizi ravno pripravljal k večerji. Beseda je dala besedo. Povedal si, da se naslednji dan odpravljáš v Steno. Sam. Po krajšem pogovoru sva se poslovila. Čez dobre pol ure sva spet srečala na skupnih ležiščih. Razočaran sem povedal, da soplezalca še vedno ni. In ker sem bil zjutraj še vedno sam, si predlagal, da se skupaj odpraviva v Steno. Ker sem bil takrat bolj ali manj nadebuden začetnik, ti pa že rutiniran in izkušen alpinist z odmevnimi vzponi, mi je bila tvoja ponudba, da se naveževa skupaj, kakor darilo. Med plezanjem sem zvedavo opazoval vsak tvoj gib. Še posebej mi je v spominu ostalo plezanje v slikoviti prečki, kjer si pokazal vse svoje mojstrstvo prostega plezanja. Ko sva se po opravljenem vzponu pod Steno pogovarjala o tvoji zadnji odpravi na Yalung Kang in bodočih ciljih, so me bile same oči in ušesa. Še vedno se zelo dobro spominjam tvojega pripovedovanja o vzponih, ki si jih načrtoval v tistem letu v Kanadi in Yosemiteh, ter o višku sezone, vzponu na Cerro Torre preko vzhodne stene.

V naslednjih letih sva se ob krajših obiskih naših gora in plezališč bolje spoznala. Le vprašanje časa je

¹ Tako daleč stran

bilo, kdaj bova uskladila želje po vzponih v izvenevropskih gorstvih.

In tako smo leta 1993 prvič skupaj obiskali Ande. Resda takrat nisva bila soplezalca, smo pa pod andskimi vrhovi mesec in pol živeli in plezali iste sanje in se veselili naših uspehov. V letih od 2000 do 2004 smo še večkrat obiskali Ande, kjer smo na preprost in hiter način plezali stene, ki so bile do tedaj nedotaknjene. Jirishanca, Siula Grande, Chacaraju. Na vseh teh vzponih sem občudoval tvojo zbranost in racionalnost pri sprejemanju odločitev, še posebej pa koncentracijo, ki tudi v najzahtevnejših trenutkih ni popustila. In ko na Jirishanci ni šlo več in je bilo vse skupaj že preko meje, si v hipu predlagal vrnitev, ki je bila v tistem trenutku najboljša odločitev in rešitev. Dali smo vse od sebe in naredili, kar je bilo v naših močeh. Nobene žalosti, jeze, razočaranja. Zgolj spoznanje, da enostavno ne gre več in da je vse skupaj prenevarno.

Leta 2006 smo se odpravili v Himalajo, na Čo Oju. To je bil že tvoj peti osemtisočak! Hitro, enostavno in elegantno si preplezal novo smer v jugozahodni steni »Turkizne boginje«. Spominjam se večerov, ki sva jih med aklimatizacijo skupaj preživela v višinskih šotorih. Iz pogovorov sem dobil veliko koristnih informacij, predvsem glede plezanja na visoki nadmorski višini. Na odpravi so se kljub nekaj dnevno slabega vremena vse aktivnosti odvijale presenetljivo hitro in učinkovito. Ključni sta bili tvoja odločnost in ideja, da je tudi pri plezanju v visokih gorah treba biti lahek in hiter. Na ta način si vsem skeptikom vedno znova dokazoval, da je tudi alpinizem šport, pri katerem je z načrtnim in napornim treningom še tako zahtevne vzpone možno opraviti varno in hitro.

Čo Oju je bil najina zadnja skupna odprava. Vendar to ni bil najin zadnji skupni cilj, saj sva se večkrat pogovarjala o gorah in stenah, ki bi bile še vredne obiska. Ko spet in spet podoživljam vse najine skupne trenutke, se zavedam, da sem imel veliko srečo. Srečo, da sem del svoje poti lahko prehodil ali bolje rečeno preplezal s tabo. In ko ponovno prebiram tvoj zadnji pozdrav, lahko dodam samo še naslednje: »Pavle, lep pozdrav iz slovenskih hribov.«

Marjan Kovač

Pavle, kot sem ga imel priložnost spoznati jaz, je bil izjemno prijazen in umirjen človek.

Kot alpinist je bil vsestranski, neutrujen iskalec in realizator novih idej, mentor in vzornik mnogim. Njegova sposobnost komuniciranja in uravnovežena

pojavnost sta značajni. Pavle je vsekakor karakter, ki bo med alpinisti živel še zelo, zelo dolgo.

Marko Prezelj

Pred sabo imam Pavletov plezalski življenjepis ... Je to res Pavle? Prav gotovo ni samo to. Pavle je več od tega ...

V veliko veselje mi je bilo, da sem lahko plezal z njim. V času, ki sva ga prebila skupaj, sva oba vedela, kje sva pridobila. Skupaj sva užila svobodo, ki jo nudijo hribi. Imel sem občutek, da sva takrat oba za nekaj trenutkov pobegnili mestu ...

Ob plezanju Direktno v Stenarju sva imela oba nasmeha do ušes. Ko sva plezala skupaj, se mi je zdelo, kot da nama iz duše leze otroški duh, svoboda raziskovanja v hribih in novih smereh, in nama sprošča duši.

Pavle je od veselja zavriskal, ko je prvič v živo videl steno Mustagha.

Menim, da Pavle za seboj ne pušča praznine, saj je vsakemu od nas, ki smo ga imeli radost spoznati, zapolnil del duše in se ga bomo vedno spominjali.

Dejan Miškovič

Planinska zveza Slovenije in Planinsko društvo Ljubljana Matica sta 16. septembra v prostorih Državnega sveta RS organizirala žalno sejo v spomin Pavletu Kozjeku. Dvorana je bila prejemajna za vse, ki so se želeli še zadnjič pokloniti alpinistu, mentorju, prijatelju ... O Pavletu je spregovoril Viki Grošelj, zapel je baritonist Marko Kobal ob spremljavi citer Tomaža Plahutnika, potem pa so se prisotni vpisali v žalno knjigo.

Vladimir Habjan

✉ *Vladimir Habjan*

»Zdaj vem, da je

Dejan Miškovič, Pavletov zadnji soplezalec

✍ Pogovarjala se je Tina Horvat 📷 Dejan Miškovič

Pred odhodom treh fantov treh generacij proti Mustagh Towerju Dejan Miškovič še ni bilo znano ime v svetu alpinizma. Po nesrečnem padcu Pavleta Kozjeka, ko je 29-letnik, ki je bil prvič v Himalaji, ostal sam visoko na grebenu enega najzahtevnejših sedemtisočakov ter junaško in pogumno sestopil čez skoraj dva tisoč metrov visoko steno, pa mu lahko samo čestitamo za tako suvereno vrnitev v območje življenja.

Vsa slovenska alpinistična javnost se strinja, da je bil tvoj sestop po Pavletovem nesrečnem padcu izjemno pogumno in veliko dejanje. Od kod toliko moči in poguma, da si se tako varno vrnil z gore, ki ti je vzela soplezalca?

»Tehnično ni bilo pretežko, saj sem že prej v Evropi plezal veliko zahtevnejše smeri, pa tudi na višini sem se čisto dobro počutil.«

To je bil tvoj prvi vzpon v Himalaji. Kje si nabiral izkušnje in znanje?

»Ni tako bistveno, v katerih gorovjih si nabiraš izkušnje, ampak kako se tega lotevaš. Mislim, da sem se več naučil pri plezanju novih smeri kot pri ponavljanju starih. Vsako zimo smo poskusili splezati čim več prvenstvenih, mislim, da sem na vsakih pet ponovljenih smeri splezal kako novo.«

Nesreča se je zgodila med vajinim sestopom. Zakaj pravzaprav po tem, ko sta prišla na greben, nista šla do vrha? Zaradi vremena?

»Vreme ni bilo preslabo, bila sva v oblakih, rahlo je snežilo in veter je pihal nekje med 40 in 60 km/h. Pavle se je odločil, da ne greva do vrha, jaz pa sem sprejel njegovo odločitev, ker je bil mnogo bolj izkušen od mene in sem mu popolnoma zaupal.«

Pavle in Dejan

čas dragocen«

V bistvu sta novo smer preplezala, čeprav vrha nista osvojila. Kakšna je njena težavnost in kako se imenuje?

»Zaenkrat imena še nimam, ker še nisem imel časa za premislek. Težavnost smeri pa ... hm ... težko je dati številko naporu na višini! Vem, da sem plezal pet metrov dolg previsen odstavek ledu na 5800 metrih in da je bilo tehnično najtežje mesto v smeri nekje na 6500 metrih. To je bilo deset metrov tankega ledu in skale, ki bi bilo v dolini ocenjeno verjetno okoli M5. Sama smer pa je dolga 1800 metrov in sva jo plezala malce manj kot 17 ur.«

Koliko hrane in opreme sta imela s seboj?

»Odločila sva se za alpski vzpon, to pomeni hiter vzpon z minimalno opremo. Imela sva štiri ledne in štiri navadne kline, štiri zanke, stometrsko vrv, gorilnik, praške za mešanje pijač, gele za energijo, vrhnji del šotora, rezervne rokavice in sončna očala, kremo za sončenje in to je bilo to.«

Si bil med sestopom kdaj popolnoma obupan?

»Ne. Začetek sestopa je bil daleč najtežji, z grebena sem moral plezati po previsnih skalah. Najprej sem mislil po grebenu, a to bi pomenilo kilometer dolgo prečenje čez opasti, zato sem se po dveh urah kopanja čez začetne opasti odločil, da je preveč tvegano in da grem navzdol po Francoski smeri. Čez najino smer nisem hotel sestopati, saj sva se deset metrov spustila po vrvi in nisem bil prepričan, da bi tisto mesto lahko preplezal nazaj.«

Na kakšne tehnične težave si naletel med sestopanjem v Francoski smeri?

»Težava je bila v tem, da nisem točno vedel, kje poteka zgornji del smeri, in sem moral sestopati na-

ravnost čez previsno skalno stopnjo, kar je pomenilo, da sem moral plezati težje odstavke navzdol, kot sva jih s Pavletom navzgor. Za 400 višinskih metrov sem potreboval osem ur. Ko sem prispel na snežni plato na okoli 6400 metrih, je bila ura šest zvečer, sporočil sem, da bom bivakiral, skopal sem si snežno luknjo nad serakom in počakal na naslednje jutro. Vreme je bilo kar v redu, veter se je umiril, začel sem sestopati po razpokanem ledeniku in delno tudi po grebenu. Vsakič, ko sem se javil, sem poslal GPS-koordinate, da so vedeli, kje sem. Nižje doli, nekje na 6000 metrih, sem čakal do štirih in celo malo zadremal na soncu, ker je bilo toplo. Nadaljeval sem sestop in okoli petih sem zagledal helikopter, ki je pripeljal v bazo fante iz odprave na K7. Takrat sem bil že na 5400 metrih in prepričan sem bil, da bodo prišli pome, ker je bilo vreme lepo. A helikopter se je odpeljal stran. Jasno mi je bilo, da bo kriza, saj sem vedel, da se približuje slabo vreme. Nato smo si zvečer signalizirali s čelnimi svetilkami in poslali zadnje SMS-e ... Potem je začelo snežiti in je dva dni snežilo.«

Med nekaterimi alpinisti so se pojavili pomisleki, da bi lahko Pavleta vsaj nekoliko dlje iskali. Kakšno je tvoje mnenje o tem?

»Naredili so vse, kar se je dalo narediti. Več se ne bi dalo. Helikopter je več kot petnajst minut preletaval območje, kjer so našli ostanke Pavletove opreme, vse je tudi video in foto dokumentirano. Kar nekaj časa so ga fantje z odprave na K7 iskali tudi fizično, a so se morali zaradi lastne varnosti umakniti. Tam je veliko zbirališče plazov, ves čas letijo dol, in ker je močno snežilo, jih je bilo sploh veliko. Po dveh dneh sneženja so ponovno preletavali naravnost nad tistim mestom in trije so gledali, ali bodo kaj našli.«

*Nekaj časa smo v Sloveniji upali, da je Pavle še živ. Znani so resnični primeri čudežev, eden takih je na primer opisan v knjigi in posnet na filmu *Touching the Void* (Dotik praznine), ko je alpinist preživel padec v snežno razpoko. Prepričani so bili, da je mrtev, a je po nekaj dnevih izplezal iz nje in se privlekel do baze, ki so jo prav takrat zapuščali. Tudi Reinholda Messnerja so na Nanga Parbatu nehali iskati in zapustili bazo, potem pa so ga našli Šerpe. Je kdo pomislil na takšno čudežno preživetje?*

»Stena, čez katero je Pavle padel, je tako strma, da je nemogoče, da bi se kdo ustavil v njej. Meni je bilo takoj jasno, kaj se je zgodilo.«

Sta se s Pavletom kdaj pogovarjala o »starih« časih, o njegovih odpravah?

»Ja, večkrat mi je pripovedoval, kako so se takrat lotevali vzponov. Težko je primerjati to, kar so oni počeli, in sploh, kar so počele vse starejše generacije pred nami, predvsem se mi zdi spoštovanja vreden njihov psihološki pristop. Da so se z opremo, kakršna je bila takrat, lotevali tako zahtevnih vzponov, kot je bil recimo Pavletov in Štremfljev vzpon na Šiša Pangmo, pa vzpon na Eiger leta 1938. Zato zadeve danes sploh niso primerljive.«

Sicer pripadaš internet alpinistični generaciji, Pavle pa je še iz časov »herojskega« alpinizma. Kakšno je tvoje mnenje o možnostih alpinističnega resničnostnega šova?

»Ja, po eni strani je sproduciranost alpinizma v medijih v skoraj enakem času, kot se dogaja, zame nekako komična, po drugi strani pa daje alpinistom

Drevo v spomin na Pavleta Kozjeka

Pavleta Kozjeka so se spomnili tudi v domačem kraju. Na začetku jeseni, 21. septembra letos, so pred osnovno šolo v Polhovem Gradcu, ki jo je obiskoval Pavle, posadili drevo kot pomnik na velikega alpinista. Dogodek je potekal ob veliki mednarodni akciji sajenja dreves v znamenje miru in okoljske ozaveščenosti, v kateri sodeluje 115 držav, iz Slovenije 53 šol. Visoki ginko, ki velja za najstarejšo drevesno vrsto na svetu, bo tako simbolno pričeval o pogumu in močni volji njihovega nekdanjega učenca. Drevo so posadili predstavniki domačega Planinskega društva Blagajana ob sodelovanju najmlajših članov – učencev polhograjske osnovne šole.

Milka Bokal

tudi večjo svobodo. Tudi zaradi sponzorjev, ki drugače ne bi bili pripravljene podpirati alpinizma. Že nekaj časa si javnost lahko v medijih ogleda vzpone, ko se čez dan pleza, zvečer pa se s prenosnikov pošlje posnetke, ki so jih naredili čez dan. Ali pa Humarjev Daulagiri, ki je bil posnet s kamero od tal do konca, pa pustimo zakaj. Odločitev vsakega alpinista in odprave je, kako se bo loteval svojih vzponov, kar se tiče publicitete. Stvari se pomikajo naprej, ali je to v redu ali ne, pa ne bi vedel. A brez dvoma to prinaša nek, recimo, še nedefiniran »napredek« v alpinizmu.«

Ali ta tehnološki razvoj ne prinaša tudi lažnega občutka varnosti? Se alpinistična »mladina« ne zanaša preveč na satelitske telefone, helikopterje in ostalo, prepričana, da ni situacije, iz katere se ne bi dalo rešiti?

»Seveda gre za lažni občutek varnosti in ne gre se zanašati na reševalce. V takem okolju, kot je Himalaja, se moraš vseeno zanesti samo nase, saj je človeški faktor najpomembnejši. V mojem primeru bi se prav lahko zgodilo, da helikopter ne bi mogel priti. Vožnja od platoja, kjer so me pobrali, do baznega tabora je trajala natanko štiri minute, in lahko bi me rešili že takoj, ko so pripeljali člane odprave na K7 pod Mustagh. A bilo je veliko kolobocij z dovoljenji in komunikacijo, na kar nismo imeli nobenega vpliva, ne iz Slovenije ne v Pakistanu, in pač niso prišli. Moja odločitev za odpravo pa je temeljila samo na tem, kdo je bil z me-

noj in kako sem pripravljen, nikakor pa ne na tem, kako tehnološko in informacijsko bomo opremljeni ter kakšne so možnosti reševanja.«

V gorah se dogaja vedno več nesreč, še posebej v Himalaji. Je to po tvojem mnenju povezano s komercializacijo alpinizma?

»Nesreča na K2 je značilen primer tega, kako komercializacija vpliva na nesreče. Večina tistih, ki so ostali nad mestom podora seraka, ki je potrgal in odnesel fiksne vrvi, ni bila sposobna sama varno splezati dol. Verjetno niti niso imeli prave opreme, saj so računali na tiste vrvi. Mislim, da je od dvanajstih edino Marco Confortola splezal dol, ostali so vsi umrli. Res pa je, da je tudi informiranost večja, kot je bila nekoč, in sedaj izvemo za nesrečo praktično takoj, ko se zgodi. Tudi v gorah je vedno več ljudi, zato statistično verjetno niti ni več nesreč, kot jih je bilo. To je tako kot takrat, ko pade avion dol in umre dvesto ljudi naenkrat, v bistvu pa je to najvarnejši način transporta.«

Kako te je zaznamovala nesreča na Mustagh Towerju in kaj pomeni za tvojo nadaljnjo alpinistično in tudi življenjsko pot?

»Glede alpinizma bom videl, ko se bom spravljal spet kaj resnega splezat, kar se pa ostalega tiče, sem postal malo odločnejši in poskušam imeti v življenju čim manj nesmislov. Čas je dragocen.« ◉

Mustagh Tower

*Ledeni stolp hladno molči,
le včasih v drobu mu zastoka,
ko sredi zvezdnate noči
zlovešče mrzli piš zajoka.*

*Nanesel veter je opast,
da izpod belega oboka
ne vidi se globoka past,
pod njim potuhnjena razpoka.*

*V globino zdrsnil je korak,
za njim ni ne sledi ne zvoka.
Pomnik edini je serak
in hrepenenje oporoka.*

Mojca Luštrek

**Pavle, tam kjer si začel svojo pot,
kjer si pogosto nabiral moči za velike,
največje uspehe v alpinizmu,
bi se ti radi skupaj poklonili
in se v mislih sprehodili po tvoji izjemni življenjski poti.**

**Vabljeni v cerkveno svete Uršule na Setnico pod
Polhograjsko Grmado, v nedeljo, 19. oktobra 2008, ob 12. uri.**

Tenka črta med čudnim

Tiste dni, ko smo spremljali Kozjekovo nesrečo in čakali novic o poteku reševalne akcije, so se mnogi spraševali o smislu hoje v gore, o razlogih vrhunskih alpinistov za plezanje na visoke in nedostopne cilje. Bilo je tudi veliko precej žaljivega pisanja na spletnih forumih. So alpinisti res taki norci? Smo zaljubljeni v gore res čudaki? Ali tega današnji potrošniški, »virtualni« človek res ne more razumeti? Ali moramo res pri vsaki nesreči, ki je že sama po sebi boleča, pokazati svojo najtemnejšo plat in natresti še soli na rano?

Zase priznam, da sem gorniški zanesenjak, torej »čudak«. V gore hodim od malih nog, lahko rečem, da živim z njimi. Pokazale so mi pot in smisel. Pa bom poskusil na kratko razložiti še negornikom, kaj vse mi dajejo gore.

V njih doživljam predvsem stik z naravo. Iz mesta moramo dobesedno pobegniti, da ga najdemo. V gorah pogosto vlada tista prvobitnost, ki je v dolini ni več. Kako se razveselimo, ko v daljavi zagledamo radovednega gamsa, ki ga v mestu lahko vidimo le še v živalskem vrtu! V okolju, ki nas pomirja, se lahko spočijemo in si nabereemo novih moči. Gore nam krepijo tudi zdravje, saj nas

prisilijo h gibanju, za katero je v mestu včasih težko najti prostor (in čas!).

Vzpon na goro zahteva napor, za vrh se moramo krepko potruditi. Včasih nas kaka zahtevna gora toliko zasvoji, da se ji še bolj posvetimo. Težko doseženi cilji imajo v naših očeh večjo vrednost in težo. Da bi se morali za kaj toliko truditi, v vsakdanjem življenju skorajda nismo več vajeni, saj smo – priznajte – razvajeni; brez težav se pripeljemo skoraj kamorkoli in dobimo (kupimo) pravzaprav vse. Gora nas lahko tudi zavrne in zaradi različnih razlogov ne dosežemo vrha. Tako se moramo spopasti s spoznanjem, da nam ni vse dosegljivo, kar krepki osebnost, pa tudi vztrajnost in voljo za doseg cilja.

Gore spodbujajo družabnost in utrjujejo prijateljstvo, ki ju pri vsakdanjem hitenju in na delovnih mestih pogrešamo. V planinskih kočah se večkrat nasmejimo ali kakšno zapojemo, drugje pa le še redko. V gorah si pomagamo, smo bolj nesebični in »pozitivno naravnani«, o čemer je sicer zdaj moderno (samo) govoriti. S tistim, s katerim se navežeš na vrh, pa si še več kot prijatelj; vrh pomeni trdno vez, zaupanje, ki ga »v dolini« ali »v mestu« pogosto ne najdemo več, prej nasprotno.

Gore nas naučijo skromnosti in odrekanja (sploh še vsi vedo, o čem govorim?). Če na poti ni koč, si

in čudovitim

odvisen od samega sebe, od tega, koliko imaš s seboj. Če imaš premalo, lahko upaš na pomoč drugih, če tudi drugi nimajo, deliš z njimi. Kadar se zbudim po zimskem bivakiranju med vsakoletnimi tečaji alpinistične šole, sem vesel, da mi čaj v termovki ni zmrznil, kaj šele, da bi bil topel, doma pa bi zanesljivo nergal.

Gore nas, kot rečeno, učijo tudi pomagati drugim. Vse, česar smo se alpinisti naučili ali so nas naučili drugi, predajamo v alpinističnih kolektivih naprej, novim rodovom. Kot planinski vodnik sem na več sto vodenih turah pokazal vrsto zanimivih poti po gorah, ki so udeležence navdušile in navdale z veseljem, seveda pa sem zadovoljstvo čutil tudi sam. Na vsakoletnih gorniških tečajih številnim ljubiteljem gora odkrivam zahtevnejši gorski svet; mnogim sem odpihnil strahove in v veliko veselje mi je, ko jih srečujem vsepovsod v hribih, tudi v stenah. Gorski reševalci pa smo najbolj zadovoljni, kadar v dolino pripeljemo človeka, ki smo mu pomagali ali mu celo rešili življenje.

Meni ukvarjanje z gorami pomeni tudi raziskovanje in ustvarjanje. Pred novimi cilji čutim prijetno notranjo napetost in neizmerno uživanje v odkrivanju novega, pisanje vodnikov pa je svojevrstno ustvarjanje, ki daje zadovoljstvo tako uporabnikom kot tudi meni.

Ne nazadnje je pot v gore tudi pot k sebi. Med dolgotrajno hojo, včasih v dolgih nočnih urah in na samotnih

poteh je veliko časa za razmišljanje, za ukvarjanje s seboj, za meditiranje, ki ga sicer nimamo na pretek. Posebno plezanje je lahko neverjetno soočenje s samim sabo; to je poglobljen pogled vase, ko se tudi vprašaš, koliko si zaupaš. Podobno je v stiskah, ki jih lahko povzroči huda ura, nesreča, ko se zaplezaš, izgubiš ali kaj podobnega. Takrat se naučiš samoobvladovanja, zbereš se in trezno, včasih prav domiselno iščeš poti iz zagate.

Sprašujem se, kakšne so prednosti »doline« in »mesta«. Jih je sploh kaj? Kaj, ko bi se tisti, ki se žaljivo oglašajo na spletnih forumih in se skrivajo za izmišljenimi imeni, raje podali v naravo, tudi v gore, se tam naužili svežega gorskega zraka, zbistrili svoje misli in umirili strasti? In pomislili, da sta »čudovito« in »čudno« sestrski besedi. Da ne bi ene uporabljali samo zase in druge za »čudake«. Za slabe ljudi imamo druga imena, tisti, ki so samo drugačni, morebiti mnogo boljši od nas, pa niso (samo) čudni, ampak so mnogi (tudi) čudoviti.

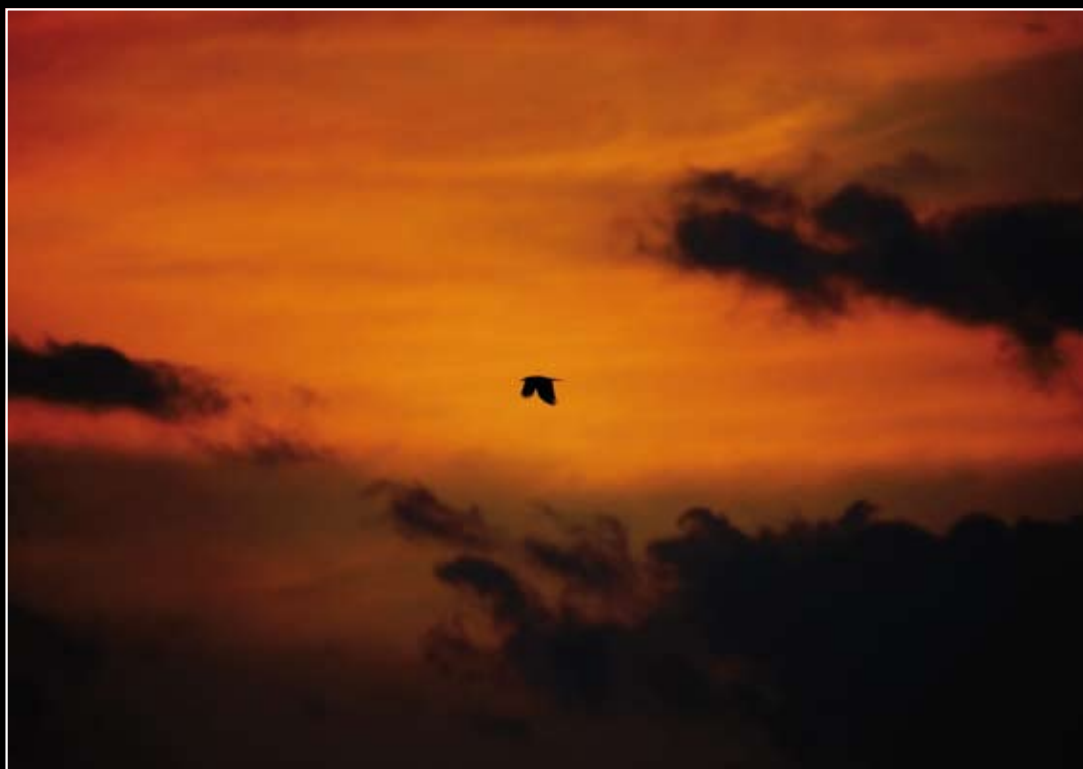
Vladimir Habjan 📖 Zvone Kosovelj

Utrinki

📷 Dan Briški

Zvezde nad Jalovcem

Vran

Sonce zahaja

Teflon

Po kostanj na Blegoš

✍ Dušan Škodič 📷 Oton Naglost

Blegoš

Obetala se je lepa septembrska sobota. Listje na drevju je trepetalo v blagem vetru, sem in tja so kakšnemu listu popustile moči in v nepravilnih lokih je zajadral proti tlom, kjer so ga že čakali predhodniki. Barve so zažigale kot na Rembrandtovih pejsažih in tisto jesensko jutro bi lahko brez zadržkov označil kot osladno kičasto. Pa ga nisem, kajti namenil sem se na Blegoš, kjer sem si obetal z barvami podloženih jesenskih posnetkov. Anča me je prosila, naj ji dam mir, ker se je začela pripravljati na podiplomca, sestra pa mi je že zjutraj pripeljala Arnija. Njegova sestra Katja je hvala bogu ostala doma, ker je ob sobotah začela obiskovati ure džezbaleta. Še dobro, da otroci tako hitro rastejo, ker proti njuni dvojni navezi redno izgubljam vse vzgojne dvoboje.

Pristopni »marš«

»Meni se nikamor ne ljubi,« je Arni sitnaril že v predsobi, kjer sem iz omare vlekel gozdarje. Meni nič, tebi nič se je kar v čevljih sprehodil v sobo in se zavalil pred računalnik, izpred katerega ga ne bi izvlekel vse do večera, ko bi ponj prišla mama. Anča mi je poslala pogled, ki me je prežarčil kot černobilsko nebo, a sem ji pomirjujoče pomežiknil. Tiste škatle za igranje igrice so sicer dobra iznajdba, če hočeš biti prepričan, da se otroku zunaj ne bo pripetilo kaj strašnega, kar se je nam sicer dogajalo vsakodnevno. A merila so danes menda drugačna. Na ta način otroci ne tvegajo dosti več od nastanka krčnih žil zaradi pretiranega sedenja, vendar zna biti Arni med zabavo za računalnikom zelo moteč otrok. Ker je v fazi igranja strelskih iger, je včasih iz sobe slišati, kot bi skozi tekla bojna črta. Smrkavec skozi ekran v nekaj urah s šibrovko pobije na stotine napadajočih pošasti brez nevarnosti, da bi jo skupil kot na primer pri nogometu, kjer bi ga kdo brcnil v piščal. Olajšanje pa tako! Obenem pa morajo biti zvočniki po njegovem odprti do konca, ker sicer ne »seka« tako, kot mora, in je vse skupaj le še k'r néki. Tokrat sem se pravočasno pripravil na njegov prihod, zato sem brezbrizno nadaljeval svoje delo. Iz sobe se je zaslišalo tarnanje. »Ej, striko, kakšen pasvord si mu nabil? Ne morem noter.« »Blegoš,« sem mu odvrnil. Kmalu je spet zagodrnjal. »A so velike črke ali kaj? Ne gre, ni šans.« »Ljubček, kar spokaj se, pravega gesla ti ne bom povedal, ker tudi ti nimaš šans, da bi ostal doma,« sem bil nepopustljiv. Nič ni pomagalo, da se je kujal. Čez pol ure sva se odpeljala proti Škofji Loki. Ker sem bil na Blegošu že večkrat z južne in vzhodne strani, sem si tokrat omislil pristop od severozahoda, iz Davče čez Črni vrh. Doma sem na hitro pogledal zemljevid, ki mi je razkril, da bo treba kmalu za Zalim Logom zaviti levo. Vožnja ob Selški Sori je hitro minevala, toda

še v Selcih me je ob pogledu na poležano drevje na rečnem bregu spreletelo, da je še pred nekaj dnevi tod katastrofalno poplavljal. V Železnikih se je najina pot končala. Še celo Arni, ki je do tja na prenosnem telefonu igral igrice, je prenehal in si z zanimanjem ogledoval opustošenje, ki ga je naredila podivjana voda. Cesta ni bila prevozna. Kako mora biti še naprej, proti Plavžu? Spreleteli so me neprijetni občutki, brez besed sem obrnil in odpeljal po isti poti nazaj. Že pri Selcih se je oglasil: »Kul, ker se meni itak ne ljubi.« Spet je pograbil telefon in začel utrujati tipke. Zato še opazil ni, da sem v Praprotnem zavil desno. Predvideval sem, da se bom od tod brez težav priključil stari vojaški cesti, ki pelje izpod Lubnika proti Blegošu. S tem sem imel pot za kakšnih šest kilometrov krajšo, kot če bi peljal do začetka ceste. Nekoliko me je sicer vznemirjalo dejstvo, da razen navadne avtokarte nimam s seboj nobenega uporabnega zemljevida, ampak saj je le Blegoš. Počasi sem utonil v splet makadamskih in gozdnih cest, vmes nekajkrat naletel na oznako na križišču in celo kratek asfaltni odsek, a situacija je postajala kakor zakleta. Vsaka malo boljša cesta se je slej ko prej spremenila v gozdno, vsaka širša pa je začela zavijati nazaj proti

dolini. »Meni je slabo,« je najedal od zadaj, ne da bi odvrnil pogled od zaslona. »Pa glej na cesto, da ti ne bo! Igrice se ne igrajo med vožnjo.« Morda niti ni blefiral, saj je stisnil gumb in zakotalil aparat nekam v kot. Na naslednjem križišču sem ustavil in končno izvlekel avtokarto. S tem sem čisto spontano priznal, da se mi je uspelo izgubiti med potjo na Blegoš. Obručal sem jo in orientiral, kot sem vedel in znal. Na njej sta bila vrisana kota 1562 m in ime tega plešatega hriba, od mreže cest, po katerih sem se tako vztrajno izgubljal, pa sem našel le dva tenka repka, ki sta v resnici tekla kdove kje. Popolnoma neuporabno. »Tu nekje zgoraj bi morala biti povezava,« sem se čohal po zatilju in pogledoval po razritem odcepu, ki se je stekal v gost bukove gozd, »drugače vendar ne more biti. Ni druge logike!« »Se mi zdi, ja,« me je tolažil, »že vsaj dve uri krožiš po nekih kolovozih.« Ob teh besedah sem se zdrznil in pogledal na armaturo. Z olajšanjem sem ugotovil, da je rezervoar še več kot do polovice poln. Samo še tega bi se mi manjkalo! Ni mi preostalo drugega, kot da sem slabe volje obrnil in že drugič danes zapeljal po isti poti nazaj. Arni se je neprikrito muzal in zopet pograbil telefon. Očitno mu ni bilo prav nič več

Koča na Blegošu

slabo. Po nekaj kilometrih sem se znašel na križišču, kjer sem bil pred kakšne pol ure. Krasila ga je velika smerna tabla s šopkom smerokazov, in glej, glej: zgornji je kazal, da bi moral zaviti desno, ne pa levo. Le kako sem mogel spregledati? »Nikar se ne veseli preveč, našel sem pravo cesto,« sem se zarežal z zavestjo, da sem zopet gospodar dogajanja. Smrkavec se je ob teh besedah namrdnil in naredil takšno šobo, da je bil podoben mravljinarju z zobnim aparatom v ustih.

Vzpon

Že čez nekaj minut sem parkiral v Zgornji Žetini. Lahko bi peljal še kilometer ali dva do prelaza Črni kal, pa zanalašč nisem. Do tja sva hodila dobre četrte ure in Arni je moral biti besen kot ris, ko je videl toliko avtomobilov, ki so jih ljudje pustili na višjem izhodišču. Rekel pa ni čisto nič.

Proti od vetra pobritemu vrhu se je drevje razredčilo in pokazala se je veriga Karavank, bohinjskih gora in s prvim jesenskim snegom pobeljenih Julijcev. Ljudje so posedali v gručicah in se nastavljali toplim sončnim žarkom, nižje pri koči je bila celo gneča. Pogled v Selško dolino je bil zaradi oddaljenosti varljivo nedolžen in

človeškim očem ni izdal stiske, ki je pred nekaj dnevi prizadela življenje ob strugi. »Saj ni bilo tako hudo, kaj praviš?« sem hotel biti prijazen, ko sem iz nahrbtnika zlagal sendviče in nekaj manjših priboljškov. Še pogledal me ni, le brezvoljno je grizel veliko zemljo in jo zalival s sokom. »Ne drži se, no, kaj se ti ne zdi lepo v hribih?« sem ga mehčal s frutabelo v roki. »Poglej, koliko ljudi je tukaj. Veselijo se lepega dne v naravi, ti pa bi ga najraje presedel v zatemnjeni sobi pred računalnikom.« Nazadnje je le nekoliko popustil: »Če me zmeraj ženeš v hribe! Katji pa ni bilo treba iti.« Skoraj bi mu lahko nasedel, tako trpeč izraz si je ob tem priklical na obraz. Arni je naravni talent za te stvari. »Katja ima danes džezbalet, kakor sam dobro veš. In teta Ani se mora v miru učiti, zato sva šla ven. Saj to razumeš, kajne?« Delal se je, da ne. »Zakaj se pa ni prej učila? Saj meni tudi vedno nakladate, da se moram zdaj učiti, da se mi ne bo treba kasneje!« Mislim, mali je res fenomen. Škoda, če nekoč ne bo postal politik, kajti jaz mu skoraj nikoli ne pridem do konca.

Sestopila sva po bližnjicah. Topli in mokri dnevi so prebudili gozdna tla in spotoma sva našla kupček lisičk in ducat orjaških dežnikov. Malo nad prelazom

Blegoš s Črne prsti

sva naletela še na izredno debel kostanj, ki ga je na tla otoplo močno deževje v preteklih dneh. Očitno ni bilo mimo nobenega nabiralca, saj so bila tla kar prekrita z razpočenimi ježicami. Iz nahrbtnika sem izbrskal vrečko, v kateri so bili ovitki in prazni plastenki od malice, ter vsebino prestaval v stranski žep. Minilo ni niti deset minut, ko sva jo napolnila z lepimi, debelimi maroni. Prav prijeten se mi zdi občutek, ko se s planinskega izleta vrnem domov s kakšnimi gobami, kostanjem ali koruzo za pečenje. Na ta način se mi zdi, da doživetje v naravi nekako prenesem in podaljšam še domov. Če prav pomislim, se mi je tista koruza zapisala nekoliko po nesreči, ampak ob cestah proti Gorenjski je vendar toliko koruznih polj in na plinskem štedilniku pečena koruza enkrat letno ni prav huda razvada. Po mojem gre tako ali tako le za adrenalinsko obliko pristopa v prehranjevanju, saj zna biti rabutanje v zgornjesavski regiji relativno tvegano početje. Celo izgovor sem si pripravil, če bi me kmet zalotil parkirati ob njivi. »Ejga, kuga pa ti kle devaš?« bi me verjetno vprašal, čeprav sem ustavil z namenom, da bi tam jemal, ne pa tja déval. »De se nis' slučajn nakanu mojo turščo rabutat!?!« Jaz pa bi ga le neumno pogledal in rekel: »Kje pa, saj mi v mestu sploh ne vemo, kako globoko ima ta reč gomolje.« Prav možno, da bi mi nasedel.

Praznovanje v »bazi«

Bilo je že pozno popoldne, ko sva se z nečakom pripeljala domov. Do takrat, ko bo sestra na poti z Bleda prišla po Arnija, je bilo vsaj urico ali dve časa. Ravno prav za pečenje kostanja. Da bi Arnija še nekoliko podržal na povodcu, sem mu kljub nekaj dvomom zaupal pipec in naložil delo. Na balkon sem prinesel veliko staro teflonsko ponev, ki je že zdavnaj izgubila prevleko proti prijemanju. Vanjo sem pred leti s svedrom zvrtil kup luknjic (hmm, le kako bi bil v resnici videti kup lukenj?), kakor sem videl pri tistih iz navadne tanke pločevine, ki nam jih trgovci ponujajo vsako jesen za 4 evre – po možnosti skupaj z leseno kuhalnico. Kar ponosno sem bil na ta svoj izdelek. »Kostanja pripravi toliko, da bo prekril dno ponve. V sakega dvakrat zarezži ob strani in pazi na prste, ker te bo zelo bolelo, če se urežeš!« sem ga taktično svaril. Če bi samo vedel, kako v resnici cvikam pred svojo mlajšo sestro, bi si mali prav gotovo nalašč odrezal palec. »Ta ponev je vendar zanič, saj je čisto odrgnjena,« se je upiral. »Nikar se ne boj, Arni, kostanj ni palačinka, da bi se prijel. Še nikoli se ni in nikoli se ne bo!« se nisem dal. Naj se kar nauči, da se je treba za vsako stvar vsaj nekoliko potruditi. Spravil sem se noter in naslednje pol ure čistil gobe. Skozi okno sem vsake toliko vrgel pogled nanj, a sem se

kmalu pomiril. Bil je nenavadno zagnan in niti zatulil ni, torej je imel še vse prste na rokah. Sicer se je s tem opraviлом nenavadno dolgo mudil, a sem ga nalašč pustil. Z Ančo sva v miru pogledala večerna poročila, ko se je končno zadril, da je kostanj pripravljen. Dal sem mu dovoljenje, da prižge malo kuhhalno ploščo na improvizirani mizi (česa vsega nimamo nekateri na balkonih) in pride noter. Prišel je in zahteval, da mu do prihoda njegove mame oziroma dokler ne bo kostanj pečen, prepustim računalnik. No, prav, sem popustil in mu povedal geslo. Zaprl sem vrata za njim, da sva lahko slišala napovedovalko na televiziji, in stopil na balkon. Kostanj je tiho ždel v ponvi in plošča se je lepo, enakomerno segrevala. Sedel sem nazaj. Kmalu za tem je spodaj pozvonilo. Bila je sestra, vrnila se je s seminarja na Bledu, spotoma je pobrala tudi Katjo pri prijateljici, s katero sta hodili na tisti džezbalet. »Super, skupaj bomo lahko pojedli kostanj, ki sva ga danes z Arnijem nabrala na Blegošu. Celo narezal ga je poba in dal pēči,« sem ga hvalil. Nejeverno me je gledala. »To mu sploh ni podobno. In če ga ne bi nabiral, bi verjetno mislil, da raste že olupljen.« Naj je bilo videti še tako čudno, kostanj v naši zunanji kuhinjski ekspozituri se je vendarle pekel. Minilo je nekaj minut in skozi balkonska vrata so se prikradle prve vonjave. »Ali bo kmalu?« je primencal iz sobe Arni. Seveda še ne, ga je mirila Anča in poslala Katjo z leseno kuhhalnico, da ga premeša. Punca je šla in čez nekaj trenutkov zavpila: »Ne gre, prižgal se je!« Kako vendar, le kaj se gre zdaj ona? Saj pravim, če sta ta dva otroka skupaj, mi zelo hitro pojesta živce. Pomignil sem Anči, naj stopi ven in smrkliji pokaže, kako se prime kuhhalnica. Saj ima

vendar že trinajst let. Za njo je stopila tudi moja sestra in potem sem imel kaj slišati, saj so vpile že vse tri skupaj. Nazadnje sva se na balkon zdrenjala še midva z Arnijem. »Kaj ga vendar biksate,« sem ji izpulil iz roke tisto leseno pripravo in potegnul po kostanju, ki je spodaj že nekoliko zažgano prasketal. Kot bi vlekel po kamniti škarpi, le rožljalo je, obrnil pa nisem niti enega. Dvakrat sem ponovil, rezultata zopet nobene. »Kakšno ponev pa sploh imaš? Je namensko narejena za pečenje kostanja ali ni?« je bila pametna moja sestrica. »Seveda, mislim, ne ravno, ker sem jo sam navrtal. Teflon se je odluščil in sem jo žrtvoval za kostanj,« sem se izmotaval. »Brez teflona se vsaka stvar prime,« me je takoj poučila Katja. »Ma ne, to je vendar nemogoče! Kdo je še kdaj slišal, da se kostanj lahko prime?« sem vztrajal. Na mizi sem opazil izvijač, ki sem ga tam nemara pozabil pred dvema tednoma, ko sem na balkonsko ograjo privijal nove lesene letvice. Previdno sem poskušal odluščiti enega od nemarnežev od podlage. Arni je vse do sedaj lepo molčal, vendar je začel kar naenkrat izzivati. »He, striko, pa si mi pred eno uro trdil, da se kostanj še nikoli ni in nikoli ne bo prijel za ponev. Kuhanje in orientacija nista bila tvoja najljubša predmeta pri tabornikih, kajne?« mi je privošljivo kazal zobni aparat. In potem mi je vžgalo. Odložil sem izvijač, ki sploh ni bil slučajno pozabljen na mizi, ponev pa obrnil proti tlom. Ženske so nekoliko vzkliknile, zgodilo pa se ni nič. Na spodnjem delu ponve se je bleščalo natančno dvainštirideset glavic lesnih vijakov, s katerimi je mala baraba skozi vse tiste izvrtane luknjice privil marone na ponev. V miznem predalu mi jih je od zadnjič ostalo še skoraj pol škatle. ●

gen

ENERGIJA

prihodnost energije

Šmohorica

Skrite steze Uršlje gore

✍ Milan Vošank

Sonca še ni nad Pohorjem, ko se že vzpenjam po strmi stezi Kozjega hrbta. Pot je prijetno speljana po gozdu, brez preobširnih razgledov, toda nekajkrat, ko se visoko drevje le razmakne, sta onkraj Mežiške doline Peca in Olševa, še dve samotni koroški karavanški gori.

V samoto barvite jeseni poznooktobrskega dne se tokrat podajam sam. Da se spet srečam z Uršljo goro, to goro svoje mladosti, na katero sem od zibeli naprej zrl s pragov domačije, na katere pobočjih sem začel iskati svoje prve planinske poti. Tu so me ravenski alpinisti popeljali v ostenja njene Šmohorice, spoznaval sem veselje v šumečem pršiču na turnih smučanjih pa „zašel“ v brezpotja skritih stez. Ja, kakor bi šel na prijateljski obisk k dobri stari znanki, je ta moja današnja pot.

Skrite steze Uršlje gore moraš poiskati

Nad Lužami, kjer se markirana pot nad jaso z lovsko kočo obrne desno, se med viharniki napotim po grebenu navzgor in iščem, dokler levo ne odkrijem komajda še opazne stezice. Sedaj sem stopil v najbolj odmaknjene predele gore, na skrite steze Uršlje gore.

Stezica me vodi pod skalnimi katedralami in oboki, kjer so si na robovih našli zatočišča macesni, eni še mladi in strumni, drugi že ostareli, upognjeni in polomljeni od podivjanih sil narave. Spodaj so prepadi, travnate in gruščnate strmine, tako da hodim počasi in previdno. Nekajkrat moram navzdol, pa spet navzgor,

Skrite steze Uršlje gore 📍 Zvone Kosovelj

prestopati čez onemogla, padla trhla debla, dokler ne pridem na raz, na nekakšen travnat balkon v varnem, širokem zavetju rogovil viharnih macesnov, kjer se pot nekoliko razširi in obrne v desna pobočja.

Do tega balkona sem imel bolj malo razgledov, tu pa se mi panoramsko razpre: vsa ravan doline Kotelj je spodaj. Stara vas okrog cerkve, zraven veliko naselje novih hiš, za vasjo pa z obeh strani gozdnata slemena Prežihovine in Brdinj, bajte, kmetije ... vse že v jarki luči jutranjega sonca in v preobilju jesenskih barv pod ultramarinsko modrim nebom. Le nad polji in travniki v dolini je nekaj razvlečenih pritlehnih meglic. Tu na Uršlji gori pa naravnost pred mano skalnata Šmohorica. Odmaknjena in sama zase pod vrhnjimi grebeni: strme stene, ozke travnate police z nekaj rušja in viharniki na robovih ter koničasto zaobljen vrh.

Moram postati in prisluhniti v tišino gore. Prisluhniti samemu sebi. Pomisliti na ljudi, ki jih imam rad. Duša in srce sta mirna v svoji gorniški sreči. Kako malo potrebujeta! V Kotljah zazvoni prvo jutranje zvonjenje. Zvoni dolgo in počasi, melodija je umirjena, vabeča, zvonar ostaja zvest svojemu taktu, dokler se udarci ob bron ne porazgube v silnih odmevih po globelih pod Uršljo goro.

Nadaljujem s potjo. Stezi še vedno sledim pod previsnimi stenami nad gruščnatimi strminami, kjer so svoja zatočišča našli gamsi. Nekaj prav lepo zavetnih ležišč najdem. Prečim poraščeno melišče, dokler se čez skalne pragove ne povzpnem na široko travnato polico pod manjšo navpično steno z votlino.

Obstojim pred skalnatim zidom zahodne stene Šmohorice. Sedaj je tu vse tiho, mirno, kakor zapuščeno, spomin pa mi oživlja ure in dneve, ko smo tod plezali; v teh kratkih stenah Šmohorice na Uršlji gori sem dožviljal prve učne ure skalnega alpinizma, veselja in strahu nad prepadi, preizkušanj, tistega, kar še hočem v življenju. Kasneje sem hotel še več: sem sem hodil okušat strasti solo plezanja ter v navezah s prijatelji spoznavat zahtevnost vzponov v zasneženih stenah. Iz sten Šmohorice in bližnjih Raduhe ter Pece so nas, koroške alpiniste, vodile poti v velika domača in tuja ostenja. Tudi zaradi vseh teh spominov, ki imajo v premnogih zgodbah veliko mojih in naših gorniških resnic, resnic s precej lepega, pa tudi s priokusom trpkega, se v ta mir Uršlje gore vedno znova rad vračam. Še najraje na takole samotno popotovanje po brezpotjih skritih stez v občudovanju veselih, toplih barv jesenskih macesnov.

Še bi ostal tu v votlini, še s pogledom iskal po plezalnih smereh v steni in se srečeval s spomini, toda moram naprej. Visoko zgoraj v Šmohorici je moj stari prijatelj viharni macesen. Nad previsno steno, prav

Šmohorica ✎ Stanko Mihev

tam na severozahodnem razu, si je poiskal svoj življenjski prostor. Moram ga spet obiskati, dolgo že nisem bil tukaj!

Macesen

Po strmem gruščnatem in skalnato-travnatem žlebu se povzpnem visoko do polic, po katerih previdno poiščem prehode nad stenami do njegovega skalnatega orlovskega domovanja.

In tako sem sedaj spet tu, pri tebi, moj dragi macesen. Komaj sem te še prepoznal. V spominih sem te imel veliko bolj pokončnega. Leta vmes pač. Ne, ne ... Saj se motim, mar ne? Tega mi, prijatelj, seveda ne boš zameril! Nisi se ravno toliko spremenil, le še bolj ukrivljen si videti, bolj upognjen nad stene od vseh viharjev in težkih snegov, ki so ti polomili vrhove. Toda ne, ti se ne daš, res si prava koroška grča, pognal

V steni 📷 Tone Škarja

si nov vrh, ki že išče pot k svetlobi, proti soncu. Pa glej, tam zraven tebe na desni še en pokončen mladenič. Ja, ja, lepo si poskrbel, da se tvoj rod tu na Šmohorici ne bo izpel! Vidim, da me gledaš, motriš s prikritim pogledom: tudi jaz sem se spremenil, razumljivo, leta vmes pač spet. Ampak ti si raje vljudno tiho o mojem izgledu ... Morda si pa misliš: če je že spet prišel k meni, potem je tudi on še prava grča, saj povzpeti se v strmine Šmohorice ...

Ti, prijatelj stari, macesen moj dragi, ti kar razmišljaj in bodi tiho. Kot si bil vedno tiho, ko sva se srečevala. Tih poslušalec ob mojih samogovorih. Se spominjaš, kolikokrat sem s soplezalci ali sam po napornih vzponih sredi toplih poletnih dni in v tisti mrzli novoletni zimski noči, ko sem vedel, da se pri tebi končuje najtežje plezanje, hvaležno nate privezoval vrvi in sedal v tvoje varne, zavetne rogovile. Seveda se spominjaš, kakor

tudi, kako sem se zatekal k tebi, ko sem sredi tegob ali veselij vsakdanjega življenja, zagledan v lušno dečvo ali ves sam ali nesrečen, v tvoji družbi zbistril misli, se ti izpovedal, ti igral na orglice, si zapisal verz in narisal risbo ... ali pa se ob tebi ves vihrav izvriskal in izpel, preden sem odšel proti vrhu Šmohorice in Uršlje gore.

Tu pri tebi, macesen, je takšen mir. Toda ko te klestijo ujme, takrat verjetno zaječiš v svoji neusmiljeni samoti in bolečini. Saj si kakor človek! In še dolgo boš živel, to oba predobro veva. Morda boš čez leta le še bolj upognjeno kriv in polomljen, tudi mene čas življenja upogiba, vendar boš tu. Rad bom prihajal k tebi po svoj notranji mir in veselje!

Po zračnem razu nad polico s svojim viharnim macesnom se bom povzpel do vrha Šmohorice. Nekaj je še nerodnega rušja, nato pa že prvi skalni odstavek. Previdno potipam za oprimki, najdem stope, se zavihitim med rušnata grmička na polički in že je tu vršna stena. Na obeh straneh pa strma, prepadna skalnata pobočja. Ampak jaz sem ves v igri vzpenjanja, hitim naprej do zadnjega rušja in vršnih trav. Star, polomljen kol, zataknen med zložene skale, me v lahнем pišu vetra pozdravi na skromnem vrhu. Kako je še prijetno toplo na tem jesenskem soncu!

Še do vrha

Razgledno je z vrha Šmohorice, vsa širna dežela med Peco in Pohorjem je tam spodaj. Severne strmine gore s te strani so vse osončene, da macesni žarijo, le tisti otožni pridihi jeseni je zaznati.

Nekaj tega pridiha odnašam s sabo, ko odhajam proti vrhu Uršlje gore, ko zapuščam skrite steze. Ko se oprimem jeklene mreže okrog RTV-oddajnika in se napatim po vrhnji planoti, pozdravljajoč hiteče planince, se zavem, da se je ta samotni del moje današnje zgodbe na severnih pobočjih gore iztekel. Lepo iztekel in dovolj je bilo teh nekaj uric le zame. Napolnile so me z veseljem, da z nasmehom pokimavam popotnikom, ko se odpravim na običajni obhod po temenu gore. Tja do planinske kočice in okrog kamnite cerkve, pa nazaj do železnega križa, da s pogledom zaobjamem Koroško in poiščem domačijo sredi vseh teh hribov in dolin. Nato moram še tja čez do znamenja z lesenim križem. To je moj prostor na vrhu Uršlje gore. Prostor, od koder se vedno pozdravim z Raduho, Olševo in Peco onstran globač in dolin nad Mežo. Prostor za postanek in razmislek. Danes ga uporabim tudi za besede v pozdrav mojim ljudem preko mobilnega telefona.

Nekaj čez poldne je Kozji hrbet poletno topel in svetlo obsijan.

Uršlja gora, nasvidenje! 📍

Pot brez meja

Drzna ferata v Karnijskih Alpah

✍ Miran Čehovin

»Kje pa so sploh meje?« smo se svežega, komaj porajajočega julijskega jutra spraševali, ko smo neovirano prečkali Korensko sedlo in se po prebujajoči Ziljski dolini vzpenjali na Plöckenpass (Passo di Monte Croce Carnico, 1360 m). Tik ob vrhu prelaza, na meji z Italijo, kjer samevajo nekdanji vojaški objekti, smo zavili na veliko samotno parkirišče in zagledali napis, ki nas je vabil, da spoznamo »Pot brez meja«. Pot je močno zaznamovana s frontno črto prve svetovne vojne, na kateri so svoja življenja darovali številni vojaki Italije in Avstro-Ogrske. Mogočni vrh Cellon* se bohota nad prelazom z višino 2238 m, na površini in v nedrjih pa skriva mnogotere spomine na stiske in junaška dejanja vojakov.

Vojna nam je zapustila številne zanimive poti

Vso svojo veličino in nekdanji strateški pomen kaže gora s številnimi kavernami in bunkerji, posejanimi po svoji površini. Pristopi na vrh so mnogoteri, najzanimivejši pa je prav gotovo Po rovu (Stollen), ki prevzame prav vsakogar. Rov je vklesan v samo goro in kaže na genialno tehnično iznajdljivost in inženirstvo vojskujoče se armade ter se vprašujoče zajeda v naše misli. Sedaj so geografske meje združene Evrope za naše generacije le še spomin, za naše zanamce pa nerazumen ideal. Avstrijska planinska zveza, sekcija Obergailtal/Lesachtal, je v spomin ne te presežene ideale postavila drzno in moderno ferato, ki vodi po meji med Avstrijo in Italijo in nas opominja na pretekle dogodke.

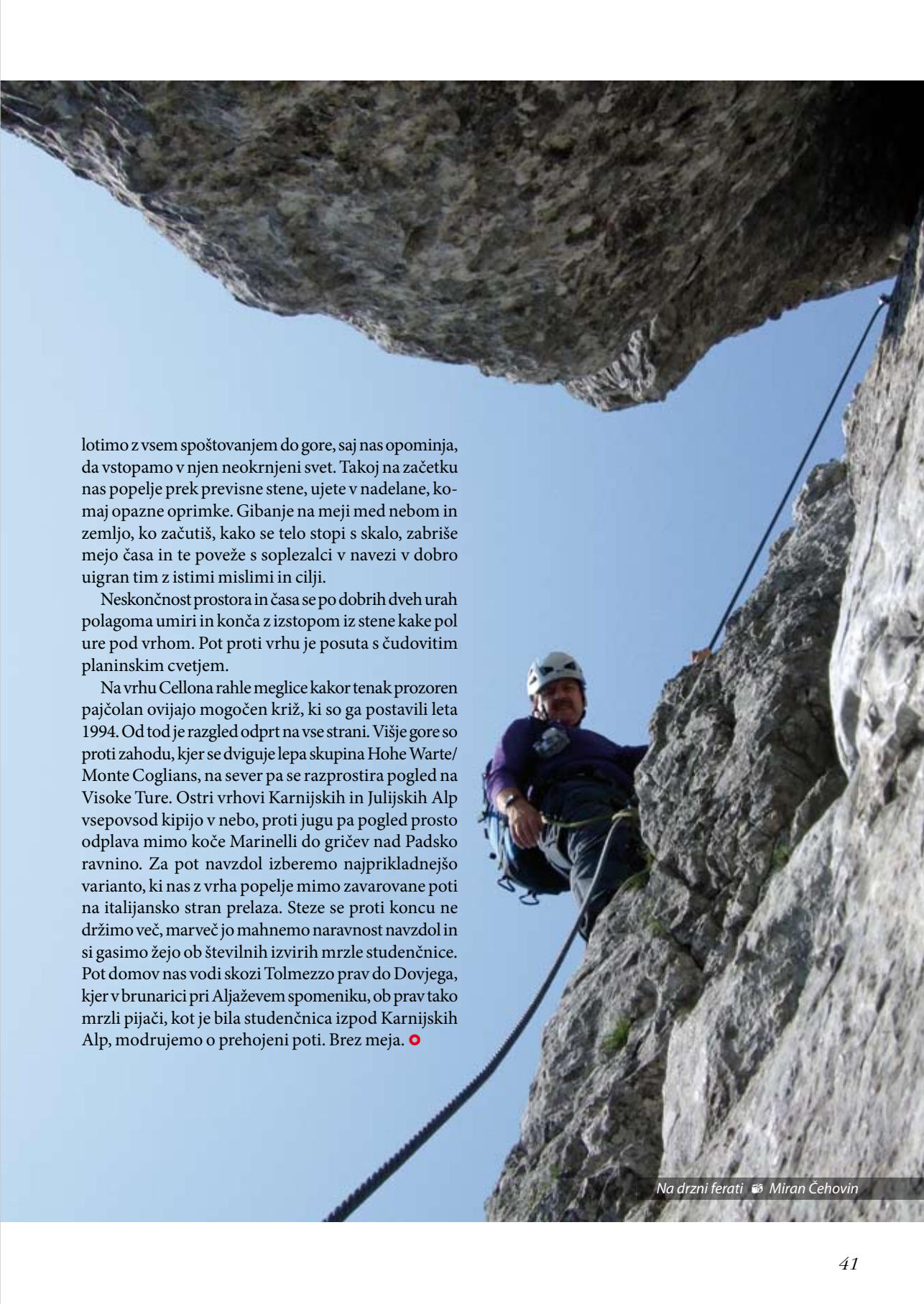
* Cellon [Frishenkofel – prostor, kjer je hladno], tudi Tschellon ali po furlansko Cellon, kar izhaja iz besed „veliko nebo (Himmel)“ v povezavi z nebom, ki se nosi pri procesijah (latinsko coelum).

Poimenovali so jo Pot brez meja (Weg ohne Grenzen, Via ferrata senza Confini). To je prav gotovo spoštljiv naziv poti in obenem spomin na vsa dogajanja v prvi svetovni vojni v območju Karnijskih Alp in na meje, ki jih sedaj ni več. Pomen naziva pa smo občutili ne le z zgodovinskega stališča, ampak tudi s plezalnega, saj nam je nudil številne na prvi pogled nepremagljive vertikalne ovire, ki jih je možno premagati z voljo in odlično postavitvijo varoval. Tudi v tem pogledu je to pot brez meja, pot, ki ne pozna ovir, čeprav se strmo, skoraj previsno prikaže pred nami. Nehote se porodi vprašanje o mejah zmogljivosti in tehnične dovršenosti plezanja in tudi o volji, da si znamo v življenju postavljati cilje, ki so izven meja vsakdanjosti, vendar z veliko truda dosegljivi in neskončno lepi, ko jih dosežemo. In prav to smo občutili tistega julijskega dopoldneva, ko smo Peter, Luka, Tone in jaz stopili na vrh.

Pot se najprej strmo poževe v pobočja gore po avstrijski strani in že čez slabe pol ure doseže vhod v 183 m dolg rov, po katerem premagamo višinsko razliko 110 m. Tunel je bil zgrajen leta 1916 in obnovljen v letih 1986 in 1987. Prav je, da si čelade in svetilke nadenemo že ob samem vhodu in tudi vetrovka pride prav, saj nas v rovu zajameta v objem tema in hlad. Po dobre pol ure vzpenjanja ob jeklenici nas zopet pozdravi jutranje sonce, markacije pa napotijo pod strmo steno, kjer se pričinja slikovita ferata.

Po drzni ferati na razgleden vrh

Dobro zavarovana planinska pot dosega težavnostno stopnjo C/D (po avstrijski lestvici od A do E), je dolga 850 m ter premaga višinsko razliko 350 m. Obvezna je uporaba čelade, samovarovalnega kompleta in primer nih planinskih čevljev. Najzahtevnejšega dela poti se

lotimo z vsem spoštovanjem do gore, saj nas opominja, da vstopamo v njen neokrnjeni svet. Takoj na začetku nas popelje prek previsne stene, ujete v nadelane, komaj opazne oprimke. Gibanje na meji med nebom in zemljo, ko začutiš, kako se telo stopi s skalo, zabriše mejo časa in te poveže s soplezalci v navezi v dobro uigran tim z istimi mislimi in cilji.

Neskončnost prostora in časa se po dobrih dveh urah polagoma umiri in konča z izstopom iz stene kake pol ure pod vrhom. Pot proti vrhu je posuta s čudovitim planinskim cvetjem.

Na vrhu Cellona rahle meglice kakor tenak prozoren pajčolan ovijajo mogočen križ, ki so ga postavili leta 1994. Od tod je razgled odprt na vse strani. Višje gore so proti zahodu, kjer se dviguje lepa skupina Hohe Warte/Monte Coglians, na sever pa se razprostira pogled na Visoke Ture. Ostri vrhovi Karnijskih in Julijskih Alp vsepovsod kipijo v nebo, proti jugu pa pogled prosto odplava mimo kočje Marinelli do gričev nad Padsko ravnino. Za pot navzdol izberemo najprikladnejšo varianto, ki nas z vrha popelje mimo zavarovane poti na italijansko stran prelaza. Steze se proti koncu ne držimo več, marveč jo mahujemo naravnost navzdol in si gasimo žejo ob številnih izvirih mrzle studenčnice. Pot domov nas vodi skozi Tolmezzo prav do Dovjega, kjer v brunarici pri Aljaževem spomeniku, ob prav tako mrzli pijači, kot je bila studenčnica izpod Karnijskih Alp, modrujemo o prehojeni poti. Brez meja. ◻

Brez rekordov in vsakega malo

Vreme in razmere v gorah v meteorološkem poletju 2008

✍ pišeta: Miha Pavšek¹ in Gregor Vertačnik²

Letošnje meteorološko poletje planincem ni bilo prav pogodu, gobarjem pač bolj, zato ga bomo hitro pozabili. Bolj nas je »navdušilo« s tem, da nismo imeli opravka z izjemno visokimi temperaturami ali dolgotrajnimi vročimi obdobji. Edino tako obdobje je bilo v zadnji junjski dekadi in prve dni julija, ko smo čakali, da pred poletnim naskokom gora skopnijo še zadnje snežne krpe. Kljub večinoma spremenljivemu vremenu pa se je vendarle našlo nekaj vikend lukenj, ko smo lahko ob lepem vremenu naskakovali naše vršace. Tisti, ki si lahko vzamejo gorniški dopust glede na vsakokratno vremensko napoved, s tem tako ali tako nimajo težav. Nekajkrat pobeljeni vršni deli gora pa so tudi hitro skopneli.

V splošnem poletja 2008 ni zaznamovalo kakšno dlje časa trajajoče in ustaljeno vreme. Kljub temu, da najvišje temperature zraka niso bile blizu dosedanjim rekordnim, pa je bila povprečna poletna temperatura zraka v večini krajev v prvi jakostni skupini, natančneje med deseterico ali povsem blizu nje. Zanimivo je, da so bili prav vsi trije poletni meseci podobno topli, enako pa je bilo (žal) tudi s spremenljivostjo vremena, ki je vztrajala prav vse dni poletnega mesečnega trojčka. Razmeroma pogosti so bili prodori hladnega zraka s severa, ki jim je sledilo nekajdnevno izboljšanje, kmalu za tem pa je prišla že nova vremenska motnja.

Če nas je v dolinah sonce grelo ravno prav, število poletnih sončnih ur je bilo tam povprečno ali malo nadpovprečno, pa smo bili glede tega podhranjeni

ravno v gorskem svetu. Več sonca je bilo v Kamniško-Savinjskih Alpah, Vzhodnih Karavankah in v večini vzpetega sveta vzhodne Slovenije. Drugače je bilo s padavinami – v večjem delu hribovitih in goratih pokrajin jih je bilo več kot običajno (krajevno jih ni bilo že dolgo časa toliko!), pri čemer pa je bil presežek najmanjši ravno v goratem severozahodu Slovenije. Imeli smo nadpovprečno veliko nevihtnih dni in tudi veliko neurij z močnim vetrom (ta je pustil največ posledic v vzpetih pokrajinah), nalivi ter marsikje uničujočo točo. Osrednji poletni mesec je zaznamoval eden, avgust pa kar trije tovrstni dogodki.

Vpogled v temperaturno statistiko minulega meteorološkega poletja tako kot pri večini poletij v zadnjih dveh desetletjih kaže, da je bilo toplejše od povprečnega poletja v primerjalnem obdobju 1971–2000. Tokrat so bili dobro namočeni prav vsi trije poletni meseci, saj ni manjkalo ploh in neviht (slika 1). V poletje smo vstopili v znamenju normalno toplega, a spremenljivega vremena s pogostim dežjem. Sredi meseca se je ob prevladujočem oblačnem vremenu močno ohladilo, v visokogorju je tudi snežilo. Ohladitev ni bila dolgotrajna, zadnja dekada junija je minila v znamenju sonca, visokih temperatur in neznatnih padavin. Sneg pretekle zime je v visokogorju hitro pobiralo in 29. junija na Kredarici ni bilo več strnjene snežne odeje.

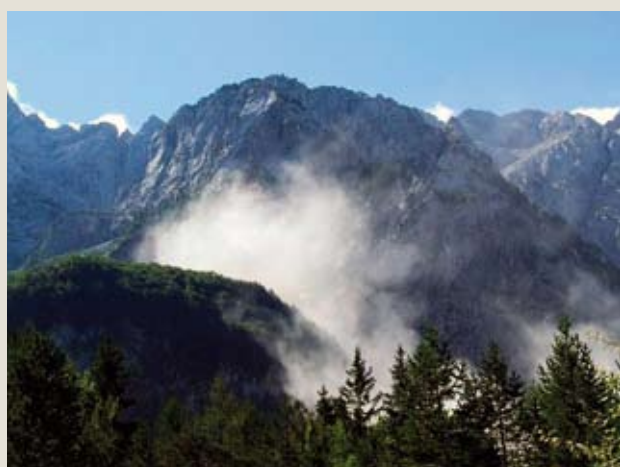
Tudi v prvih julijskih dneh je bilo vreme naklonjeno obiskovalcem gora, nato pa so se do konca meseca izmenjavala kratka hladnejša in mokra ter toplejša in sončna obdobja. Od 25. julija do 7. avgusta je bilo zelo toplo, a še vedno spremenljivo z občasnimi plohami in nevihtami. Po zelo toplem avgustovskem uvodu so temperature do konca meseca kobile okoli dolgo-

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje, Vojkova 1b, Ljubljana.

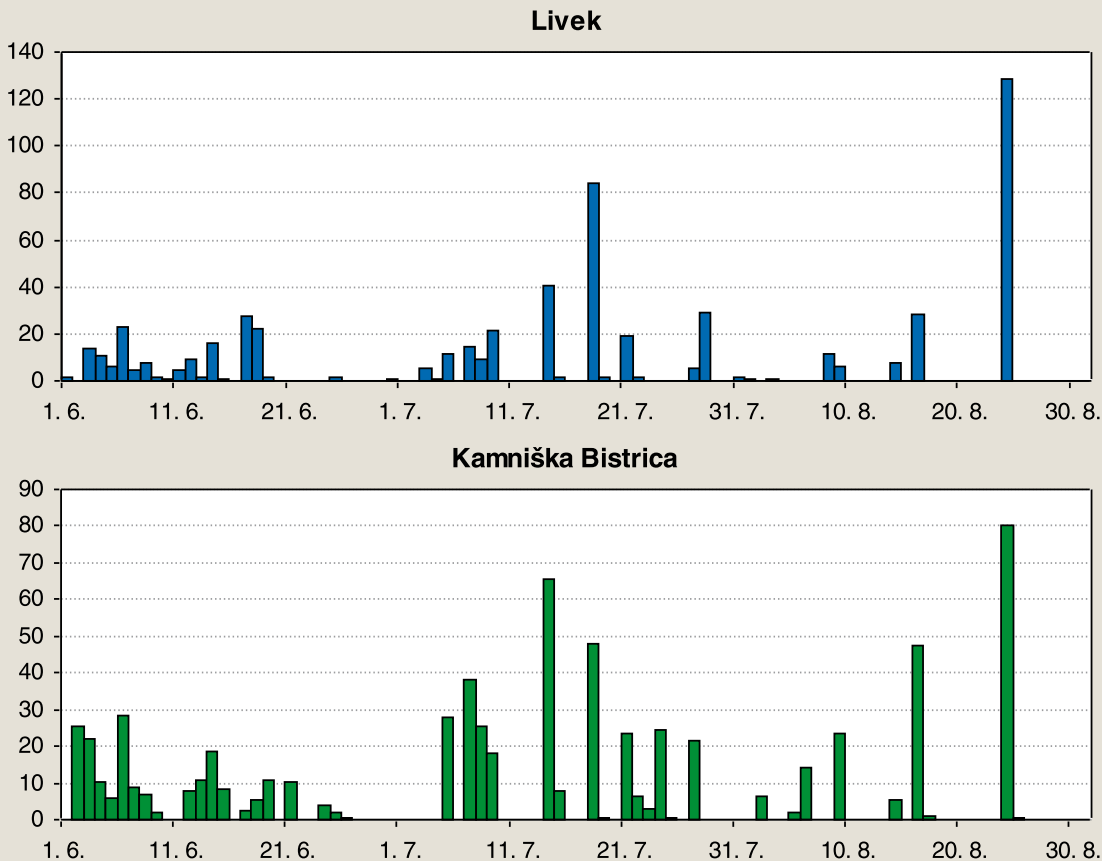
Ledenik pod Skuto, 2008 📷 Miha Pavšek

Dim zaradi skalnega podora v Rjavčkem vrhu 📷 Miha Pavšek

letnega povprečja. Kratke ohladiitve so dosegle višek 9., 16. in 24. avgusta, ko je v najvišjih delih naših Alp tudi snežilo. Sončnega vremena ni manjkalo, plohe in nevihte pa so bile redkejše.

Tudi trajanje sončnega obsevanja večinoma ni odstopalo od dolgoletnega povprečja. Junija se je sonce pogosto skrivalo za oblaki – na Kredarici je sijalo le 134 ur, kar je le malo več od februarskega povprečja.

Slika 1: Dnevna višina padavin ob 8. uri zjutraj na meteoroloških postajah Livek in Kamniška Bistrica.

Kot smo že zapisali, je bilo tudi letošnje poletje nadpovprečno toplo, saj je od temperaturnega povprečja v obdobju 1971–2000 izstopalo za 1–1,5 °C (preglednica). Povprečna temperatura vseh treh mesecev je bila precej izenačena, saj je bil običajno precej hladnejši junij občutno, julij in avgust pa sta bila le rahlo pretopla. Na večini postaj v hribovitem in goratem delu Slovenije je bila višina padavin v mejah pričakovanih vrednosti, ponekod pa je bilo povprečje preseženo za tretjino (Krvavec, Logatec, Šmarata/Loška dolina, Ribnica na Pohorju).

Bistveno več sončnega vremena smo bili deležni julija in še posebej avgusta, ko se je ponekod nabralo skoraj 300 sončnih ur. V primerjavi s prejšnjimi poletji je bila tokrat višina snega v visokogorju blizu klimatološkemu povprečju, v vsem poletju pa so na Kredarici zabeležili šest dni z novozapadlim snegom. Tam je bila izmerjena najnižja temperatura 14. junija (–4,6 °C), najvišja pa 25. junija (16,4 °C). V dolinskih Ratečah je termometer 23. julija pokazal le 4,7 °C, nad 30 °C pa je bilo le 23. junija (30,5 °C). Na obeh postajah je do rekordnih vrednosti zmanjkalo še kar nekaj °C.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T (°C)	Odklon T (°C)	Padavine (mm)	Indeks padavin glede na povprečje 1971–2000
Rateče (864 m)	16,4	1,2	518	119
Planina pod Golico (970 m)	15,7	1,0	593	123
Vojsko (1067 m)	16,0	1,6	554	107
Vogel (1535 m)	13,2	1,2	759	115
Krvavec (1740 m)	11,9	1,4	616	137
Kredarica (2514 m)	6,6	1,3	718	114

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje

Preglednica: Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološkem poletju 2008 ter primerjava s povprečjem obdobja 1971–2000.

Medtem ko so iz nižin poročali o številnih silovitih neurjih po vsej Sloveniji, v gorah ta vsaj niso bila tako izrazita. Najhujšo škodo so povzročili vetroolomi, zlasti na območju Črničva in Zadrecke doline ter na Trnovskem gozdu zahodno od Predmeje. Velikošmarenško deževje je povsem razrilo zadnji del ceste v Krmi, še posebej od Kovinarske kočice do Lipovčeve lese (tu so včasih natovarjali konje za Triglavski dom), in je bila nekaj časa neprevozna. Na merilnem mestu v Zgornji Radovni so ta praznični dan namerili 100,5 litrov padavin na kvadratni meter. Za gorski svet ni to nič izjemnega, do poškodb je prišlo predvsem zaradi neurejenega odvodnjavanja. Tudi poleti so se pojavljali manjši podori in odlomi (o nekaterih smo pisali že pri pregledu pomladnega vremena). Zaradi termina in obljudenosti je najbolje dokumentiran letošnji podor tisti, ki se je zgodil 8. avgusta v severnem ostenju Rjavčkega vrha (1898 m) blizu Planjave. Da se tam rado podira, vemo že več kot 130 let, znan je namreč zapis

z 28. junija 1877, saj se je tega dne »pod Ojstrico od Rjavce oziroma Planinšče odtrgal del skalnega masiva in v ogromnem plazu zdrvel v dolino«.

Konec poletja, sicer večinoma astronomskega, včasih pa že tudi meteorološkega, pomeni tudi čas za letni ledeniški obračun, saj se končuje talilna doba večnih snežišč in ledeniških krp. Naši dve pod Triglavom in Skuto, zaradi več kot šest desetletij dolgih opazovanj dobro znani, sta si letos dobro opomogli in spet merita več kot hektar. Meritve sodelavcev Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU 27. 8. (Triglavski ledenik – 1,1 ha) in 11. 9. (ledenik pod Skuto – 1,4 ha) so pokazale, da sta obe krpi po obsegu podobni tistima izpred dveh let. To verjetno ne bo preprečilo njunega izginotja, lahko pa ga deloma upočasni. Kaj nista tudi ta izredna spremenljivost in nepredvidljivost gorske narave tisto, kar nas vleče v višave? Vse manj je mehkih prehodov in vse več sunkovitih skokov, kot je bil tudi tisti sredi septembra, ko smo padli iz poletja v sredino jeseni namesto na njen začetek. ●

Posledice vetroloma na Črničvu 📷 Boris Štupar

NA TURO

Makekova Kočna

Vrh ali dolina?

✍ Borut Mencinger 📷 Stane Klemenc

Makekova Kočna

Če povprašamo med običajno planinsko družčino, tisto, ki sestavlja, ali če hočete, tisto, ki dela slovensko planinstvo množično, kje je Makekova Kočna in koliko je visoka, bomo dobili večino napačnih odgovorov ali pa bodo izrečeni zelo negotovo. Dobili bomo tudi nemalo odgovorov v obliki protivprašanja: »Doslej sem vedel samo za Kokrsko in Jezersko Kočno, kje je Makekova in koliko je visoka, mi pa vi povejte.«

Pa povejmo: Makekova Kočna je dolina na zahodni, severni in vzhodni strani gore z imenom Kočna, ki ima dva vrhova: Jezersko Kočno (2540 metrov) in Kokrsko Kočno (2520 metrov). Makekova Kočna meji še na Ravensko Kočno, ta pa na avstrijski strani na Belsko Kočno.

Nekateri, vendar ne zelo številni, bodo dodali, da so bili že večkrat na Kočni, ampak le na enem vrhu, da ima Kočna kar tri, pa do sedaj niso vedeli. Naj mi dobro poučeni ne zamerijo, če povemo o Makekovi Kočni nekaj več in jo tako bolje spoznajo tudi drugi bralci, mimogrede pa izvemo še kakšno zanimivost o tem lepem koščku našega gorskega sveta.

Badjura o Kočnah

Uvodoma nakazano negotovost in celo zmedo pri rabi imena »Kočna« bom poskusil razjasniti in odpraviti s pomočjo knjige Rudolfa Badjure Ljudska geografija, ki je izšla pri DZS v Ljubljani leta 1953 in še vedno velja za temeljno literaturo.

Ker je zanimivo slediti Badjurovi gostobesedni maniri, si bom dovolil uporabiti dele citatov. Tako le piše: *»Kolikor je doslej znano, nahajamo Kočne v naših snežnikih zgolj v Grintovcih in Karavankah ter en primer na desnem bregu Save pri Gorenjskem Javorniku. O kočnah se je ugibalo različno. Zaradi redkih primerov v imenoslovju (samo 9) je o njih še težko izreči prav zadnjo besedo.«*

Badjura nadaljuje: *»Med snežniškim koncem in Kočno skoraj ni bistvenega razločka. Vsi trije naši najznačilnejši primeri: Mákekova, Rávenska in Belska Kočna v osojnih straneh Grintovcev govore zato, da so kočne prave 'kotjine', dolinski konci s pašniki in gozdovi vred v širše zaokroženem vzglavju pod ogromnim zapahom pečevitih gorskih zidov.«*

Badjura nato navede še vse Kočne, kolikor mu je poznanih: *»Na naših zemljevidih so označene tri visoke gore z imenom Kočna, in sicer Kočna, 1548 m, med Golicami in Belsko planino, Struška Kočna (Bärentaler Kočna), 1940 m, in Kokrska Kočna, 2539 m*

Kraljestvo Kočne, kot ga vidimo z Velikega vrha 📷 Vladimir Habjan

soseda Velikega Grintavca. Najprej navedena Kočna (1548 m) je Ptičji vrh, drugo imenujejo pri nas Veliki vrh (1940 m), vso širno paševino po njenem vrhu pa Belska planina.

Tudi tretje ime 'Kokrska Kočna' ni pristno, temveč le prevod nemškega imena 'Kanker Kočna', kakor jo je krstil šele Frischauf.

Ta gora, ki zapira veličastno Makekovo Kočno, se je prvotno imenovala Póldne! Prav po sredi te visoke gromade, od boda 2475 navzdol, visi namreč izrazit, grd, peskovit žleb, tako imenovana Poldnova dolina (v narečju 'Povnova dolina'), ki je dobila svoje ime od 'poldne', to je od gore, nad katero stoji sonce opoldan ravno navpik.«

Tu naj bo dovolj citatov iz Badjurove knjige. Dodam naj samo, da domačini niso vedeli, da bi se kdaj cela gora imenovala Poldne, ampak to velja le za tisti del, ki nosi ime Povnova dolina. Če dodam še nekaj sodobnih

stališč in jih povežem s starejšimi iz Badjurove knjige, se lahko strinjamo, da je Kočna gora, pa tudi »dolinski konec« s pašniki in gozdovi vred – to pa je svet, ki je omogočil ljudem naselitev pa tudi obstanek do današnjih dni, in to ne komursibodi, pač pa stanovitnemu rodu Makekov, ki se je skozi stoletja vkoreninil v tem navidez malorodovitnem svetu.

Jezero

Druge uganke – imena Jezero, Jezersko – se lotimo brez dragocene Badjurove pomoči.

Recimo, da povsem slučajno, nekje v drugem koncu naše ljube domovine slišite pogovor dveh Slovencev, in kljub temu, da že nespodobno vlečete na ušesa, ne morete in ne morete ugotoviti ne po govoricu in ne po dialektu, od kod sta doma. Za rešitev take uganke je treba že nekaj več vedeti o njunem domačem kraju. Prvi vtis je, da sta Gorenjca. Potem pa eden vpraša:

»Kako pa dečve, a so zdrave?« Aha, dečve so ju izdale, da sta Korošca, bi za hip pomislili.

Toda ne, ko drugi vpraša: »A prideš kej h jezer?«, vam mora biti takoj jasno, da tudi Korošca nista, čeprav moramo tu izraziti resen pomislek, saj je Jezerško dolgo spadalo v koroško deželjo. Kakor koli: ob tem se vam ne sme pripetiti ta nerodnost, da bi mislili, da sta doma iz Bohinja ali z Bleda. To sta Jezerjana. Samo Jezerjani gredo domov »h jezer« in živijo tam zgoraj »pr' jezer«. Če pa okrasita svoj pogovor še s pogosto rabo besedice »oné« in vmes še »onegavita«, sta zagotovo z Jezerškega.

Ta navezanost na Jezero, ki ga ni, ki ne obstaja in to že nekaj stoletij, je prav neverjetna. Pisnih virov o tem, da bi bilo kdaj tu jezero, skoraj ni ali pa so zelo pičli. Ustni viri pa so prepričljivi in globoko zakoreninjeni: vsak malo bolj razgledan Jezerjan vam bo potrdil nekdanji obstoj jezera, marsikdo ve pokazati,

do kod je segala voda. Najbolj znana »obala« je še danes pod »Mlinarjevo pečjo«. Zatikati se začne pri obdobju oziroma datumu, kdaj se je kotanja spraznila, ali je jezero odteklo počasi ali je katastrofalno pometlo navzdol po Kokri.

Valvasor ve zelo malo o jezeru, saj ga v svojem poročilu o jezerih dežele Kranjske na kratko omenja takole: »Jezero je tudi na Jezerškem na kranjsko-koroški meji med visokimi snežniki, pa ni posebno globoko; iz njega se dviga visoka kamnita gora.«

Jezero na Jezerškem zelo resno obravnavata dva domača kronista: Franc Muri in Andrej Karničar, pisec zadnje Jezerške kronike iz leta 1998. Tu moram posebej poudariti, da je avtor te kronike tisti Andrej Karničar, ki je bil kar 38 let oskrbnik Češke kočje in ki so ga generacije planincev ohranile v nepozabnem spominu. Oba kronista sta marljivo zapisala vsa znana pričevanja o jezeru na Jezerškem.

Na zanimiv izsledok opozarja Andrej Karničar v svoji kroniki: v žigu stare jezerske občine iz 19. stoletja je bila namreč podoba divje rase.

Marof

Planince, ki se odpravijo mimo Makekove domačije na Češko kočjo, na višini 1060 metrov preseneti Makekov Marof – kraj, kjer so se pred več kot 800 leti naselili prvi Makeki. Priimek Makek se je držal hiše do leta 1722, ko se je priženil novi gospodar Luka Šenk. Kljub dolgi dobi 218 let priimek Šenk ni prevladal, ohranil se je Makek – kot domače hišno ime, ki velja še danes. Leta 1940 je Jože Skuber k hiši prinesel nov priimek. Tako so se v osmih stoletjih na posestvu izmenjali samo trije priimki: Makek, Šenk in Skuber. Danes tu živita najstarejši Makek Jurij Skuber in žena Mija.

Današnja Makekova kmetija

Prebivalci Marofa so se selili v dolino, na lokacijo današnjega Makekovega doma presenetljivo počasi, saj so dograjevali gospodarska poslopja postopoma, skoraj dve stoletji.

Nepoučeni prišlek ob pogledu na Makekov grunt pomisli, da je pred njim manjša vas, v resnici pa sta tu le dve hišni številki, Zgornje Jezerško 77-78. Stavbe se med seboj strogo ločijo po namembnosti: središče vsega je brez dvoma velika in prostorna glavna hiša, kjer ima svoje sobe v prvem nadstropju gospodarjeva družina, v pritličju pa osrednji prostor obvladuje kuhinja z velikanskim zidanim štedilnikom. Na vrhu strehe so postavili majhen zvonik z zvonom, čigar zven se je slišal po večjem delu posestva in vabil posle k obedu.

V senci za hišo je še danes zelo pomembna stavba svinjak. Spodaj so imeli poleg prašičev s svinjsko

Nad Jezerskim

kuhinjo še kure in zajce ter kotel za »šnops«. Zgoraj so v svojih sobah spali hlapci, dekleta pa karseda daleč stran – v pritličju glavne hiše. Sicer pa je že neomajna avtoriteta gospodinje zadostovala, da se noben hlapec ni upal niti približati tistim sobam.

Tesno zraven svinjaka je bil »kevder« za krompir in repo ter nepogrešljiv prostor za divjačino. Upoštevač velikost posestva so namreč v obdobju pred drugo svetovno vojno imeli svoj lov s poklicnim lovcem. Zadnji je bil legendarni Mačkov Miha. Zanimivo, da nikoli ni prišlo v javnost, kolikšen je bil vsakoletni odstrel, vendar so številni tropi gamsov dokazovali, da so znali uspešno gospodariti.

Sorazmerno velika potrošnja mesa je od ljudi terjala dobršno mero iznajdljivosti pri shranjevanju v toplih poletnih mesecih. Za to je bil po naročilu gospodinje odgovoren »jager«. Nekje pod ostenjem Kočne v dnu Povnovne doline je poiskal ali globoko v večnem snegu krajne počki izkopal primerno luknjo, kamor je skrnil v platnene krpe zavito meso. Zahtevna naloga, če pomislimo, »koliko oči« imajo krokarji in kako neumorno noč in dan iščejo zvite lisice.

Pa še to: dokaz o planetarnem segrevanju je tudi tu očitno, saj poleti ni več toliko snega, da bi lahko skrili meso!

V okviru kmetije je še nekaj zgradb: točno določenim namenom so služili še listnjak, drvarnica in čebeljnjak. V kaščo so spravljali žito; doma so pridelali oves in ječmen, pšenico pa so dokupili in vse skupaj mleli v lastnem mlinu. Kjer je danes garaža, je bila včasih raderca – delavnica za pretežno kolarska popravila, npr. orodje.

Znotraj dvorišča je bila na sončno stran najugodnejše obrnjena »ta nova hiša« z lastno kuhinjo in jedilnico – za novo dejavnost turizem. Nekoliko niže, na senčni strani dvorišča, stoji paviljon – umetelno narejena prostorna vrtna uta.

V bližini, a ne preblizu, stoji hlev z govejo živino in s konji. Zraven je ovčjak, nad njim ob odcepu za Marof pa še velikanski kozolec toplar in enojni kozolec.

Prvi oziroma glavni gospodarjev pomočnik je bil »ta velč hvapec«. Glavna pri gospodinji je bila »ta velka dekva«, za njima pa sta bila »ta mav hvapec« in »ta mala dekva« – podobno je bila strogo določena vsa hierarhija na kmetiji. Posebno odgovorna dela sta vodila »jager« in »žagmajster«, ki je komandiral štiri »golcarje«. Za večja dela so najeli priložnostne posle; tako je bilo npr. v času košnje najetih kar 25 koscev. Tako rekoč obvezno meso je bila takrat divjačina, srnjak ali gams.

Makekova kmetija

Danes na kmetiji gospodarja brat Jurija Skubra Jože Skuber z ženo Ireno in sinovoma Luko in Rokom.

Prestol

Če hočemo dojeti razsežnosti Makekove Kočne, stopimo k stari cerkvici sv. Ožbolta. Ne opravimo s tem razgledom na hitro! Pred nami je skoraj celotna Makekova Kočna. Čez čas se vam bo zazdelo, da v koncu doline kipi proti nebu mogočen, velikanski prestol.

Poglejmo, kako se dviga poraslo sleme čez Mali in Veliki vrh – oba sta še pretežno gozdnata, le Velikemu vrhu se na temenu že dela pleša. Greben se nadaljuje od Travnička in Denčovega klina ter naprej do Oltarjev, kot nekakšna opora na prestolu za orjaško levo roko. Ta se stegne po ozkem zahodnem grebenu čez ramo Kokrske Kočne na Vrh Povnovne doline, kjer se začne naslonjalo prestola, na katerega se s hrptom naslanja masiv Kokrske in Jezerske Kočne. Široko sedišče za velikansko namišljeno zadnjico se razteza nekaj sto metrov niže od Malega kupa čez Široko dolino in se spusti globoko pod Veliki kup ter Škofovo kapo v mokrote nad slapom Čedco.

Orjaški objem grabi velikanske zagruščene prostore v osojeh pod dolgim grebenom Jezerske Kočne. Ta silna kamnita roka, ki objema Makekovo Kočno s

severovzhodne strani, se steguje čez ramo v Vratcih in navzdol po Špegovcu.

Za navadne planinske noge je od tu mogoč le še vzpon na Vratca (1802 m), in to naokrog mimo Češke kočice, višje gori pa omogoči nadaljevanje vzpona le še drzna Kremžarjeva pot.

Desna roka mogočnega prestola sloni na Rjavci, ki se kot prižnica nagiba nad položna melišča v Podnih, zgoraj pa zavije čez Štularjevo planino in Visoči vrh ter se konča v Turnih na Skubrovem vrhu, od koder se tu in tam odpirajo pogledi v sosednjo Ravensko Kočno.

Gora

Tako bi z nekaj fantazije prehodili ali preleteli Makekovo Kočno v njenem visokogorskem zaledju. Če pa se spustimo na trda kamnita tla, moramo resno upoštevati opozorila Dava Karničarja in še posebej Jurija Skubra, ki ni alpinist, da so potikanja po brezpotjih v Kočni zahtevni podvigi za redke poznavalce. Težavni so predvsem orientacija in številni zahtevni prehodi. Žal na Jezerskem (še) ni priznane vodniške pisarne. A če boste radovedni in dovolj vztrajni, se obrnite kar na župana Milana Kocjana. Če nič drugega, vam bo pomagal najti pravi naslov. Recimo, da bi bil to

znameniti Davo Karničar, pravi pristni Jezerjan – še vedno edini človek, ki je prismočal z Everesta. In če mu je uspel ta nezaslišani podvig, potem obvlada svojo domačo goro tako dobro, da bi lahko prevzel vodenje po Kočni ali po drugih bližnjih gorah – perspektiva, ki se je Davo zaveda.

Vrnimo se k cerviki sv. Ožbolta. V ospredju s pogledom preletimo pisane strehe Jezerskega in sledimo cesti, ki nas vodi mimo Mlinarja po desnem robu plitve ravnice. Dobri opazovalci takoj najdejo primerjavo med ravnico in dnem nekdanjega jezera. Po kratkem klancu se svet hipoma odpre. Masiv Kočne si je prisvojil skoraj celotno vidno obzorje. Človek kar ne ve, čemu bi dal prednost: morda slapu Čedca, ki v dveh curkih z višino 130 metrov preskoči najvišji vodopad v Sloveniji.¹ Še pred tremi ali štirimi desetletji je bil ves ta skrivnostni in težko prehodni svet po vsej širini »prestola« povezan z nadelano lovsko stezo. Dokler jo je vzdrževal Mačkov Miha, je bila prehodna od slapa Čedca do Zelenih plazov na oni strani Kočne. Danes, ko že dolgo ni več vzdrževana in so jo naravne sile podrlle in zabrisale, jo znajo vsaj približno opisati le še redki domačini. Pripovedujejo, da je Miha s pomočniki za prehod težkih navpičnih stopenj uporabil dolge, na pol okleščene macesne. Podobna »tehnika« je znana samo še iz Bohinja, kjer so za kritične prehode na poti čez steno uporabljali smrekove komarče.

Glede na dimenzije v naših Alpah Kočna nedvomno sodi med velikane. Prostornosti ostenja, ki s treh strani zapira in omejuje gozdove in melišča v Podnih, ne označujemo s pridevniki, ki veljajo v drugih velikih masivih: tu ne prevladujejo visoke in navpične stene, pač pa se prepletajo silno prostorene doline z ozkimi žlebovi, navidez labilni stolpi se naslanjajo in podpirajo med seboj in s svojimi oblikami pri opazovalcih vzbujajo asociacije, ki jih označujejo imena: Veliki in Mali kup, Škofova kapa, Mala in Velika Vratca, Oltarji, Pod Kljuko, Na Križu, Požaršče, Strahavca in podobno.

Pravega gornika vabi Kočna na svoj vrh z veliko privlačno silo. Vendar se je iz Makekovega treba vzpona lotiti precej naokoli – od Češke kočice, tam pa je gorska pokrajina že malo drugačna. Tisto tam ni več Makekova Kočna, zato se bomo povzpeli na vrh ob drugi priložnosti. Poskušali bomo ugotoviti, od kod in od kdaj še vedno neenotna mnenja, koliko vrhov ima Kočna in kateri je najvišji. ◻

Kočna (Jezerska, 2540 m, in Kokrska, 2520 m)

Kočna je najzahodnejši dvatisočak Grintovcev in ima kot grebenaška gora dva glavna vrhova, Jezersko Kočno, 2540 m, in nekoliko nižjo Kokrsko Kočno, 2520 m. Kadar beseda nanese na Kočno, večina planincev pomisli na njen severovzhodni vrh, Jezersko Kočno. Obe Kočni obdajajo štiri večje doline: na jugu Suhi dol, na zahodu dolina Kokre in na severozahodu ledeniški krnici Makekova ter Ravenska Kočna.

Kočna je gora grebenov. Na severu se preko severovzhodnega grebena, pod katerim poteka Kremzarjeva pot, preko Vratc in Špegovca spusti na Zgornje Jezersko. Na zahodu ga z Velikim vrhom povezuje zelo dolg severozahodni greben, na jugu pa se v obliki črke ipsilon na Križ, najvišji vrh severozahodnega grebena, dvigata jugozahodni (levo) in zahodni krak južnega grebena. Nad Bivakom v Kočni se pne južni greben, preko Dolške škrbine pa je Kočna povezana z Grintovcem. Značilnost Kočne so tudi prostrana melišča, ki se zajedajo pod stene (Dolci, Zgornje Ravni). Iz snežnih pobočij nad Makekovo Kočno se napaja še pred nekaj meseci najvišji slovenski slap Čedca. Žal je doživel žalostno usodo skalnega podora, ki je grdo zaznamoval tamkajšnje pokrajino. Sama gora je precej krušljiva, skala je rdeča in vrhova sta močno poškodovana zaradi udarov strel.

Poleg spodaj opisanih poti se lahko na Kočno povzpemo tudi iz Kamniške Bistrice preko Kokrskega sedla čez Dolce ali čez Grintovec, s severa pa lahko naredimo krožno turo Kočna–Grintovec–Mlinarsko sedlo ali pa v obratni smeri. Ljubitelji neoznačenih stezic lahko dostopijo do Bivaka v Kočni po lovskem prehodu od Suhadolnika in pastirskem čez Dolce. V bližini bivaka poteka markirana pot na obe Kočni.

Kočna in bivak

Češka kočica na Spodnjih Ravneh, 1543 m. Leži nad slikovito dolino Ravenske Kočne in je ena izmed najstarejših planinskih postojank v slovenskih gorah s še vedno ohranjenim videzom češke kmečke hiše. Kočo je zgradila Češka podružnica Slovenskega planinskega društva v Pragi leta 1900 na pobudo Karla Choudounskega. Od leta 1949 z njo upravlja PD Jezersko. Odprta je od srede junija do konca septembra, maja in oktobra pa ob sobotah, nedeljah in praznikih.

Bivak v Kočni, 1952 m. Leži na travnati rami pod južnim grebenom Kokrske Kočne. Je stalno odprt.

Dostopi

Od Češke kočice po Kremzarjevi poti. Do Češke kočice lahko dostopimo od Kazine z Zgornjega Jezerskega (2.30–3 ure), od Anceljna v Ravenski Kočni preko Štularjeve planine (2–2.30 ure) ali od spodnje postaje tovarne žičnice (2 uri). Od kočice (oznaka) nas pot vodi proti melišču krnice Zgornje Ravni (vmes je najprej odcep desno proti Vratcem, 1802 m, višje pa levo odcep za Mlinarsko

¹ Slapu skoraj ni več, saj se je medtem podrl del stene, čez katero je padal. Op. ur.

sedlo, 2334 m). Pot pripelje do stranskega rebra severovzhodnega grebena, po njem pridemo na travnato pobočje glavnega grebena. Markirana pot hitro zavije na njegovo vzhodno stran, vmes prečimo več grap, višje tik pod grebenom pa preko plošč (zavarovano) pridemo do razpotja (levo pride Špremova pot z Grintovca, 2558 m). Zavijemo desno na grebenček, se splazimo skozi nizek prehod pod strmo steno ter po gruščnatem pobočju in višje ob kaminu (zavarovano) pridemo na vrh. Z vrha se po zavarovani poti pod grebenom spustimo na nižjo Kokrsko Kočno, 2520 m. Zelo zahtevna markirana pot, od Češke kočice 3.30 ure, do Kokrske Kočice še 30 minut.

Od kmetije Suhadolnik v Suhem dolu nad Zgornjo Kokro. Parkiramo tik pod Suhadolnikovo kmetijo, do kamor pripelje makadamska cesta iz doline Kokre. Od kmetije nas pot pelje proti vzhodu na travnato uravnano Suhi dol in naprej do razcepa. Desno vodi pot najprej po grapi, nato pa nad skoki pod Kalškim Grebenom, 2224 m, leva pot pa čez skalni, zavarovan del, imenovan Taška. Na uravnavi se poti združita in skupaj pripeljeta do Suhadolnikove planine (desno odcep za Kokrsko sedlo, 1793 m). Zavijemo levo, prečimo strm svet in globoko grapo Grdi graben (izpostavljen, zavarovano s klini in jeklenicami). Višje pridemo v Spodnje Dolce

(desno odcep za Kokrsko sedlo), kjer je razpotje. Pot na **Kokrsko Kočno** zavije levo na skalno ramo (na levi je v bližini Bivak v Kočni, 1952 m), po njej navzgor in po melišču do grape. Vzpenjamo se levo ob grapi, malo pod škrbino pa zavijemo desno in čez steno (kratko, zavarovano) preko grape na vrh. Do sosednje Jezerske Kočice, 2540 m, se dvignemo po zavarovani grebensi poti. Priporočamo uporabo čelade, za neizkušene pa samovarovalni komplet (zadnji del v steni in greben do Jezerske Kočice). Zelo zahtevna markirana pot, 4.30–5 ur.

Lahko pa se povzpemo naravnost na **Jezersko Kočno**. Na razpotju na Spodnjih Dolcih zavijemo desno in se vzpenemo skozi Srednje Dolce na melišče Zgornjih Dolcev. Od tod se čez zahtevnejši svet povzpemo na greben (desno pride pot z Grintovca), zavijemo levo do Dolške škrbine, 2270 m, se nato priključimo Kremžarjevi poti in po njej do vrha. Priporočamo uporabo čelade. Zelo zahtevna markirana pot, 4–4.30 ure.

Vodnika: Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: Kamniško-Savinjske Alpe (Planinska založba), Andrej Stritar: Kamniško-Savinjske Alpe (Sidarta).

Zemljevid: Grintovci, 1 : 25.000 (Planinska založba).

Menina, pravljica moja

V objemu najbolj otroške ture doslej

✍ in 📷 Arnold Lešnik

Ko hodimo starši v gore s svojimi malčki, počnemo to iz čisto egoističnih vzgibov. Kadar nas duša vodi na vrh mogočnega hriba, težko trdimo, da je bila to želja našega malega. Moralni maček je velikokrat naš sopotnik. Vsaj zame obstaja še en dober razlog, zakaj v gore – tvoje iskricice v očeh. Morda zveni kot opravičilo, a ko si v hribih, si vedno vesela. Ali tiči razlog za tvojo srečo v teh goratih velikanih ali zgolj v druženju z očkom in mamico, ki sta tam zgoraj tako zelo nasmejana, ne vem. Poslušam svoj notranji glas, ki trdi, da sem na pravi poti, in se veselim dne, ko mi boš sama razložila.

V rokah nosim sonce in smeh

Tisti dan smo se prav vsi spremenili v otroke. Nekateri so se ponašali z več življenjskimi izkušnjami, drugi z manj. Izkušnje tudi niso vse in odprti značaj je dobra osnova. Zjutraj smo prav lenobno počasi vstali. Se obotavljali, kolikor se je le dalo, da bi se ognili strupenemu stresu in vendarle še ravno pravi čas odhiteli v deželo pravljic. Veliki otrok je peljal avto do izhodišča ture – nekdo je pač moral, oni drugi – ona – je vstavila koordinate za zeleni cilj in je bila nekakšen navigator, tretja se je samo smejala in bila vesela, da si je izprosila trenutek pozornosti v tem čudnem svetu, ki ga bo šele morala dojeti. Še nihče ga ni. Ne trudi se preveč in pozabi na razočaranje.

Za en dan je bilo kar preveč dobrot. Osnova je bila ljubezen. Tu se vse začne in vse konča. Dude smo odvrgli že, ko smo prvič vdihnili gorski zrak. Bil je idealno lep in topel dan in konji so veselo pohajkovali

po pašniku. Vsak jih je želel pobožati. Za nikogar ni bilo prvič in vsi smo se smejali, kot da bi bilo. Brez pomislekov smo tem štirinožnim lepotcem podarili svoja jabolka in pozabili na lakoto.

Nadaljevali smo pot navzgor, čeprav nismo imeli povsem jasno začrtanega cilja – tako je pač naneslo. Zanimivo, kaj človek vse opazi, če ne hiti, če nima nujno cilja, kaj spozna. Kadar vodnik obljublja eno-urno turo, ki se potegne čez cel dan. Ko narediš dva koraka naprej in tri nazaj in se vendarle pomikaš ves čas naprej. Fantastično. Neverjetno. Koliko lepot. Ko se za prvim ovinkom iznenada pojavi čreda ovac in majhni jagenjčki in čisto pravi osliček. Tedaj vstopimo v basen. Smejimo se in se veselimo ter kričimo od navdušenja. To bo vrhunec. Nedolgo zatem izpuhtijo tudi naši keksi iz polnovredne moke.

Ne, Menina pa ja ni razgledna! Preveč dreves. Smo že od nekdaj tako razmišljali in si nikoli nismo vzeli časa zanjo. Dolga planota. In vendar. Kamniške kot stare prijateljice nam mežikajo v pozdrav. Saj ne morem verjeti. Toliko prelesti v enem dnevu? Smo verjeli v čudoviti svet? Izbrisali hudobce?! Nobenih skrbi, nič solz, le dobrota in smeh.

Ostal nam je še kruh, ki smo ga prinesli iz doline, in tega smo zdaj urno tiščali v usta in pridno zalivali z vodo. Smejali smo se kot bebci, ko so naše plenice dobro napolnjene romale v priročna začasna skladišča.

Smo srečali zvon želja na naši poti in potem še enega. Nihče se ni mogel premagati, vsak je vsaj enkrat potegnil za dolgo vrstico. Čarobni zvok se je razlegal daleč naokrog, a malha želja je ostala prazna. Nihče se ni mogel spomniti niti ene same samcate, še tako drobcene želje. Prav nobene.

Hvala, Hana, za ta dan. Ti napišem pravljico.

Kraljestvo pašnikov

Na vzhodnem delu Kamniških Alp se razteza prostrana gozdnata kraška planota – Menina. Na zahodu jo od Velike planine loči prelaz Črnivec (902 m), na vzhodu prelaz Lipa (721 m) z Dobrovljami. Na severu jo omejuje Gornjegrajska kotlina oz. dolina Drete in na jugu Tuhinjska dolina. Sestavljena je iz apnenca in dolomita ter prekrita z mešanim in iglastim gozdom. Ime izvira iz dejstva, da so nekoč dele kraške planote posedovali menihi iz benediktinskega samostana v Gornjem Gradu. V 19. stoletju je razvoj fužinarstva pripeljal do razcveta oglarstva. Tudi les, ki so ga splavljali po Dreti, Savinji in Savi, je večinoma prihajal s pobočij Menine in Dobrovelj. Tod je nekdaj tekla tudi stara deželna meja med Štajersko in Kranjsko.

Od zahoda proti vzhodu si sledijo Kurji vrh (1466 m), Vetrnik (1448 m), Vivodnik (1508 m), Ve-

liki vrh (1454 m) in Goli vrh (1426 m). Prav Vivodnik, ki je najvišja točka te dolge planote, ponuja zanimive poglede na okoliške vrhove, ki jih lahko razširimo še s pomočjo razglednega stolpa. Od Paškega Kozjaka, Boča in Donačke gore na vzhodu sega naš pogled, celo Snežnik na jugu nam prijazno kima, vse do Julijcev s Triglavom, da Raduhe, Olševe in Pece sploh ne omenjam. Od Doma na Menini (1453 m), ki je poleti stalno odprto, pozimi pa ob vikendih, dosežemo vrh po markirani poti v petnajstih minutah. Omeniti velja, da je na Menini Savinjska podružnica SPD že leta 1898 postavila Gornjegrajsko kočo, ki je po dobrih dvajsetih letih izginila v plamenih. Nato je vlogo zavetišča nekaj časa igrala pastirska koča pod Vivodnikom in slednjič je PD Gornji grad na travnati planoti Smrekovec, ob koncu petdesetih let, zgradilo nov dom, ki je bil do danes nekajkrat prenovljen.

Zanimivo gozdnato planoto lahko obiščemo dokaj udobno z avtomobilom po cesti s severne strani, iz Zadrecke doline, ali z juga, iz Tuhinjske doline.

Čeprav poteka s severne in južne strani več markiranih dostopov iz doline, se je z otroki na turo najbolje odpraviti nekoliko višje, od planine Biba (1283 m), ki leži na vzhodnem delu planote. Z avtomobilom

Menina s Kranjske rebri 📍 Dan Briški

se zapeljemo skozi Tuhinjsko dolino. Če peljemo iz Kamnika proti Vranskemu, je za Zgornjim Tuhinjem bencinska črpalka, kjer zavijemo levo z glavne ceste. Sledimo smerokazu Dom na Menini (12 km), najprej po asfaltni cesti skozi vasi Češnjice in Okrog, nato po kolovozu do planine Biba. Pri Bibi ujamemo markirano stezo in se preko prostranih pašnikov napotimo proti Domu na Menini. Radovednost nas pripelje do dveh manjših jezer, ki otrokom prinašata dodaten izziv in burita domišljijo. Pot nas vedno znova vodi čez pašnike in spet nazaj na kolovoz. Sprva mimo velike kotanje, ki varuje jezerce Biba, vse do planinskega doma. Jezerce je svojevrstna zanimivost in je zaščiteno kot naravni spomenik. Voda tukaj zastaja zaradi neprepustnih skrilavcev. Čeprav tura večinoma skopari z razgledi, je to prej njena odlika kot pomanjkljivost, saj se lahko tako brez skrbi posvetimo drobnemu kraljestvu vzorno urejene planine. Pri planinskem domu se slednjič svet odpre in nas, popolnoma nepričakovano, obdari z bajeslovnim pogledom na Kamniško-Savinjske Alpe. Večinoma se vračamo po isti poti ali kar po kolovozu. Bolj zvedavi se bodo odpravili do Vivodnika, ki leži jugozahodno od Doma na Menini.

Na poti ni večjih težav. Turo lahko kadar koli prekinemo ali skrajšamo. Obisk je primeren v vseh letnih časih, za otroke pa je seveda najzanimivejši takrat, ko se na planini pase živina. Takrat moramo biti pri stikih z živalmi nekoliko previdnejši. Dobro vzdrževan kolovoz omogoča obisk celo s solidnim otroškim vozičkom. Skriti kotički so na voljo le tistim, ki gredo peš, mogoče pa so seveda kombinacije voziček-nahrbtnik, s čimer lahko zelo povečamo doseg pohajkovanja.

Posebnost Menine so kamnite ograje, ki jo delijo na več notranjih pašnikov, in dejstvo, da je bila pred vojno tukaj ustanovljena celo planšarska šola. Ni odveč omeniti, da je bila Menina nekoč drugo največje planšarsko območje v Kamniških Alpah – takoj za Veliko planino, seveda. Dodatno zanimivost predstavlja kraški svet, ki postreže z brezni, kotličji in vrtačami. Posebej izstopa ledena jama Jespa na severnem delu planote. Od doma na Menini jo dosežemo v petnajstih minutah.

Lep razgled ponuja tudi Goli vrh na skrajnem vzhodu, ki je poleg Vivodnika najbolj obiskani vrh na planoti – predvsem zaradi omamnih razgledov, s katerimi postreže tistim, ki jih znajo poiskati. ◉

Menina, 1508 m

Tura z otroki:

Koča na Bibi – jezerce Biba 25–30 minut

Jezerce Biba – Dom na Menini 45 minut

Dom na Menini – izhodišče 1 ura

Skupaj 2–3 ure

Ostali pristopi:

Gornji Grad – Sv. Florjan – Ovčja planina – Vivodnik 3 ure

Gornji Grad – Borovnica – Prag – Jespa – Vivodnik 2.30 ure

Črničev – Tomanova planina – planina Ravne – Travnik – Vivodnik 4 ure

Golice – poljana pod Oseki – Vivodnik 2.30 ure

Golice – Češnjice – Češenjska planina – Vivodnik 3 ure

Vransko – lovski dom na Orahovcu – Slope – Biba – Vivodnik 5 ur

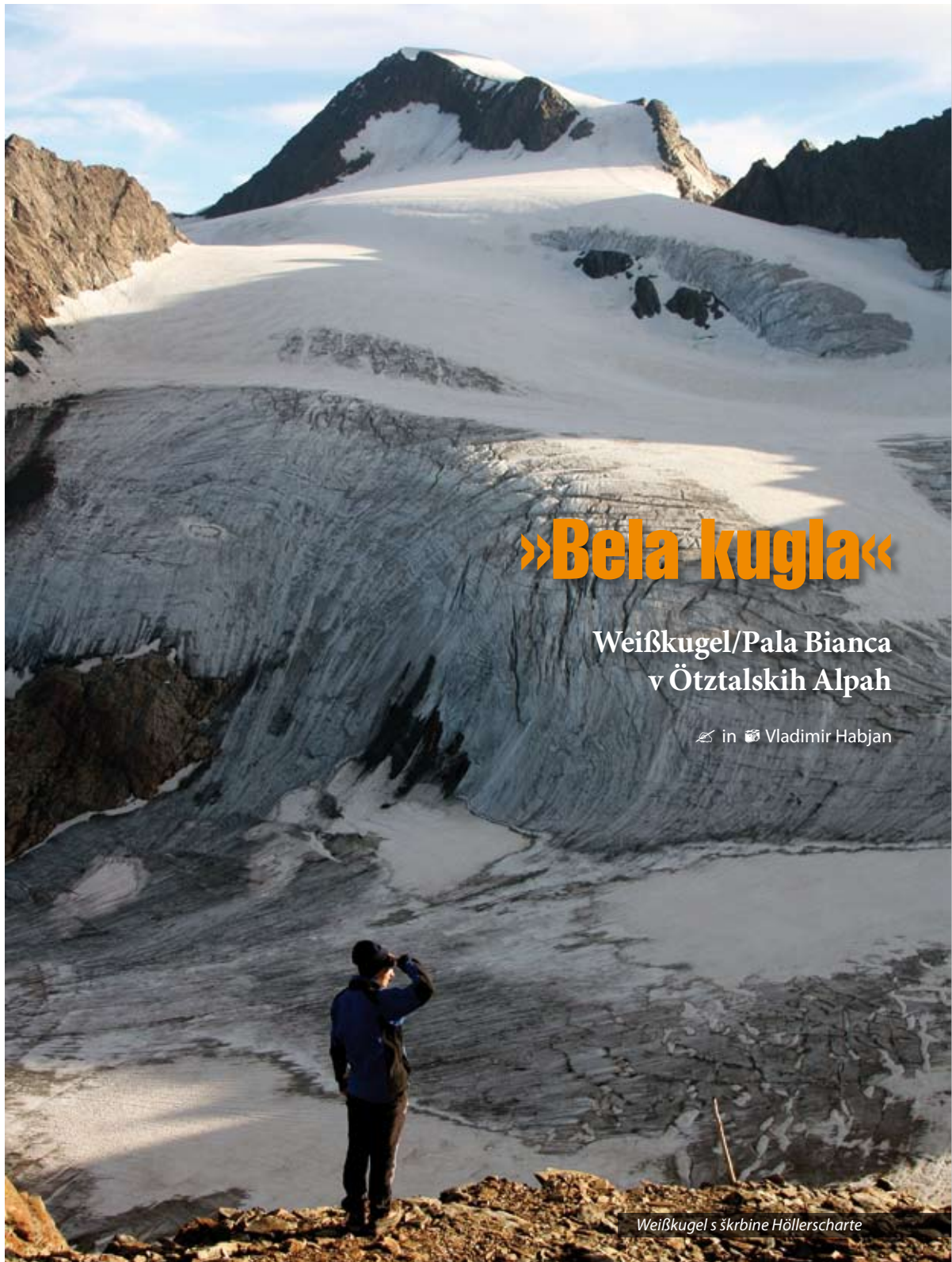
Zemljevid:

Posavsko hribovje – zahodni del, Menina-Ostrež-Kum,

1 : 50.000, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana 2002.

Vodniki: Irena Cerar Drašler, Pravljične poti Slovenije, Družinski izletniški vodnik, Sidarta, Ljubljana 2007. Andrej Stritar, Izleti po ljubljanski okolici, Sidarta, Ljubljana 2000.

Naravne znamenitosti Slovenije, Peter Skoberne, Vladimir Habjan, Izletniški vodnik, Sidarta 2001.

»Bela kugla«

Weißkogel/Pala Bianca
v Ötztalskih Alpah

✍ in 📷 Vladimir Habjan

Weißkogel s škrbine Höllerscharte

Zadnji del vzpona poteka po ostrem skalnem grebenu.

Kadar izbiram cilje zunaj Slovenije, me najprej zanima vreme. Ko ugotovim, kje bo primerno, začnem brskati po vodnikih tistega območja. Letos je v dokaj nestanovitnem avgustu odločitev padla za Weißkogel (3739 m) v Ötztalskih Alpah. Imel sem srečo in našel opis v slovenskem vodniku, v Vrhovčevih *Najvišjih vrhovih v Alpah*. Greva torej na obisk k ledenemu možu Ötzižu.

Rutinsko pakiranje opreme je za nama in zgodaj zjutraj se odpraviva; imava namreč slabe izkušnje z gnečo, ki naju po evropskih cestah pogosto precej upočasnji. Po dolini Drave mimo Lienza in Brunica še gre, naprej pa je promet res bolj gost. Za Bolzanom je spet bolje, a vseeno je že popoldan, ko ustaviva v dolgi, lepi zeleni dolini Matschertal. Višina: 1807 metrov. Dan je lep in sončen. V bližnjem gostišču kupiva Tabacov zemljevid za to območje in kreneva. Pot po dolini je prijetna, voda žubori od vsepovsod, više pa zelenje zamenjajo ledeniške morene in podi. Na ravnici stoji kočja Oberettes Hütte. Časa za počitek je še dovolj. Večerja je obupno zanič (polenta z gobami), odpoveva zajtrk in se brez potrebne energije kar odpraviva spat. Zvečer in ponoči dežuje – kdo ve, kako bo zjutraj?

Jutranje zvezde naju glede vremena pomirijo, mrzaj je. Vrhovec v vodniku predlaga, naj gremo že zvečer do prvega križpotja in poiščemo pravo smer. Nama pa se včeraj ni dalo. Napaka! Ko še v temi buljiva v

smerokaz, ugotoviva, da najine številke poti 5 ni nikjer! Komu zdaj verjeti, opisu ali zemljevidu? Vsak kaže v drugo smer. Vse do zore iščeva »petico« po ponekod težko prehodnem brezpotnem skalovju in po eni uri najdeva zbledele markacije precej više. Približava se škrbini Höllerscharte (3267 m). Težav pa še ni konec. Teren, kjer so posejane redke markacije, vodi po strmih ploščah, posutih z drobnim gruščem, kjer brez sitnega plezanja ne bi šlo. Kam zdaj? Obhod najdeva na levi; splezava čez krušljive plošče in nad njimi po grdem melišču le stopiva na škrbino. Sledi predhodnikov skorajda ni; dvomim, da tu sploh kdo hodi. Scharte sicer pomeni škrbina, v resnici pa je to dolg skalni greben.

Kako je na drugi strani, naju zanima. Čisto drugače kot tukaj! Pred nama v daljavi stoji »Bela kugla« in pod njo prostrani ledenik Matscher Ferner, do katerega pa bo treba še sestopiti. V daljavi se na jugu vidijo Ortler, Piz Palù, Königsspitze in skupina Bernine. Sama sva, nikjer ni nikogar! Prav prijeten občutek. Težko priborjena višina je hitro zgubljena. Namesto dobrih 60 metrov je sestopa dvakrat več. Napaka vodnika ali manj ledenika? Kdo bi vedel. Opremiva se in naveževa. Ledenik je trd, vendar ne posebno zahteven. Potek hoje sva si zamislila že prej. Sonce neusmiljeno pripeka, hoja je zato vse težja ... Malo sence le najdeva pod grebenom. Sneg, sonce ... končno le stojiva na ledeniškem

sedlu Hintereis Joch (3471 m). Do zgornjega snežišča vodi strma stopnja. Dva ravno sestopata, morala sta biti res zgodnja. Sneg preide v led, zato postane hoja malce zahtevnejša. Na vrhu stopnje pridejo za nama še tri naveze, vse tri iz severovzhodne smeri. Še malce vzpona po snežišču in – tako pričakujeva – snežni vrh. Kje pa! Na koncu ozkega snežnega grebena se odkrije oster skalni greben, na najvišjem delu pa stoji velik križ. Presneto, grem gledat opis: »*Ko se zravnja, snega zmanjka in začne se skoraj vodoraven skalnat greben, ki nas privede na gruščnat vrh.*« Kdo ve, kdaj je to bilo, če je sploh kdaj bilo ... Odloživa palice, jaz še nahrbtnik in kreneva. Prvi stolp je težji, v derezah plezava »enko«. Za stolpom je škrbina, potem pa smo že blizu vrha! Od daleč je bilo videti težje. Zato se jih je nekaj obrnilo že spodaj. Meglice se nabirajo, vseeno pa se vidi marsikaj: v bližini je Wildspitze, na vzhodu Stubajске Alpe, v daljavi Visoke Ture ...

Sestop gre precej laže in hitreje. Vse naveze nama spet uidejo in okoli velikega zastruga ob sedlu Hintereis Joch zavijejo na levo, samo midva nadaljujeva naravnost proti jugu. Nekaj razpok je zdaj presneto razmehčanih, ampak gre brez zapletov. Končno se razveževa. Vročje je, midva pa se vzpenjava nazaj na »škrbino« 120 metrov gor. Melišče je res grdo, dva koraka gor, enega dol ... Presneto, zdaj se pozna nekalo-rična večerja! Končno »škrbina«. Posloviva se od »Bele kugle«, na drugi strani se ne bo več videla. Kako zdaj dol? Odločiva se za zavarovano pot (tako je označena na zemljevidu), za katero se izkaže, da je grdo krušljivo grebensko prečenje s kratkimi zahtevnejšimi deli. Po stari navadi spremljam teren in »na primernem mestu« zavijem kar po brezpotju levo navzdol. Čez skalnat svet in melišča brez posebnih težav sestopiva v dolinico, ki nama je že znana. Stopiva na pot z oznako 5. Kje se torej začne spodaj? Odcep je blizu spodnjega križpotja, vendar je brez številke. Vrhovec potemtakem svetuje pravilno. Vseeno pa je pot slabo sledljiva, saj očitno tu redko kdo še hodi. Po dolgem sestopu se radler v koči res prileže. Ko srkam, preverim vračilo drobiža. Presneto, oskrbnik me je ogoljufal za 50 centov! Verjetno zato, ker sva prejšnji dan pustila vso večerjo in si naju je zapomnil. Mu bom že dal! Moje izkušnje z oskrbniki so sicer precej boljše; ta se je izkazal za enega najbolj smotanih do zdaj. Verjetno je tak tudi zato, ker ima malo obiska. Vse se torej ujema – malo obiska, siten oskrbnik in obratno.

Sledi doolg sestop do izhodišča ... Časa nimava več veliko, do večera bo treba postaviti šotor. Bližnji kamp že pozna, to je odlični Gloria Vallis v dolini. Ledeniške ture te izžamejo. Zato si v restavraciji privoščiva okrepčilno večerjo, spanja pa ne zmotijo ne glasni sosedi ne bučna nevihta ...

Weißkugel, 3739 m

Weißkugel je drugi najvišji vrh v Ötztalskih Alpah in tretji najvišji vrh v Avstriji. Leži na meji med Avstrijo in Italijo (Italijani ga imenujejo Pala Bianca), v samem jugovzhodnem kotičku tega lepega in razgibanega gorstva. Izrazito ledeniška gora je z vzhoda videti kot mogočen bel trapez, s severa pa kot drzen snežni stožec. Z vseh strani jo obdajajo obsežni ledeniki, z jugozahoda Matscher Ferner, s severozahoda Bärenbart Ferner, s severa obsežni Langtaufferer Ferner, z vzhoda pa največji Hintereisferner, ki sodi med največje ledenike v Avstriji.

Na Weißkugel so se leta 1861 prvi povzpeli avstrijski geometri J. A. Specht, L. Klotz, J. Raffener in A. Finailer.

Weißkugel je v vsakem oziru zahtevna gora, pristopi so dolgi, naporni in izrazito ledeniški. V uporabi sta dva pristopa iz Avstrije in dva iz Italije; oba avstrijska s severa in vzhoda sta zelo dolga ter večinoma potekata po ledenikih s številnimi razpokami. Severni gre od kočice Weißkugel Hütte, 2544 m, čez ledenik Langtaufferer Ferner, čez škrbino Weißkugel Joch, 3362 m, od koder lahko prečimo čez zgornji del ledenika Hintereisferner na sedlo Hintereis Joch, 3471 m, kjer se združijo vse tri ostale poti. Lahko pa z Weißkugel Jocha zavijemo naravnost proti vrhu po strmih in težavnem severovzhodnem grebenu (II. težavnostna stopnja). Pristop s severa nam ponuja še eno možnost: v zgornjem delu ledenika Langtaufferer Ferner prečimo proti zahodu na severni greben in po njem na vrh (še zahtevnejši in zelo strm ledeniški pristop). Z vzhoda poteka vzpon po dolgem ledeniku Hintereisferner od kočice Hochjoch Hospiz, 2412 m. Ledenik ni strm, toda bogat z razpokami, vzpenjanje do Hintereis Jocha pa je precej monotono.

Opisali bomo oba pristopa z italijanske strani.

1. Od jugozahoda iz doline Matschertal (vzpon opisan v članku)

V vasi Glieshöfen (1807 m) v dolini Matschertal stopimo na ozko gozdno pot, ki vodi po desni strani potoka Saldur Bach (lahko tudi po levi strani po gozdni cesti) do stika z gozdno cesto. Po njej se dvignemo v ožji del doline, ki se višje spet razširi. Od spodnje postaje tovarne žičnice se pot vzpenja v ključih, višje hodimo po zelenih poljanah in ledeniških ploščah do že od daleč dobro vidne kočice Oberettes Hütte (2750 m). Kmalu za njo je križpotje, tam zavijemo desno. Malo naprej je še eno križpotje, kjer zavijemo levo (majhen lesen smerokaz). Pot se izgublja v prostranih ledeniških peskih in meliščih. Višje stopimo na uravnavo. Steza vodi po dolinici, iz nje pa levo v drugo dolinico. Ker je zadnji del vzpona tam zelo zahteven, je bolje zaviti v eno dolinico prej. Lahko brezpotje nas privede na greben, kjer je označena pot 5b (do sem bi lahko prišli tudi ves čas po tej poti od križpotja). Odpre se nam pogled na Weißkugel. Po grebenu se dvignemo do škrbine Höller Scharte, 3280

m (lesen štrcelj), kjer začnemo sestopati na drugo stran. Tu je svet zahtevnejši, iščemo prehode, ki privedejo na ledenik Matscher Ferner. V navezi se vzpenjamo čez ledenik do sedla Hintereis Joch (3471 m). Nad njim je strma ledena stopnja (30°). Nad njo je ledenik lažji, višje pa spet zahtevnejši, saj prečimo oster izpostavljen greben. Na koncu je skalna zapora. Splezamo čez prvi stolp in sestopimo v škrbino, potem pa sledimo lahkemu grebenu do bližnjega vrha (I).

Sestopimo po isti poti. Težavnost: PD, I. težavna stopnja. Čas vzpona in sestopa: 12–14 ur. Dvodnevna tura. Višinska razlika: 1932 m

2. Od jugovzhoda iz doline Schnalstal (Val Senales)

Izhodišče je zimsko športno središče Kurzras, 2010 m, ki leži prav na koncu dolge doline Val Senales. Do sem se pride iz velike doline Vinschgau (Val Venosta) zahodno od Merana. Iz Kurzrasa se po markirani poti in dobrih dveh urah povzpemo do velike kočice Albero Bella Vista (Gasthaus Schöne Aussicht), 2842 m. Do sem lahko pridemo tudi z enournim sestopom (?!), torej na precej drugačen način (kako, raje ne povemo); to bi bil zelo nespameten korak, saj bi naslednji dan krepko čutili, kaj pomeni slaba aklimatizacija na teh višinah. Kdor bo želel na tak način, bo v Kurzrasu zlahka dognal, kako se izvede tak »vzpon«.

Od gostišča, v katerem smo prenočili, gremo po poti prejšnjega dne kakih 150 višinskih metrov navzdol do razpotja, kjer nas tabla usmeri naravnost in počasi navzgor proti zahodu. Pot je nekaj časa

dobra, na morenskih pobočjih pod Teufelseggom, 3227 m, pa postane precej robata in strmehjša. Čez morenske skale nas pripelje na greben, kjer se odpre čudovit pogled na Weißkugel in širni ledenik Hintereisferner pod nami. Nekaj časa sledimo dokaj položnemu in širokemu grebenu, v bližini neizrazite škrbine Steinschlag Joch, 3238 m, pa nas izhrojena stezica v neznatnem sestopu pripelje do ledenika Hintereisferner. Vzpon po ledeniku ni prestm, po jasno vidni gazi dosežemo sedlo Hintereis Joch in naprej do vrha, kot je opisano zgoraj. Od kočice do vrha smo potrebovali 4.30–5 h.

Sestopimo po isti poti, pri razpotju pod kočico obrnemo desno navzdol do Kurzrasa. Težavnost: PD, I. težavna stopnja. Čas vzpona in sestopa: 11–13 ur. Dvodnevna tura. Veliko priporočljivejši pristop od zgoraj opisanega. Višinska razlika: 1729 m

Vodniki:

Tomaž Vrhovec in sod.: Najvišji vrhovi v Alpah. Planinska založba PZS, 2005.

Walter Klier: Ötztaler Alpen, Alpenvereinsführer. Berverlag Rother, München, 2002.

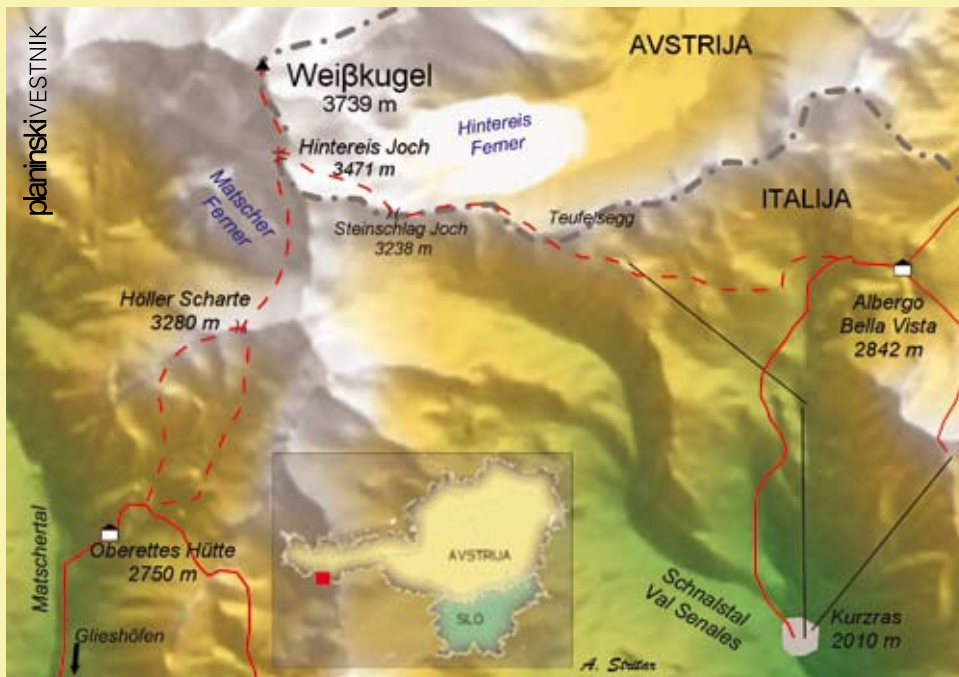
Richard Goedeke: 3000er in den Nordalpen. Bruckmann, München, 2004.

Mark Zahel: Die schönsten Gipfelziele zwischen Rätikon und Tauern. Bruckmann, München, 2006.

Zemljevida:

Vinschgauer Oberland – Alta Val Venosta. Tabacco 1 : 25. 000.

Ötztaler Alpen – Weißkugel. Alpenvereinskarte 30/2. 1 : 25. 000.

»Če se stviri lotim, jo izpeljem do konca«

Silvo Karo, direktor
festivala gorniških filmov

✍ Pogovarjala se je Mateja Pate
📷 Dario Rodriguez

Silvo Karo

Prepričana sem, da Silva Kara bralcem Planinskega vestnika, tudi tistim, ki jih alpinizem ne zanima preveč, ni treba predstavljati. Silvo je legenda slovenskega alpinizma z bogato alpinistično biografijo, ki obsega vzpone na raznih koncih sveta, med drugim v Himalaji, na Grenlandiji, Aljaski, v Andih, na Škotskem in seveda v Alpah. Nemara najbolj znan je po svoji plezalski dejavnosti v Patagoniji, v zadnjem času zlasti po maratonskih hitrih vzponih. Za svoje dosežke je bil večkrat nagrajen. Njegova obalpinistična dejavnost je širšim planinskim množicam morda malo manj znana. Med drugim je v tujini cenjen predavatelj, soavtor publikacij o alpinizmu, udeleženec različnih okroglih miz na temo alpinizma, častni gost/član/predsednik žirij mednarodnih festivalov gorniškega filma, pa tudi snemalec in igralec v filmih z gorniško vsebino. Prav o njegovi povezanosti s filmom, ki jo v zadnjih letih udejanja v vlogi festivalskega direktorja, je tekla beseda v tokratnem pogovoru.

V tvoji alpinistični biografiji je mogoče zaslediti, da si že dobro desetletje povezan s festivali gorniških filmov. Zdi se, da pot od častnega gosta do člana žirije mednarodnih festivalov ni bila prav dolga. Si festivale začel obiskovati šele kot častni ali še kot navaden gost?

»Prvič sem bil na festivalu v Trentu v Italiji, leta 1985 ali 1986. V tistih časih so v Trento zelo radi vabili alpiniste z vzhoda, iz Poljske, Jugoslavije, Češkoslovaške. Nas so povabili zaradi filma o vzhodni steni Cerro Torreja. Pozneje, leta 1989, sva z Janezom Jegličem tja poslala film o južni steni Cerro Torreja, ki je dobil srebrni encijan kot najboljši alpinistični film, in od takrat sem bil še tesneje povezan s Trentom, saj so me stalno vabili, če ne, sem šel pa sam, ker mi je bilo pač vseč videti te filme. Vabila sem dobil tudi na druge festivale, v Banff, Gradec, Kendal, Dundee, Torello, Teplice nad Metuji, Poprad ... in tako sem padel v ta tok festivalov. Danes poznam širok krog ljudi, ki so povezani z njimi.«

Slovenski festivalski začetki na področju gorniškega filma segajo v leto 1998, ko si organiziral Banff po Banffu. Kaj ti je dalo zagon, da si filme pripeljal v Slovenijo?

»Začetki pravzaprav segajo že v leto 1966, ko je v Kranju potekal Festival športnega in turističnega filma. Gorniški film je zasedal kar tretjino festivalskega sporeda, del filmov pa so istočasno predvajali tudi na

Bledu. Žal je po enoletni preselitvi v Novo Gorico leta 1990 zamrl, Slovenci, pravi alpski narod, pa smo ostali brez festivala gorniškega filma. Ko sem bil na festivalu v Banffu, sem si rekel, pa dajmo enkrat poskusit ... V Banffu imajo namreč zelo razširjeno navado, da po festivalu zmagovalne oz. najboljše filme v dveh paketih – po tri in šest ur – pošljejo po svetu. No, te sem potem takrat zavrtel v Mengšu, odziv je bil kar v redu, vedno pa sem si želel, da bi naredil pravi festival, z mednarodno žirijo in vsem ostalim. To sem poskusil pozneje na Bledu (2002, op. p.) in ugotovil, da mora biti tak dogodek v centru Slovenije. Zdaj smo postavili temelje za pravi festival.«

Že dve leti te imamo priložnost videti v zahtevni vlogi festivalskega direktorja, ki pa ti jo verjetno malo olajša tvoj alpinistični sloves, vsaj kar se tiče iskanja predavateljev za spremljevalni program in članov žirije. V kakšni meri pa pripomore k zagotavljanju finančnih sredstev?

»Gotovo je fajn, ker skozi alpinistični svet in obiskovanje festivalov osebno poznam skoraj vse pomembne alpiniste, pa direktorje festivalov, ogromno filmskih ustvarjalcev – potem ni težko dobiti dobrih filmov, predavateljev in članov žirije. To ni problem. Malo težji pa je

VSE ZA POHODNIŠTVO

		
DARK SKY WARMPEACE	TIKKA XP PETZL	VERTIGO HIGH KAYLAND
GORE-TEX Pacilite vetrovka.	Zelo kvalitetna čelna svetilka.	Robusten pohodniški čevelj.

PUSTOLOVŠČINA NA OBZORJU
WWW.KIBUBA.COM

finančni del. Ampak lahko rečem, da mi je do sedaj kar uspel. Res pa je, da sem angažiral vse poznane ljudi, ki jih imam, da sem nabral denar, ker to ni preprosto. Prej sem bil navajen zbirati denar za odprave, ampak zdaj gre za bistveno večji projekt. V prvi vrsti mi je garancijo dala Občina Domžale, ki je resno pristopila k stvari. Potem sem šel v projekt; vedel sem, da moram zbrati približno 40.000 evrov, ampak vedno je tako, da ne moreš najprej nabrati denarja in se potem lotiti projekta, vedno tvegaš. Do zdaj mi je kar uspelo in upam, da bom tudi v bodoče našel sponzorje, pa pritegnil predvsem tiste, ki so neposredno povezani z gorništvom, v obojestransko korist. Do sedaj so k projektu pristopili Iglu, Montura, Treking šport, Sidarta, PZS, City Wall in želim si, da bi ostali zvesti festivalu tudi vnaprej. Potem so jasno tu tudi razni razpisi ... Po zgledu »Banff po Banffu« bomo tudi mi po festivalu ponudili paket najboljših filmov na druge konce Slovenije, pa mogoče še kam v tujino, na Hrvaško ...«

Festival poteka v organizaciji Društva za gorsko kulturo. Je bilo ustanovljeno zgolj za potrebe organizacije festivala ali ima še kakšno drugo poslanstvo?

»Društvo sem ustanovil po kanadskem zgledu (v Banffu imajo Banff Center for Mountain Culture) z namenom, da ne bo pokrivalo samo festivala in predavanj, čeprav je zaenkrat to glavna dejavnost. Poskušali bomo narediti tudi kakšen film – trenutno je v sodelovanju s televizijo v igri film o Miri Marko Debelak, zelo rad bi naredil tudi portrete; v Sloveniji imamo ogromno dobrih alpinistov, manjka pa nam njihova predstavitev. Na festivalu v Trentu smo recimo gledali portret Jeana Marca Boivina, Cristopha Profita, mi pa tega nimamo, vse, kar je narejeno, je tako ... spakedrano. To ni način. Treba je prijaviti dober projekt, da dobiš denar – brez tega ne moreš narediti dobrega filma. Upam, da nam bo uspelo nabrati dovolj denarja in narediti dober film. Zdi se mi, da je Mira Marko ženska, ki si zasluži mesto v zgodovini zaradi tega, kar je leta 1926 zlezla v Špiku. Zdaj je še material o njej, veliko je napisanega ... Scenarij pripravlja Mojca Volkar, upam, da bo pripravljen do oktobra in da naslednje leto začnemo snemati.

Prostora za dejavnosti društva je veliko, samo zaenkrat smo še najbolj obremenjeni s festivalom. Ko se bo našel denar, bo bistveno lažje izvajati projekte. Če tega ni, ni dobrega scenarija, filmi so površni, da jih je sram pošiljati jih v tujino. Ni mi jasno: če se naredi film, zakaj se ga ne pošlje na tuje festivale in se na tak način ne predstavi naše gorniške zgodovine in kulture? Vedno govorimo, da smo Slovenci v svetovnem vrhu – ja, saj smo, ampak to je treba tudi pokazati. In dati

kakovosten izdelek od sebe. To, kar zdajle delamo pri nas, je res ... "bohpomagi", no. Glavni namen festivala je pravzaprav, da spodbudi filmsko stvar, da bodo mladi začeli snemati filme.«

Organizacija takega festivala je velik projekt, ki ga človek težko spelje sam. Kdo sestavlja tvoje zaledje?

»Nismo prav velika ekipa. Na začetku na Bledu mi je pomagala Irena Cerar, ki je tesno povezana z gorniško literaturo, sedaj je prevzela urejanje brošure. Potem je tu Saša Roškar, ki dobro pozna film in skrbi za stike s filmskimi ustvarjalci, letos sem pridobil tudi Mojco Volkar, ki je neke vrste »multipraktik«. Tomo Burazin skrbi za tehnično plat festivala. Za strokovno pomoč pa sem zelo hvaležen Marjeti Keršič Svetel, ki ji tudi z veseljem dodajam pridevnik »multipraktik«. Tesno sta s festivalom povezani tudi Neva Mužič, ki ima bogate izkušnje s filmom in prevodi, pa Dušica Kunaver, ki je neprecenljiv vir informacij in znanja. Še na področju marketinga bo treba dobiti koga, pa za PR, skratka, prostora je še za nekaj ljudi, samo dokler nimamo zagotovljenega denarja, ekipe ne moremo širiti, ker pač zastoj danes ne dela skoraj nihče. To so ure in ure dela, čeprav je vseeno veliko narejenega tudi zastoj. Zastaviš v upanju, da bo enkrat bolje, kot nekakšno investicijo – no, pa saj je tako pri vsaki stvari ...«

Na čem temelji izbor filmov?

»Filmi pridejo na podlagi razpisa, ki ga pošlje-mo čim širše po svetu, kolikor imamo naslovov raznih filmskih ustvarjalcev. Seveda ne moremo pokazati vseh, ki nam jih pošljejo, tako da predfestivalna komisija izbere filme, te pa potem ocenjuje mednarodna žirija, ki izbere film za glavno nagrado in za kategorije. V prvi vrsti morajo filmi zadostiti tehničnim kriterijem, ne smejo biti starejši od dveh let, seveda pa morajo ustrezati razpisanim kategorijam – če nima veze s hribi, potem pač ni primeren.«

Se trud, vložen v pripravo takega dogodka, splača? Bodisi v finančnem bodisi v nematerialnem smislu – si zadovoljen z odzivom publike?

»Glavno zadovoljstvo je, ko vidim, da je dvorana polna. Če vložiš toliko truda, si seveda želiš, da bo ljudi to zanimalo in bodo prišli. Do sedaj smo imeli dober obisk, 2500 do 3000 ljudi, kar je v redu, jasno pa na začetku ne moremo računati z množicami. Ko so začeli s festivalom v Gradcu, so imeli tudi dva, tri tisoč ljudi, danes pa jih je 15.000. V kakih desetih letih upam, da bomo tudi mi tako veliki. Važno je, da damo pod to streho čim več vsebine, da ni samo festival – imamo tudi predavanja, razstavo, izbor gor-

Okrogla miza v Torellu

niške fotografije, dogovarjamo se tudi, da bi v času festivala potekal izbor najboljšega alpinista, pa naj gorniške knjige ... Skratka, tu je še veliko prostora, vsako leto nekaj dodamo.«

Na letošnjem festivalu je predavanja svetovno znanih alpinističnih imen obiskalo precej malo ljudi. Gre to pripisati natrpanosti festivalskega programa ali smo gledalci v današnjem z informacijami nabitem svetu preprosto vsega presiti in nas priložnost videti legende v živo niti ne gane več? Morda je razlog tudi v ignoranci mlajših plezalskih generacij?

»Ja, nad tem sem bil res presenečen. Mike Fowler in Krzysztof Wielicki sta recimo imela malo obiska. Zakaj naši alpinisti, predvsem mlajši, ne pridejo na tako predavanje, mi ni jasno. Malo krivde bi pripisal vodjem alpinističnih šol, da jim ne svetujejo, da bi šli – konec koncev tako predavanje lahko služi kot predavanje za alpinistično šolo. Wielicki je recimo govoril o zgodovini zimskega plezanja v Himalaji, ki so ga začeli razvijati Poljaki, pa o alpinizmu od konca sedemdesetih let do danes. Zdaj delamo na tem, da bi morda naslednje leto uvedli kak popust za alpiniste in mogoče tako spodbudili udeležbo.

Druga stvar pa je, da danes postajamo mogoče preveč ozkogledi, zanima nas samo tisto, kar se dogaja zdaj, ta trenutek. Deset let nazaj je že preteklost, ki nas ne zanima. Ampak vsak se mora zavedati, da tudi tega obdobja ne bi bilo, če ne bi bilo tistega prej. Mlade je treba usmeriti v poznavanje zgodovine.

Mogoče pa je res tudi preveč stvari, ki potekajo istočasno, čeprav sem pri predavanjih pazil, da se niso križala. Razmišljal sem tudi, ali je problem v denarju. Če gresta pa dva, pa je vstopnica pet ali šest evrov – to je sicer precej ceneje kot na festivalih v tujini, ampak se vseeno kar nabere, tako da računam, da bi za člane planinske organizacije uvedli dodaten popust. Mogoče smo malo *kiksnil* tudi z datumi. Februarja so počitnice, zdaj smo termin festivala prestavili v marec, poleg tega se bo festival končal v petek, tako da bodo ljudje še vedno lahko šli kam za vikend.«

Slišati je bilo tudi negotovanje nad tem, da so bili na festivalu predstavljeni tudi vojaški filmi in da je bil častni pokrovitelj letošnjega festivala predsednik vlade Janez Janša ...

»Vem, to sem pričakoval, sploh nad vojsko tudi v Cankarjevem domu niso bili najbolj navdušeni. Ampak

Silvo pri športnem plezanju

saj ni nikomur naredila nobene škode. Vojaško gornišvo ima tudi svojo zgodovino, konec koncev je bilo na naših tleh kup bitk v prvi svetovni vojni na gorskem področju in res ni nič narobe, če se je ta stvar prikazala. Kar se tiče častnega pokroviteljstva predsednika vlade Janeza Janše nad festivalom: je alpinist in vsak pameten človek bi ga povabil. Ko je bil leta 2002 festival na Bledu, smo povabili k častnemu pokroviteljstvu takratnega predsednika države Milana Kučana, tudi navdušenega gornika; pokroviteljstvo je prevzel, žal pa na Bled ni utegnil priti. Razlika je samo v tem, da si je predsednik vlade vzel čas in prišel v Cankarjev dom na otvoritveni dan s pozdravnim nagovorom. Mislim, da smo lahko ponosni, da imamo predsednika vlade, ki je alpinist. Jaz ga nisem povabil kot predsednika stranke, ampak kot predsednika vlade!«

Se obetajo kakšne spremembe na prihodnjem festivalu?

»Poleg nagrad iz razpisa imamo še nagrado TVS, ki smo jo pritegnili k sodelovanju, tako da po izboru posebne žirije odkupi in predvaja en film. Zdi se mi zelo dobro, da sodelujemo z nacionalno televizijo. Potem je tu še nagrada PZS, pa nova nagrada za kratki film do petnajst minut ... Dodali smo torej še nekaj nagrad, da jih bo lahko dobilo več filmov. V okviru spremljevalnih dogodkov se bomo spomnili 30. obletnice šole v Manangu. V arhivu hranijo posnetke iz časov, ko so postavili temeljni kamen, to je posnel Aleš Kunaver. Veliko je tudi drugega arhivskega materiala, tako da mislimo pripraviti okroglo mizo, razstavo in film. S predavanji bomo malo bolj obarvali športno plezanje. Izbor gorniške fotografije je zdaj prevzela Sidarta, to bo stalnica vsakega festivala ... Sem še kaj pozabil?«

Ali je res kaj pozabil, lahko preverite na spletni strani Društva za gorsko kulturo (www.imffd.com), kjer je objavljen razpis za Mednarodni festival gorniškega filma Domžale 2009, ki se bo odvijal od 17. do 20. marca 2009 v Domžalah in Ljubljani. V tekmovalnem sporedu filmskega festivala lahko sodelujejo tako profesionalni kot neodvisni filmi, in sicer v petih kategorijah: (i) alpinizem, (ii) plezanje, (iii) gore, šport in avantura, (iv) gorska narava in kultura ter (v) kratki gorniški film. Za sprejem filma v tekmovalni program je treba izpolnjeno prijavnico s kopijo filma najkasneje do 15. oktobra 2008 poslati na naslov Društva za gorsko kulturo. Podrobnosti o festivalskih pravilih najdete na zgoraj omenjeni spletni strani. ○

Dve usodi

*V oknih dveh luč se prižge sred noči:
za enim v obupu srce trepeta,
za drugim se stráhu ponos še ne vda.*

*Gora se s soncem oblita zbudi:
oteto življenje ji tli ob nogáh,
v naročju pestuje rešiteljev prah.*

*Okni ponoči spet ždita v temi:
za prvim sta mir in ljubezen doma,
za drugim osamljenost spati ne da.*

Mojca Luštrek

Ob stolpu vrh Triglava sva sedela

*Ob stolpu vrh Triglava sva sedela
in ti si kazal mi gorá lepote,
ki Bog jih je ustvaril brez pomote,
nad nama je modrina v dalj žarela.*

*Nekje visoko pa je orel krožil
in spuščal se je dol prav do nižine,
nekje na sredi skalnate pečine
je gams sam o družici svoji tožil.*

*Zapisal v svojo knjigo sem planinsko,
kako sva gledala vrhove gorske
in daleč tam nekje ravan nižinsko.*

*V planinske se vrhove zdaj oziram,
spomine vse, ki sem jih v knjigo pisal,
pa zdaj na stara leta sam prebiram.*

Vinko Hrovatič

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrtek ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

O plezalnih pasovih

Vrste, uporaba, izbira, vzdrževanje in hramba

✍ Matjaž Šerkezi

Še nedolgo nazaj so plezalni pasovi predstavljali iluzijo in prestiž. Starejša generacija planincev in alpinistov se je navezovala na glavno vrv tako, da si jo je ovila okrog bokov in zaključila z najlonskim vozlom. Takšen način navezovanja je bil lahko za plezalca usoden že pri krajših padcih, saj je bil zelo nevaren za poškodbe in zlom hrbtenice ter reber. Prav tako je bilo lahko usodno že krajše visenje na vrvi, saj je zaradi motenega pretoka krvi prišlo do metabolne acidoze in s tem posledično do odpovedi vitalnih organov, na primer možganov ali ledvic. Danes se plezalci navezujejo na plezalne pasove tako, da pri padcu ob pravilnem varovanju absorbirajo energijo in preprečijo poškodbe. Prav tako omogočajo dokaj udobno visenje in s tem dajo plezalcu priložnost, da zbrano razmisli o nadaljnjem poteku ukrepov. Prva naloga plezalnega pasu je, da zadrži padlega, sile pa porazdeli na čim večjo površino tako, da pri tem ne delujejo na občutljive dele telesa, kot so ledveni del, medenica, dimlje in hrbtenica. Tudi (samo)reševanje je veliko enostavnejše, če ima plezalec na sebi plezalni pas.

Vrste plezalnih pasov

Sedežni pas

Pri plezalcih najbolj zaželen je sedežni pas, ki so mu pri Petzlu posvetili največ časa za razvoj. Bistvena razlika med starejšo in sedanjo generacijo je v prestavljeni oprijemni točki, ki plezalca tudi pri nekontroliranem padcu postavi v poldsedeči položaj (EN 12277 C) in s tem prepreči čelni udarec z glavo v steno ali celo visenje navzdol.

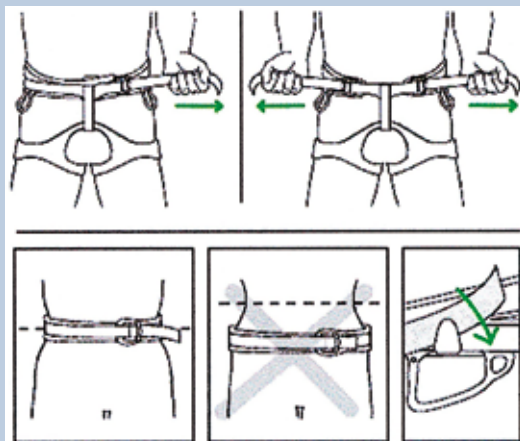
V osnovi se sedežni pasovi ločijo na dva tipa, alpine in free climber. Pasove tipa **alpine** (TA) uporabljajo alpinisti, odpravarji, gorski vodniki in njihovi gosti. Omogočajo daljše in udobnejše sedenje. Nastavljive

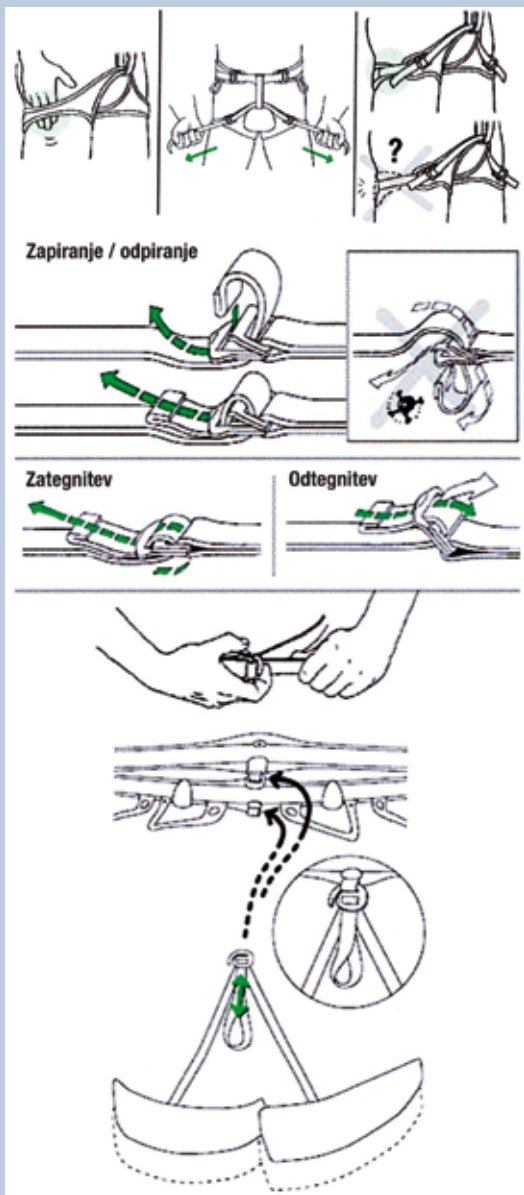
nožne zanke se lahko prilagajajo glede na debelino oblačil in jih je mogoče odpeti, kar je še posebej praktično pri opravljanju velike potrebe, saj nam ni treba snemati pasu ali se z njega odvezovati in se s tem spravljati v nevaren položaj. Povezovalna zanka, ki povezuje nožne zanke z delom okoli pasu, služi za vpenjanje varoval in s tem preprečuje, da bi vponka z matico prišla v napačen položaj. Zanke za opremo so priročne za nošenje vponk in ostalih vmesnih varoval.

Pasovi tipa **free climber** (TFC) so bolj oblazinjeni in imajo nekaj posebnosti pri konstrukciji nožnih zank, vendar na račun dobrega prilagajanja in posredno s tem manjše varnosti pri padcu. Znoj odvajajo na zunanjo stran, kar pride do izraza v toplih dneh in ogrevanih dvoranah. Učinkoviti so pri krajših kontroliranih padcih za krajše visenje oziroma sedenje.

Uporaba sedežnega pasu (povzeto po Petzlu):

1. Oblačenje plezalnega pasu

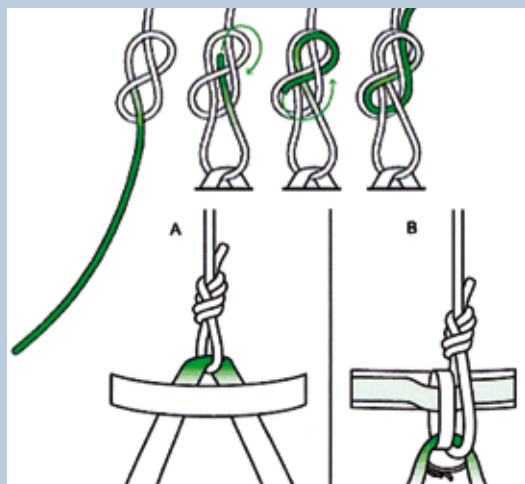

A. Pas oblečemo tako, da ga držimo za nosilni del, stopimo v nožni zanki in ga potegnemo čez noge nad boke, kjer ga zategnemo tako, da se nam tesno prilega. V navodilih, ki so zraven vsakega plezalnega pasu, preverimo način zapiranja, ki se razlikuje glede na model.

B. Poravnamo nožni zanki in ju prav tako zategnemo, da se nam tesno prilegata okrog stegen. Pri tem je pomembna pravilna velikost plezalnega pasu, na to pa

moramo biti pozorni pri nakupu. Elastiko na zadnji strani, ki preprečuje premikanje nožnih zank navzdol, pripravimo na nosilni del in zategnemo.

2. Navezovanje na sedežni pas

Za navezovanje na plezalni pas uporabljamo vozle osmica, katerega izhajajoči konec mora biti dolg vsaj deset centimetrov. Ni ga treba zaključiti z varovalnim vozlom, tega zahtevamo zgolj pri začetnikih za njihovo kontrolo, da so pustili dovolj dolg konec vrvi.

- A. Navezava na enojno zanko v obliki črke V
- B. Navezava na klasičen plezalni pas: zanka osmice ne sme biti ožja, kot je povezovalna zanka.
- C. Sedežni del lahko uporabimo v kombinaciji s prsnim delom pasu.

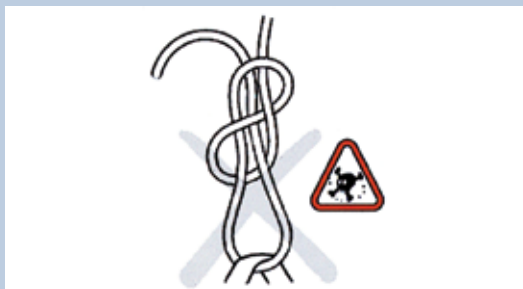
3. Uporaba varoval

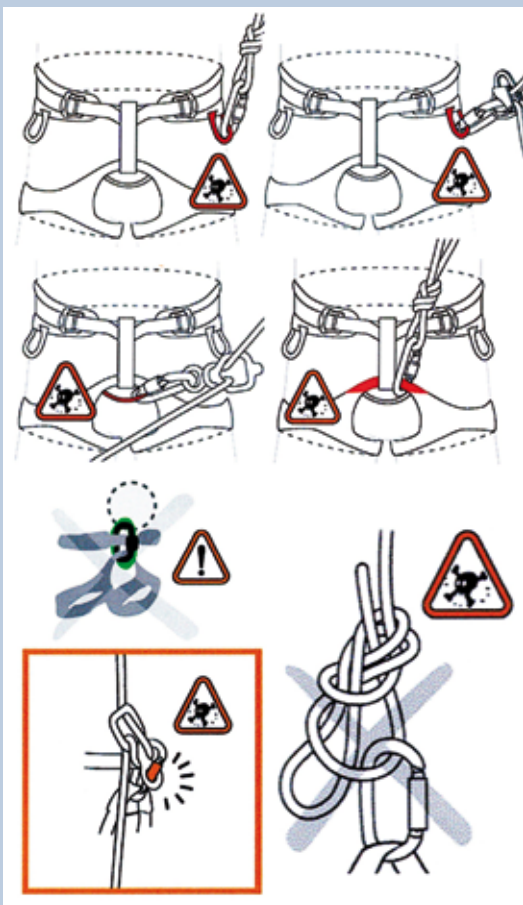
Varovala v plezalni pas vedno vpenjamo preko vponke z matico na **povezovalno zanko**, ki preprečuje lomljenje vponke in spremembo funkcionalnosti sedežnega pasu!

4. Napačna uporaba

A. Napačno navezovanje na pas

B. Napake z vpenjanjem vponke z matico

Prsni pas

Prsni pas ne ustreza standardu UIAA, zato ga strokovnjaki odsvetujejo, saj so sedežni in kombinirani plezalni pasovi mnogo varnejši in udobnejši. Bolj pogosto ga uporabljajo smučarji, planinci in starši, ki na kakšnem nevarnejšem ali izpostavljenem odseku poti nanj hitro navežejo otroka in ga tako zavarujejo.¹

Dvodelni pas

Dvodelne pasove delimo na dvodelne povezljive pasove in enodelne kombinirane pasove.

Dvodelne povezljive pasove so do nedavnega uporabljali alpinisti in so bili pri njih nepriljubljeni predvsem zaradi omejevanja svobode gibanja, višje cene ter težjega oblačenja in slačenja. Pas ima nekoliko višje težišče kot sedežni pas in naj bi preprečeval obračanje na glavo ter poškodbe ledvenega dela hrbtenice. Slednje drži, čeprav je razvoj sedežnega pasu prišel do točke, kjer je težišče enako kot pri dvodelnem povezljivem pasu. Prav tako proizvajalci opreme ne nudijo povezovalne zanke med pasovoma, zato se uporablja najlonski trak. Uporaba najlonskega traku je improvizacija, ki se ji skušamo izogniti, saj velja pravilo najšibkejšega člena. Zadnji Petzlovi testi so pokazali, da pri ekstremnih obremenitvah ravno tako prihaja do hudih poškodb vratnega dela hrbtenice in ob nepravilni navezavi, ki je tukaj pogostejša, do čelnih udarcev z glavo v steno. Kljub temu se dvodelni povezljivi pasovi še vedno priporočajo za otroke, mlajše od deset let, ki še nimajo do konca izoblikovanih kolkov, alpiniste pri plezanju s težjimi nahrbtniki in močnejše ljudi, pri katerih uporaba sedežnega dela ne pride v optimalen položaj (nad boki).

Enodelni kombinirani pasovi združujejo vrsto konstrukcijskih rešitev v okviru standarda UIAA. Uporabljali naj bi jih planinci za vse zvrsti dejavnosti: za hojo po ledenikih, za zavarovane plezalne poti (ferate), za plezalne vzpone z gorskim vodnikom ...

Improvizirani plezalni pasovi se uporabljajo samo kot izhod v sili, kadar na svojih gorskih pustolovščinah naletimo na situacije, ki jih nismo predvideli. Če smo pas pozabili doma, naj improvizacija ne bo nadomestilo zanj in bolje je, da se turi odpovemo oziroma

¹ Bine Mlač: Oprema za gore in stene, Plezalni pasovi, str. 225.

spremenimo načrt. Improvizacija plezalnega pasu iz pomožnih vrvic je dobra samo za treniranje vozlov v različnih položajih.

Kako izbrati plezalni pas?

Nekaj nasvetov, ki jih moramo upoštevati pri nakupu plezalnega pasu.

A. Skušajmo si odgovoriti na nekaj vprašanj. S katero od plezalnih aktivnosti se želimo ukvarjati (težje pohodništvo, ferate, skalno plezanje, ledno plezanje...)? Kje se bo aktivnost odvijala (plezališča, športne dvorane)? Kam se bomo skušali usmeriti z nabiranjem izkušenj oziroma kaj so naše želje v bližnji prihodnosti?

Pri nakupu prvega plezalnega pasu si izberemo takšnega, ki ga bomo lahko uporabljali za različne aktivnosti (športno plezanje, alpinizem, pohodništvo), najbolje sedežni pas z nastavljivimi zankami (TA).

B. Cena

Iz izkušenj vemo, da na pogled skoraj ni razlike med pasom, ki stane 30 €, in tistim za 60 €. Za nakup varnega pasu ni potreben osebni bankrot, saj je varen vsak pas, ki ima test UIAA. Vedeti moramo tudi, da ga ne bomo kupili za deset let, saj je njihova življenjska doba od tri do pet let. Gotovo pa je kvaliteta tista razlika med dragim in cenovno ugodnim pasom. Vedeti moramo, da je na koncu vsak venec dražji od najdražjega plezalnega pasu.

C. Zanke za opremo

Zanke za opremo so lahko plastične ali iz najlonske vrvice. Njihova razporejenost igra odločilno vlogo pri organiziranosti opreme okrog pasu in s tem pri pritiških pasu na boke, kar je bistveno za varno plezanje.

Č. Zaponke za zapiranje pasu

Zaponke so odločilne za varno uporabo plezalnega pasu. Pri novejših pasovih se pojavljajo v dveh oblikah:

- Klasične zaponke od uporabnika zahtevajo, da konec traku plezalnega pasu spelje skozi zaponko in potem nazaj, v obratni smeri, skozi zaponko. To je bistveno, saj v nasprotnem primeru tvegamo, da se bo pas pri obremenitvi odprl.
- Hitre zaponke so že tovarniško dvojno vpete in od uporabnika zahtevajo samo, da jih dobro zategne.

D. Prava velikost plezalnega pasu

Plezalni pasovi se po velikosti delijo od XS do XXL. Pomembno je, da izberemo pas, primeren naši velikosti in telesnim oblinam. Kot smo že povedali, se mora tesno prilegati telesu. Seveda pa moramo biti pozorni tudi na to, da smo poletni manj oblečeni kot pozimi. Pravilo: tesno, vendar ne neudobno!

E. Varnost

Kot vsak del plezalne opreme mora tudi plezalni pas ustrezati standardom UIAA in CE. V zadnjem času se na slovenskem trgu pojavlja oprema proizvajalcev iz vzhodnih držav, ki jim ne zadosti. Takšna oprema ni primerna za osebno zaščito. Pri nakupu moramo vedno preveriti etiketo z označenimi testi in standardi.

Vzdrževanje in hramba

Plezalnega pasu ne smemo hraniti ali sušiti v bližini odprtega ognja. Pazimo, da ga ne narežemo ali poškodujemo z lednimi klini ali okli cepinov. Raznovrstna topila in kemikalije, kot so bencin, jedilno olje, poškodovani baterijski vložki, preostanek tekočega plina v bombici, lahko hitro spremenijo lastnosti trakov in šivov. Zato ga umaknemo iz bližine takih in podobnih škodljivih snovi. Hranimo ga v posebni vrečki iz močnega nepremočljivega platna, v suhem prostoru in v odsotnosti neposredne sončne svetlobe.

Plezalni pas lahko splaknemo v čisti vodi. Vanjo ga namočimo 3- do 4-krat, vendar naj posamično namakanje ne traja več kot tri minute.

Če uporabljamo magnezijev prah, ga je priporočljivo po vsakem treningu posesati s pasu z manjšim sesalnikom za prah.

Viri:

1. Bine Mlač: Oprema za gore in stene, Plezalni pasovi, str. 223–231, Planinska založba, Ljubljana, 1999.
2. Steven M. Cox, Kris Fulsas: Mountaineering – The Freedom of the Hills, 7th Edition, str. 149–152, The Mountaineers Books, 2003.
3. Risbe povzete s spletne strani <http://en.petzl.com/petzl/Accueil>.

Pomožna vrstica Mammut Pro Cord

Mammut s svojo inovativno tehnologijo izdelave vrvi predstavlja nov niz pomožnih vrvic, pri katerih t. i. tehnologija hitrega prepletanja že med samim procesom izdelave poveže plašč z jedrom vrvice. Rezultat takšnega prepleta je vrstica z naslednjimi lastnostmi:

- Onemogočeno gibanje plašča po jedru in s tem gubanje vrvi.
- Večja lomna moč in stabilnost materiala.
- Stabilnejša oblika in s tem boljša kontrola pri ravnanju z vrvojo ob večjih silah nanjo.
- Univerzalen dizajn.

Nosilnost vrvic:

Debelina vrvice	Nosilnost vrvice (UIAA/CE 0123/EN 564)	Nosilnost klasične pomožne vrvice Pro Cord (UIAA/CE 0123/EN 564)
2 mm	0,8 kN	0,5 kN
3 mm	1,85 kN	1,4 kN
4 mm	3,8 kN	3,2 kN
5 mm	5,5 kN	5,0 kN
6 mm	7,8 kN	7,2 kN

Nasvet

Zima je tako rekoč že pred vrati in zadnji čas je, da se začnemo pripravljati nanjo. Tokrat opozarjamo, da je obvezno pregledati plazovne žolne. Vsaka žolna ima pod pokrovom baterij nalepko, na kateri je navedena letnica, do kdaj naj bi žolna brezhibno delovala. Po tem letu jo je treba ponovno testirati, za kar bodo poskrbeli zastopniki. Testiranje je načeloma brezplačno oziroma se plačajo le stroški pošiljanja žolne.

Zastopništva:

Ortovox: Iglu šport, Tržaška 135, 1000 Ljubljana, tel. 01 2412 743

Barryvox: T.E.R.R.A. MSG, d. o. o., Partizanska 13a, 2000 Maribor, tel. 02 2500 966

Pieps: Annapurna way, d. o. o., Krakovski nasip 4, 1000 Ljubljana, tel. 01 4263 428

Matjaž Šerkezi

Peklenska direttissima

V navezi s Pavletom Kozjekom

✍ Peter Podgornik

V starem avtobusu, do polovice napolnjenem z vsjo potrebno opremo in hrano, smo zapuščali Rio Gallegos v argentinski Patagoniji. Tako kot smo občutili dobrobrčnost Slovencev v Buenos Airesu, smo v tem oddaljenem kraju občutili dobroto starih hrvaških priseljencev. Nepozabno slovo pri prijatelju Ivu Bronzoviču, kjer ni manjkalo obveznega asada in dobre črnine, smo končali s starimi dalmatinskimi pesmimi ob spremstvu kitare in s tiho željo, da se čez nekaj mesecev spet vsi snidemo. »Adios, amigos!« je še nekaj časa zvenelo v naših glavah. Zapeljali smo v neskončno pampo, napočil je čas za novo dogodivščino. Vsi plezalci smo bili že stari znanci s prejšnjih odprav v Himalajo in Južno Ameriko. Tudi zdravnik in snemalec, ki nam je sledil do vrha, sta bila dobra poznavalca gora.

Bazni tabor in snežna luknja – drugi dom

Patagonske gore so zaradi svoje lege in bližine oceanov vremensko zelo problematične. Močni vetrovi in vlažne zračne gmote se mešajo prav na grebenih

teh čudovitih gora. *Mucho viento, mal tiempo*, pravijo domačini; zelo hitro smo spoznali resničnost tega pregovora.

Obšli smo naselje El Calafate in ob jezeru Argentina občudovali čudovite barve večernih oblakov, izza katerih so se kot Marija prikazale patagonske gore. Sredi noči nas je avtobus odložil v parku Los Glaciares ob reki Fitz Roy.

Zbudili smo se v čudovito jasno jutro s sanjskim pogledom na gore in steno, kjer bomo v naslednjih dneh preizkušali svojo plezalsko in psihično pripravljenost. Dopoldan so nas delavci, ki so gradili most čez reko, kjer je leta 1954 narasla voda odnesla francoskega alpinista Poincenota, v starem tovornjaku spravili čez nevarno vodo. Vodja odprave se je z gavčem Gero dogovoril za transport nekaj opreme in hrane do baznega tabora. Medtem ko je gavčo lovil svoje konje po pampi, smo tovorili najnujnejšo opremo do baze Maestri nad jezerom Torre. Tam so že bili člani tričlanske slovenske odprave (Bogdan Biščak, Rado Fabjan in Matevž Lenarčič) ter nekaj

tujih plezalcev, vsi z istim ciljem – priti na Cerro Torre po znani Maestrijevi smeri po vzhodnem razu. Par dni pred našim prihodom je prvi solo vzpon na vrh opravil Marco Pedrini, njegov kolega Fulvio Mariani pa je o tem posnel film.

V nekaj dneh je vsa oprema prišla do baze na naših in konjskih plečih, hkrati pa smo ob moreni in po ledeniku pristopili pod vzhodno steno, kjer smo skopali snežno votlino, ki je služila za izhodišče plezalcem v steni. Eni so kopali, drugi tovorili, tretji začeli s plezanjem; delo je steklo po planu.

Franček in Silvo sta 14. decembra prva vstopila v steno in preplezala prek sto metrov kombiniranega terena do vznožja previsne zapore pod veliko zajedo. V tem delu je bilo v ledu opaziti ostanke starih vrvi prejšnjih poskusov. Slabo vreme je naslednji dan preprečilo plezanje. S Pavletom in Fištro smo povečali in utrdili votlino pod steno, ostali so dokončno uredili bazo. Tisoč sto kilogramov opreme in hrane je bilo na svojem mestu, sedaj je bila končno na vrsti stena.

Delo v steni počasi steče

Kljub ne preveč lepemu vremenu sva s Pavletom preplezala težko dvajsetmetrsko previsno zaporo in odprla pot v veliko zajedo. Sneg in led, ki sem ju metal z zapihanega previsa, je Pavle potrpežljivo sprejemal na varovališču in istočasno modroval s Fištro, ki je snemal čistilno akcijo. Sonce je dopoldne steno dodobra segrelo, voda nas je namakala v velikih količinah in nam odplakovala vso telesno toploto. Problem so rešili temni oblaki, ki so zakrili sonce in goro odeli v ledni oklep, nas pa spremenili v ledene prikazni.

Naslednji dan sta Slavc in Johan v slabem vremenu preplezala zelo težak kombinirani raztežaj v previsnem delu zajede, kamor ob slabem vremenu in otoplitvah, ki običajno sledijo, leti ves material z vrhnjega dela stene.

*Patagonske gore – skupina Fitz Roya (desno)
in Cerro Torre 📷 Peter Podgornik*

Člani odprave na letališču v Buenos Airesu: Klemenc, Svetičič, Fištravec, Kozjek, Karo, Knez, Belehar, Jeglič in Podgornik 📷 arhiv Petra Podgornika

Votlino pod steno so zaradi močnega poslabšanja vremena zapustile vse naveze. V bazi smo si malo odpočili in uredili opremo za napredovanje. Nemo smo opazovali slabo vreme z dežjem in oprkanskim vetrom ter čutili nemoč kljub vsej volji do plezanja. »To je tista prava Putagonija,« smo modrovali.

Tretji dan se nam je v lepem vremenu Torre prikazal kot na novo pobeljen nebotačnik. Sonce je začelo čistilno akcijo, kar smo občutili že naslednji dan, ko smo zaman iskali našo votlino pod steno. Po dolgem iskanju – »sondiranju« s podaljšano smučarsko palico – smo odkrili vhodni rov, ki smo ga potem zaradi novozapadlega snega podaljšali za tri metre. Postalo je jasno, da votline za nobeno ceno ne smemo zapustiti, kar se je pozneje pokazalo za edino pravilno.

Dan JLA smo proslavili z novo delovno zmago. Franček in Silvo sta splezala lep kos previsne zajede in pritrčila fiksne vrvi že v rahlo položnejšem svetu, midva s Pavletom pa sva urejala votlino pred bližnjimi božičnimi prazniki. Ostala sva v votlini in štiri dni med stalnim snežnim metežem čistila rov. Velika železna lopata je postala ključni del opreme na tej odpravi ... Doživela sva obiske navez, ki so bežale iz Maestrijeve smeri; kar po vrsti so drseli v našo votlino in čakali tople besede, še bolj pa topel čaj. Za božični večer sva iz

alpinistične opreme naredila božično drevesce, najine misli in želje so potovale k domačim in prijateljem, oči pa so bile rahlo vlažne.

Ob ponovnem izboljšanju vremena sva porabila pet ur, da sva izkopala in očistila vse do tedaj pritrjene vrvi v steni. Sledila sta še dva nova raztežaja in spust po že spet zamrznjenih vrveh pod steno, kjer so naju v votlini pričakali Slavc, Johan in Fištra s toplo pijačo. Lepo je bilo spet videti prijatelje, s katerimi pet dni nisva imela nobenega stika; radijske postaje med bazo in votlino namreč niso delovale zaradi ovire, ki jo je predstavljal greben El Mocha.

Še v temi naslednjega jutra sva bila s Pavletom spet v steni, hiteč po izkopanih in čez noč zamrznjenih vrveh vse do previsne zapore, ki je zapirala prehod iz nevarne zajede. Ponovila se je zgodba kot na vstopu v zajedo: velik previs z zapihanimi in zaledenelimi razčlembami. Pavle je mirno opazoval moje mučno napredovanje, fotografiral in snemal, da bo kaj pokazati nejevernim Tomažem. Dobre štiri ure sva porabila, da sva prišla iz te mišnice in končno pritrčila vrv na stebru. Pod nama je bilo slišati glasove Slavca, Johana in Fištre, ki so se trudili pobrati pritrjene vrvi iz zajede, kar je bilo zelo naporno, saj so bile vrvi mokre in zato primerno težke. S skupnimi močmi smo končno dvignili težke

Pavle in Peter v bazi po osemnajstih dneh na gori in pod njo 📷 arhiv Petra Podgornika

vrvi in jih pritrdili po stebru in ploščah vse do vznožja stene, kjer nas je ujela noč.

S Pavletom in Fištro smo naslednjega jutra sestopili v bazo na zasluženi počitek, Slavc in Johan pa sta v čudovitem vremenu opravila veliko delo. Uspelo jima je preplezati previsni del stene čez rdeči pas. Srečneža sta lahko plezala v lahkih plezalkah in brez jaken. Naslednji dan sta jima sledila Franček in Silvo; osemdeset metrov izredno težkih plošč in krušljivih lusk je bil njun izkupiček na predzadnji dan leta.

Silvestrovo jutro je postreglo s slabim vremenom; do takrat smo preplezali in z vrvmi opremili prek 700 metrov nove smeri, želeli pa smo si še vsaj tri dni lepega vremena. Razen Frančka in Silva smo bili vsi v bazi in se pripravljali na praznovanje novega leta, ki smo ga za vsak slučaj praznovali kar dvakrat – po slovenskem in argentinskem času ...

Dva tedna »delovnih počitnic« v votlini

Prvi januar: tiempo mierda. Franček in Silvo sta se vrnila v bazo. S Pavletom sva si naložila velike nahrbtnike in zakorakala proti gori z upanjem, da se vrneva z doseženim vrhom. Že v metežu sva dosegla snežno votlino in sledilo je vse, česar sva že bila vajena ob slabem vremenu. V dneh, ko naju ni bilo, je votlina

med »spalnico« in »kuhinjo« dobila lepo razpoko, ki se je počasi, toda vztrajno širila. Ponoči je narava zunaj podivjala, votlina pa je postala pravi požiralnik novega snega. Okrog treh zjutraj me je zbudil čuden šum. Ob najinih nogah je bil kup snega, ki je rasel z veliko hitrostjo. V školjki plastičnih čevljev in z lopato v roki sem se prebil iz snežne pasti in upal, da se bova s Pavletom kmalu spet videla. Zunaj je divjal snežni vihar, pomešan s plazovi pršnega snega. Kopal sem v smeri, od koder sem prišel, norišnica je trajala kar dolgo. Sneg, ki je drsel po steni, me je stalno zasipal, kopanje je postalo bitka za preživetje. Pavle se je v votlini lotil kopanja z edino aluminijasto posodo, ki nam je služila za kuhanje. Občasno sva se poklicala in bila srečna, ko sva ujela šibak glas na drugi strani snežne stene. Veselje ob ponovnem srečanju je bilo nepopisno, toda kratko, kopala sva s polno paro in reševala, kar se je dalo. Votlina z opremo je bila globoko zasuta, sneg iz notranjosti sva vlekla ven na bivak vreči, lopata je bila kar vreča.

Slabo vreme je trajalo štirinajst dni, vzdržali smo midva in lopata. Hrano sva zreducirala na minimum, majhen kasetofon nama je z glasbo razbijal monotonost belega ujetništva. Že neštetokrat sva predebatirala vse svetovne in lokalne probleme, poznala sva že vsak gib

Pavle pod stolpi 📷 Peter Podgornik

in način obnašanja drugega. Nekje na sredi dvotedenskega ujetništva sta naju obiskala Slavic in Johan, prinesla sta dobro voljo in malo hrane, pa novice iz baze, kjer je stalno deževalo in pihalo. Nisva ju hotela zamenjati, vedela sva, da sva midva na vrsti, in upala, da se bo vreme končno uredilo. Proti koncu drugega tedna je bil izhodni rov iz votline dolg že dobrih osem metrov. Med ležanjem sva velikokrat poslušala pokanje snežnih in ledenih gmot pod sabo in upala, da bodo vzdržale. Dobila sva občutek, da sonce ne potuje več čez Patagonijo. Kljub vsem fizičnim in psihičnim naporom sva s Pavletom obdržala moč in upanje v naju in naravo, ki se mora kmalu spet nasmehitati in nam podariti še par dni lepega vremena.

Spet na delo

Štirinajstega januarja sva dočakala lepo vreme in končno spet vstopila v steno, ki se je čistila ledenega

oklepa. Osem ur sva čistila in popravljala vrvi. Transportna vreča, polna plezalne opreme, je bila videti kot zamrznjen sod. Previdno sva vlekla ven opremo in jo pazljivo čistila. Plezalna vrv je bila kot stara žica na fronti, skrotovičena in neuporabna, dokler je nekako nisva omehčala skozi roke. Veter mi je v hrbet zabil velik kos ledene plošče, na srečo je priletel postrani in naredil le veliko okno v moji jakni. Dobro, da je bila stena previsna in je večina izstrelkov letela preko naju. Do noči nama je uspelo preplezati še dva zahtevna tehnična raztežaja previsne poč. Sledil je osemstometrski spust do votline, kjer so naju Johan, Silvo, Franček in Fištra pogostili s toplim čajem in novicami, da si je Slavic zlomil prst, ko je zagnano treniral na balvanu za bazo. Stane je moral v El Calafate po hrano; kljub temu da so fantje s hrano varčevali, je je počasi zmanjkalo.

Kmalu po tretji uri zjutraj sta Johan in Silvo vstopila v steno in v hitrem tempu dosegla konec vrvi ter ves dan

v še bolj divjem tempu plezala v težki skali in strmlem ledu. Našo smer sta ob desetih zvečer zaključila na stolpih, kjer smo jo približno 150 metrov pod vrhom priključili Maestrijevi. Franček in Fištra sta jima sledila z opremo za bivak ter posnela še nekaj zanimivih kadrov. Vsi skupaj so bivakirali na polici pod stolpi, malo nad njimi pa sta v Maestrijevi smeri bivakirala francoska alpinista, ki sta se zaradi izčrpanosti obrnila štirideset metrov pod vrhom, kjer so takrat bivakirali naši prijatelji Biščak, Fabjan in Lenarčič.

Midva sva sušila opremo, praznovala Pavletov rojstni dan in na čudovito toplem soncu nabirala moči za ponovni odhod v steno in proti vrhu. V steno sva vstopila okrog polnoči v soju čelnih svetilk. Napredovala sva tiho in hitro, upala sva na topel čaj pri prijateljih na bivaku tisoč metrov višje. Zaradi napovrov zadnjih dni sem imel na stegnih krvave rane od plezalnega pasu, kar mi je pri vsakem dvigu po vrvi povzročilo pekočo bolečino. Po dobrih petih urah žimarjenja sva ob sončnem vzhodu zagledala kisle obraze prijateljev, ki so se stiskali na majhni ledeni polici. Nič ni bilo s toplim čajem, saj je kuhalik dobil krila že zvečer in skupaj s Frančkovimi plastičnimi čevlji končal pod steno. Od vsega pričakovanega je bil še najlepši pogled na jezero Viedma in čudovite barve prihajajočega dne.

Končno dolgo pričakovani vrh

S Pavletom sva nadaljevala do stolpov, kjer se je končala naša smer, in tam srečala Francoze, ki so nas prosili za spuščanje po naši smeri, kar smo jim seveda dovolili. Sledilo je plezanje proti vrhu po Maestrijevi smeri; izmenično sva plezala preko galerije starih svedrovizem vse do kompresorja. Prijatelji so nama sledili. Z vrha so se takrat spuščali Biščak, Fabjan in Lenarčič, ki so tudi nadaljevali spust po naših vrveh. Kar devet

Slovencev nas je ta dan stalo na Torreju! Zadnji raztežaji so postregli z delikatnim plezanjem po navpičnih plateg s kočljivim izstopom po navpičnem ledu v lažji svet. Pavle je plezal preko navpičnih plat, posejanih z redkimi Bridwellovimi klini. Zaman sem poskušal natakiniti avtomatske dereze na plastične čevlje, ostrigranit mi je dobesedno pojedel sprednji rob čevlja. Strmi led na izstopu v lažji svet sem preplezal brez derez, vlekkel sem se po rokah in se vesel zvalil v sneg na robu težav. Prijatelji so prihajali eden za drugim, počakal sem vse in posnel njihov pristop na vrh. Eksplozija sreče in veselja nas je združila na vrhu in skupaj smo uživali v čudovitem razgledu na neskončne planjave celinskega ledu, nešteti vrhov in velikih jezer. Srečo z nami so si delili tudi drugi člani odprave, ki so nas z daljnogledi opazovali iz baze. Sledil je spust po vrvi pod steno, ki je bil zahteven zaradi utrujenosti in veselja ob opravljenem vzponu. Nekateri so še istega večera odšli v bazo, nekaj pa nas je ostalo ob francoskem plezalcu, ki si je med spuščanjem zlomil nogo, da smo mu nudili pomoč. Zvečer sta prišla v votlino še Stane in dohtar. Naslednji dan smo ponesrečenca spravili na ledenik, kjer ga je prevzela posadka helikopterja.

V bazo sem prišel po osemnajstih dneh dela na gori in pod njo. Prijatelji so me pričakali s steklenico viskija in dobro voljo. Krepak stisk roke nam je dal vedeti, da je delo opravljeno, za nami sta ostala nova smer in noro doživetje. Veselje se je lahko začelo.

Slovensko alpinistično odpravo v vzhodno steno Cerro Torreja, v kateri je v času od 6. 12. 1985 do 21. 2. 1986 nastala nova smer Peklenska direttissima (1100 m, VIII+, A4, A1e, led do 95°), so sestavljali vodja Stane Klemenc, člani Silvo Karo, Franček Knez, Janez Jeglič, Pavle Kozjek, Slavko Svetičič, Peter Podgornik, zdravnik Borut Belehar in snemalec Matjaž Fištravec. ◊

Zapostavljena smer za alpinistične užitkarje

Severovzhodni raz Kalške gore

✉ Vanja Nastran ✉ Igor Vidrih

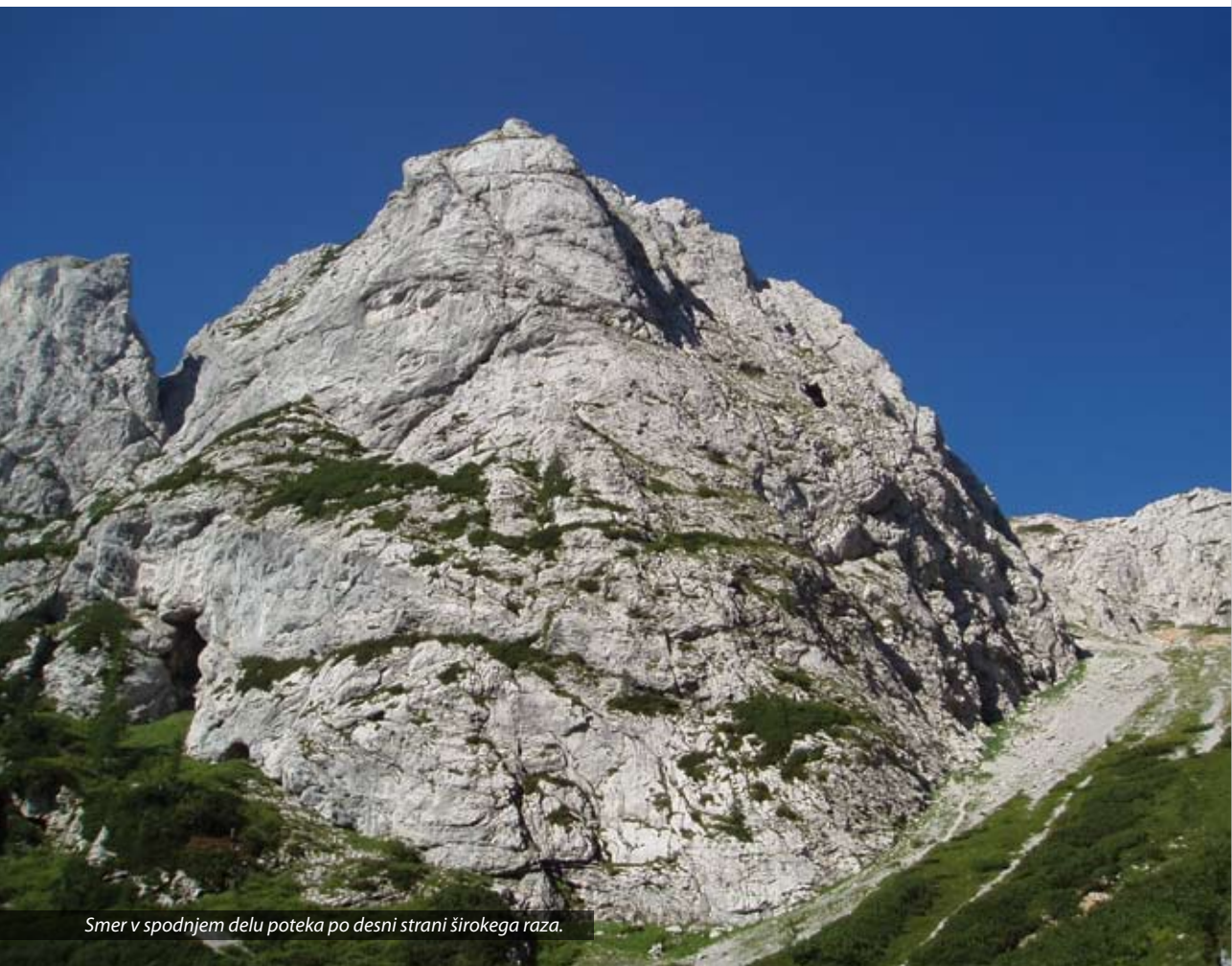
Plezanje v dobri skali osrednjega dela smeri

Debelo sem pogledala, ko sem odprla seznam izpitnih tur v okviru izpitov za alpinista in ob svojem imenu videla napisan Severovzhodni raz v Kalški gori. Z letošnjim letom je namreč poleg izpitov za pridobitev naziva alpinist treba opraviti tudi izpitno turo, ki jo določi Komisija za alpinizem. »No, za Kalški greben sem že slišala, najbrž je gora tudi tam nekje, potem pa tudi severovzhodnega raza ne bi smel biti problem najti,« sem razmišljala. Sicer so Kalško goro poznali nekateri prijatelji z odseka, vendar za omenjeno smer še nihče ni slišal. S primorskega konca žal bolj malo zahajamo v Kamniško-Savinjske Alpe. Ob nizki oceni smeri sem si predstavljala predvsem kup »šodra«. Pozneje pa so mi na uho pricurljale obetavne informacije, da je smer pravzaprav lepa in po krivici zapostavljena. Res me je zanimalo, kaj me čaka.

Podatkov o smeri ni veliko, samo v plezalnem vodniku Kamniška Bistrica sem našla precej skop opis in površno skico. Vseeno me to ni preveč skrbelo, saj je logično, da bo tako stara smer poiskala najbolj naravne prehode do raza in nato po njem do vrha. Leta 1931 sta jo preplezala Vinko Modec in Boris Režek, ki sta bila med vodilnimi predvojnimi plezanci in sta sistematično obdelovala stene v Kamniških in Savinjskih Alpah. Med drugim sta preplezala nekatere danes zelo popularne klasike, kot sta na primer Južni raz Skute in Vzhodna smer v Mali Rinki. Boris Režek je alpinistično zgodovino te gorske skupine opisal v knjigi *Stene in grebeni*, v kateri najdemo tudi kratek zapis o Severovzhodnem razu v Kalški gori. Koliko je pomenila težavnost te smeri v tistem času, lahko preberemo v naslednjem odstavku, povzetem iz omenjene knjige: *»Severovzhodni raz Kalške gore kakor odrezan prepada v podanek Kokrskega sedla. Navpik postavljene in z žmulami predeljene plati so v njegovih bokih in dve izraziti zajedi ju režeta proti njegovemu višku, od koder prehaja v razdrapan greben, ki potem drži na vrh. Rez sama je zaokroglena v nizu samih previsnih žmul in se zdi ostra samo iz daljave. O možnostih po razu se je lahko samo ugibalo. Bila je precej enaka podoba kakor v Škarjah in Dolški škrbini, vendar sta obe zajedi le nakazovali, da bi nemara šlo po eni ali drugi. Prva v jugovzhodnem boku se oddaljuje od rezi, druga v nasprotnem, severozahodnem, pa vodi tesno ob njej naravnost navzgor. Najsi je tudi prekinjena, je prav zato obetala resno delo in ta raz je vsekakor spadal v vrsto velikih problemov.«*

Po slabih dveh urah hoje po označeni poti iz Kamniške Bistrice proti Kokrskemu sedlu, ko pot doseže melišče, se na levi strani odpre pogled na severno steno Kalške gore in na spodnjo polovico naše smeri. Vanjo vstopiš po široki zajedi kakšnih petdeset metrov desno

Smer v spodnjem delu poteka po desni strani širokega raza.

od najnižje točke vznožja raza. Zajedi slediš skoraj do vrha (približno 40 m), nato po travnati polici prečiš v levo in navzgor do zanimive lope, ki bi bila še lepša, če je ne bi krasili razbiti steklenici. Iz lope nadaljuješ po desni strani, kjer po nekaj metrih dosežeš poraslo poličko, s katere v lepem plezanju nadaljuješ naravnost navzgor in po približno dvajsetih metrih dosežeš travnate gredine. Nadaljuješ naravnost čeznje, dokler ne dosežeš strmejših skal. Previsom nad seboj se ogneš s prečenjem proti desni, kjer te pričaka prijazen kamin z odlično skalo. Nad njim nadaljuješ naravnost po bolj travnatem in poraslem svetu do raza. Od vrha Male Kalške gore te loči še slabih 200 metrov lažjega plezanja po razu in iskanja prehodov med skalnimi skoki in rušjem. Ko dosežeš vrh, ti je kar žal, da je smeri in uživaškega plezanja konec.

Smer na srečo ni opremljena, saj je v njej zgolj nekaj klinov, kar nudi precej pristnejše doživetje in

veliko večje zadovoljstvo na vrhu. Tudi obiskana ni prav pogosto, verjamem pa, da bo s tem, ko je bila uvrščena na seznam izpitnih tur v okviru izpitov za alpinista, tako kot še nekaj naših klasik pridobila precej priljubljenosti.

Severovzhodni raz v Kalški gori je simpatična smer s presenetljivo dobro skalo, ki je pri nas v smereh take težavnosti nismo vajeni. Najtežja mesta so ocenjena s IV in prav škoda je, da jih ni več. Tisti skalni skoki, kjer plezanje doseže četrto stopnjo, so res imenitni. Vendar tudi ostali deli ne pomenijo krušljivih skal in naloženih polic, ampak čvrsto skalo, travnate gredine in »zelene fotelje«, na vrhu pa te pričakajo šopi planik. No, smer je zlasti v zgornjem delu precej poraščena, kar zna koga motiti. Dostop in sestop sta udobna, saj potekata po označenih planinskih poteh. Tudi okolica ni od muh, ves dan te spremljajo enkratni razgledi na okoliške vršace.

Če povzamem: plezanje Severovzhodnega raza v Kalški gori pomeni lepo turo, ki bo zadovoljila vse užitkarje, ki ne hlepijo po težkih alpinističnih ciljih, temveč si želijo še enega lepega dne v objemu naših gora. ○

Planinski vestnik
tudi v oddaji Dobro jutro
na TV Slovenija

Severovzhodni raz v Kalški gori, III–IV, 500 m, 3–4 ure

Dostop: Po markirani poti iz Kamniške Bistrice proti Kokrskemu sedlu. Ko pot doseže melišče, prečimo levo pod steno (slabi dve uri od spodnje postaje žičnice). Lahko tudi sestopimo s Kokrskega sedla po označeni poti proti Kamniški Bistrici do vznožja stene (približno 15 minut).

Sestop: Z Male Kalške gore se povzpne na Veliko Kalško goro, od tod po markirani poti naprej po travnatem grebenu do križišča s potjo proti Kalškemu grebenu, kjer zavijemo desno navzdol do Zoisove kočice na Kokrskemu sedlu (pol ure).

Vodniška literatura:

Tone Golnar. Plezalni vodnik Kamniške in Savinjske Alpe. Kamniška Bistrica. Planinska založba, 1995.

Boris Režek. Stene in grebeni. Planinska založba, 1959.

GorskeSledi
www.gorske-sledi.com

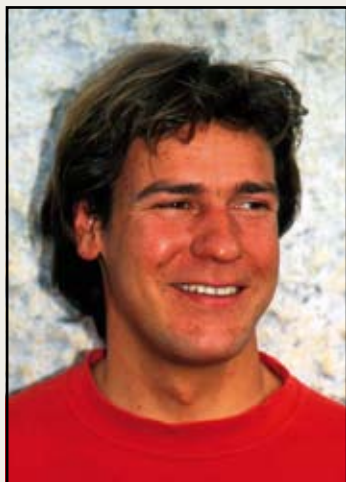
Športno Okoljevarstveno Informativno Kulturno Poučno

Oddaja, ki prinaša
delček gorskega sveta
tudi v vaše domove.

Na TV Pika - vsak prvi četrtek v mesecu, ob 22.15.

video OSKAR
www.video-oskar.com

Tik pred zaključkom redakcije smo prejeli žalostno vest, da se je med sestopom z vrha Čo Oja smrtno ponesečil alpinist Miha Valič. Svojem in prijateljem izrekamo iskreno sožalje.

Ideje in alpinizem našega časa

V alpinizmu smo bili priče zelo različnim pristopom in obdobjem. A vedno je obstajal skupni imenovalec: najuspešnejši so bili tudi najbolj inovativni in raziskovalni, skratka bili so ljudje iskričevega duha. Nekako tako bi lahko opisali tudi Petra Podgornika, ki s svojo življenjsko sopotnico Slavico Podgornik (oba AO Nova Gorica) že vrsto let izkorišča dopust za obisk novih, širšemu občinstvu nepoznatih ciljev. Tokrat sta se zapeljala v dolino Valmalenco na južni strani bolj znane Bernine, kjer sta plezala na področju Campo Moro. In

čeprav sta imela smolo z vremenom, sta vseeno dodobra pretegnila stare kosti. Toča jima je skrajšala dopust in ko sta poravnala streho avtomobila, sta še malo poplezala v Julijcih in Karnijskih Alpah. Gre sicer za krajše smeri, a tudi bolj velikopotezних ciljev v okolici na manjka! Preplezala sta smeri **Kabul** (6a, 200 m), **Houston il futuro** (6b, 200 m), **Lili** (5c, 200 m), **Via Vai** (6b, 200 m), **The south ass** (6a, 5R), **Il futuro e la** (6b+, 280 m) in **Malava in tutta via** (6a+, 150 m). Samo upati je, da se bo po Petru zgledovalo več mladih, da bodo znali izbrati tudi manj znane, a enako kakovostne cilje.

V isto rubriko sodijo vzponi Dejana Korena (DUMO, AO Vipava) in Stanke Vidmar (AO Vipava). Ne gre sicer za nova območja, a Dejan vendarle zna poiskati smeri, ki niso plezane vsak dan – še vsako leto ne. Včasih je že dovolj, da pobrskajš po starih zbornikih, revijah ali pa samo bolj natančno prelistaš vodnike. Tako sta preplezala smer **Ce Vitis** (7a+, 6c obv., 170 m) v Malem Rateškem Mangartu. Dejan je celo smer plezal v vodstvu na pogled. Zelo lepa smer poteka v odlični skali. Nato sta v Vežici preplezala malo znano **Moje-sovo smer** (VIII, 200 m). Pri tem se Dejan ni mogel zadržati komplimenta, za kako lepo in logično smer v odlični skali gre. Kot se za kavalirja spodobi, je ves čas plezal v vodstvu in na pogled, da se stvar ne bi zavlekla. Verjetno gre za prvo ponovitev po štirinajstih letih, kar je za sicer zelo obljudeno Vežico skoraj neverjetno.

Starosta in hkrati eden bolj aktivnih članov AO Cerkljevo Rado Lapanja je v navezi s Silvom Likarjem (AAO) pre-

plezal smer **Bela rampa** (V/III-IV, 250 m) v zahodni steni Šplevte. Gre za eno od petih smeri, ki so jo v minulih letih preplezali člani njihovega odseka. Po pripovedovanjih so glavne značilnosti plezanja v Šplevti bližina koč na Kriških podih, dobra skala, nekaj trave in nasploh krasne smeri, ki vabijo na lep in romantičen vikend. Vzponi v zelo odmaknjeni steni nad Zadnjico niso presenečenje, saj so cerkljanski alpinisti znani po samosvojem pogledu na alpinizem in se ne zmenijo za trende in moderne smeri ter vztrajno obiskujejo manj znane oz. manj priljubljene stene.

Novi smeri na Korošici

Neumorni Albin Simonič in Matjaž Zorko (oba PAS Gamsi) sta v Vrščih uspela preplezati še zadnji Albinov opremljeni projekt. **Rdeča vrtnica** (7c, 100 m), kot se smer imenuje, je sestavljena iz štirih raztežajev (7a, 7a+, 7c, 6a). Opremljena je s svetrovc in sidrišči za spuščanje (2 x 60 m). Lepo plezanje v odlični skali bo mogoče tudi kakšnega novodobnega skalaša potegniti malo višje. To je že četrta Albinova več raztežajev dolga smer v tej steni. Vandima (7b+), Gamsi (7b+) in Kekčeve ukane (7c) so smeri, ki jih je Albin uspel preplezati že lani.

Zimmer frei nad Gozdom - Martuljkom

Ena najbolj ustvarjalnih navez našega časa, Tadej Golob (AK Črna) in Peter Bajec (AO Železničar), je ponovno dodala prvenstveni vzpon v mozaik smeri martuljskih gora. Nastala je smer **Zimmer frei** (V+/III-IV, 200 m, 3-4 h) v se-

Program za hitroenost, enostavnost in razpisno komunikacijo
 področja & področja

Radikalno zmeren.
 da ne bi bili moteni.

RADIODUR

Neobvezno prisluhnite
 neobveznemu programu
 na eni od treh frekvenc,
 ali preko spleta:
 Ljubljana: 103,3 MHz
 Notranjska: 104,1 MHz
 Gorenjska: 107,4 MHz
 www.radiodur.si

verni steni grebena Dovški križ–Oltar. Ta kratka smer izkorišča prehode po očitnih poklinah, ki so lepo vidne, ko stopiš pod steno. V smeri najdeš kakovostno skalo in dobre možnosti varovanja. Posebno smeri so predvsem navzdol obrnjeni oprimki in relativno skopi stopi. Klasičen dostop mimo bivaka Za Akom, Treh macesnov in naprej proti Grlu te pripelje v krnico do stene desno od Jugove grape. Vstopiš pri očitnem podstavku in nadaljuješ na udobno, nagnjeno polico. Od tu greš po nekakšnem žlebiču nekaj metrov navzgor, nato pa prečiš levo in navzgor v majhno zajedo-žleb, ki ji slediš bolj ali manj naravnost navzgor do stojišča pod nadaljevanjem zajede. V nadaljevanju zajeda ponuja nekaj težav, ki pa se višje zgoraj umirijo in smer te pelje po udobni, navzgor (proti desni) vzpenjajoči se polički do vznožja odpočenega stebra. Na stojišču je ostal en klin. Skobacaš se na steber (težavno) in čez plošče rahlo navzgor in proti desni v plitvo zajedo, ki pelje pod strehasto, krušljivo zaporo. Tik pred njo ji pobegneš po lepem prehodu v levo, vendar ne v očitno poč, ki te pozdravlja na levi strani. Plezanje čez ta odstavek je strmo, a po odlični skali. Nadaljuješ navzgor proti neizraziti poč, ki te po nekaj metrih pripelje na udobno stojišče. Od tu plezaš po poč-izjedi (zgoraj ima krušljiv zaključek) in se ji kmalu umakneš po naravnem prehodu v desno in navzgor še slabih 25 m po dobri skali na rob stene.

Kaj je bil povod za ime smeri, ne vem, je pa ime gotovo provokativno vsaj v zgodovinskem pogledu. Skalaši so pred prvo svetovno vojno in po njej besno tekmovali z nemškimi navezami, kdo bo prvi preplezal in poimenoval smeri v naših stenah. Najbolj bojovito je bilo prav v Julijcih nad gornjesavsko dolino: Martuljek, Vrata, Krnica, Tamar ... Gotovo kdo od njih vsaj malo nerga, če se ni kar pošteno obrnil v grobu ob tem imenu!

Dve novosti

Tine Cuder (Martini-Sportswear, Alpina, AO Ljubljana-Matica) je s Štefanom Golobom preplezal prvenstveno smer

v južni steni Mangartskih Vršičev s pomenljivim imenom **Sijaj, kdaj boš nazaj** (V/IV, 230 m). Smer poteka v levem delu stene, levo od Smeri izgubljenih duš. V spodnjem delu poteka po kaminih do velike v levo usmerjene rampe in po njej en raztežaj. Nato krene desno čez manjši previs (klin) in čez plošče proti desni do izstopnega kamina.

Jurij Hladnik (AO Radovljica) je v navezi s Borutom Škarjo v zahodnem delu severne stene Triglava, kot kaže, preplezal **ново varianto**. Dolžina variante je okoli 200 metrov, sama smer oz. kombinacija v glavnem Ljubljanske smeri z Direktno varianto pa zasluži oceno VI+/-VI in je dolga 500 m. V varianti sta pustila dva klina. Smer se ves čas prepleta z Ljubljansko smerjo in s Srebrnimi stezami.

Prav je, da damo mesto tudi veteranom. Člani AO Trbovlje so preplezali dve novi smeri v severni steni Ut. **Veteransko smer** (IV/III, 200 m) so preplezali Aleš Kilar, Mark Zupan, Gregor Tener in Franc Gričar. Pri vzponu v smeri **Zlomljeni klin** (V/IV, III, 120 m) so sodelovali Aleš Kilar, Gregor Tener in Marko Zupan. Vstop v slednjo med drugim nakazuje tudi klin, ki se je zlomil med izbijanjem in sedaj visi na začetku smeri. Plezanje je bilo prijetno v lepem okolju, na težjih mestih je skala kompaktna.

Obraz Sfinge

Mladi Luka Krajnc (AO Celje) dokazuje, da sodi med tiste mlade alpiniste, na katere lahko računamo v prihodnosti. Z resnim pristopom in napornimi treningi dosega solidne rezultate na tekmah svetovnega pokala. Letos pa je eksplodiral tudi v gorah. Odličnim vzponom je dodal še enega. Z Janom Pinterjem (APD Kozjak) sta ponovno plezala v Triglavu, pri izbiri ture pa sta se zgledovala po nekaj bolj izkušenima Martini Čufar in Mihi Valiču ter opravila **povezavo Jugovega stebra in Obraza Sfinge**. Luka je Obraz Sfinge v celoti preplezal v vodstvu in prosto, Jan pa si je v najtežjih raztežajih pomagal s klini. Tudi Luka hvali kombinacijo kot dobro linijo, za Obraz pa pravi še, da je mestoma skala sicer precej krušljiva, naj-

težji raztežaj pa po njegovem mnenju ne presega IX. stopnje po lestvici UIAA (oz. 7c). Prav glede ocene najtežjega raztežaja je bilo v preteklosti že veliko polemik, saj sta ga Grega Kresal in Miha Kajzelj najprej ocenila z 8a, kar je bila takrat ne samo prva X. stopnja v naših gorah, ampak z naskokom najtežje ocenjen raztežaj. Pozneje je bila ocena znižana na IX/IX+.

Dolomiti

Martina Čufar (AO Mojstrana) se je z Erikom Švabom (SPD Trst) tokrat podala raziskovat Dolomite. Poznavalec Erik je izbral stolpe Meisules nad Val Gardeno, ki so letos očitno njegov priljubljene cilj. Skupaj sta opravila prvo prosto ponovitev 300 metrov dolge smeri **Di-amante**, pri čemer je levji delež plezanja v vodstvu pripadel Eriku. Najtežji raztežaj je, potem ko je Erik našel vse oprimke in najlažjo linijo malo levo od linije klinov, hitro klecnil in tudi težave niso segale do neba (VIII+). Tudi drugi tehnični raztežaji, ocenjen z A1, je ob prosti ponovitvi vreden solidne osme stopnje (VIII).

Dejan Koren (DUMO) in Stanka Vidmar (oba AO Vipava) sta plezala ultra klasično Treh Cin, smer **Cassin-Ratti** (VIII, 450 m) v Zahodni Cini. Naslednji dan sta se nagradila z uživanjem v Tofani di Rozes - Castelletto v smeri **La grande guerra** (7a, 210 m), za katero Dejan pravi, da je res lepa smer v odlični skali. In kot običajno je Dejan obe smeri preplezal v vodstvu in na pogled.

Ida Kravanja - Ita Rina

Darko Podgornik in Peter Poljanec (Soški AO) sta imela namen ponoviti smer Ita Rina v Vrhu Krnice v Loški steni, ki sta jo 1997 prva preplezala Iztok Ipavec in Jože Makuc. A očitno skica za ponavljavca ni bila dovolj jasna. Kot se je kasneje izkazalo, sta preplezala novo smer. Poimenovala sta jo **Ida Kravanja** (VI+/V-VI, 550 m). Rojstno ime proti umetniškemu imenu slavne kraške igralka daje nekaj izhodišč: gre za eno in isto željo preplezati izraziti steber v vpadnici vrha, a v nasprotju z imenom igralka je bila najprej Ita in nato Ida. Ubrala sta bolj logične in lažje preho-

de, medtem ko original poteka (v spodnjem delu) nekoliko bolj direktno v vpadnici vrha. Smeri se spodaj dvakrat križata, nato pa gre originalna nekoliko bolj desno, zadnji del stebra tik pod vrhom pa smeri potekata neločljivo blizu skupaj. Obe liniji si delita izrazit steber, ki ima za Loško steno res odlično skalo in neverjetno lepe prehode.

Športno plezanje

Avgusta je smer **Atila** (8c/c+) v Bartu preplezal Jure Golob, pred njim pa od Slovencev že lani Matej Sova (Iglu šport, La Sportiva, Camp, Beal), ki pa je stvar še podaljšal v novo smer: **Ati-la Lunga** (8c+). Ocena je lahko tudi višja, a to bodo morali potrditi plezalci, ki bodo v prihodnosti smer ponavljali! Podobno uspešen je bil tudi Miha Škof, ki ima za seboj dolgo turnejo po plezališčih Francije in Španije. V skoraj dveh mesecih plezalskega potepanja je na pogled plezal smeri z ocenami do 8b, točneje dve smeri s to oceno, **Espirit rebeld** in **Gladiator**, ki se nahajata v Rodellarju v Španiji. Ob tem je zmožogel še pet smeri z oceno 8a+, z rdečo piko pa je uspešno preplezal smer Geminis z oceno 8c.

Martina Čufar je preplezala izredno atraktivno, pa tudi dolgo in naporno smer **Tom et je ris** (8b+). Ime smeri je besedna igra slavne risanke Tom&Jerry. Gre za 60 metrov dolg kapnik v Verdoune. Smer zahteva izredno psihično in fizično vzdržljivost, saj se težave kar nočejo končati. Martini se je že po dveh dnevih v smeri vse »pokrilo«, zdržala so tako glava kot prsti in uspeh v eni najlepših smeri je bil tu.

Novice je pripravil Peter Mežnar.

Planinska roža ti ...

S pastorko Mijo sva se po majskih praznikih vračali z Reke v Ajdovščino, seveda z vlakom do Postojne. Ko sva štrlincali po neskončnih stopnicah postajnih podhodov, naju je dohitela mlada ženska, ob kateri je prav korajžno koracal dve, tri leta star fantiček. »Vedve najbrž gresta na avtobus?« »Seveda.« »Lahko vaju peljem, hčerko sem spremila na vlak in zdaj grem nazaj v Senožeče.« »Medve greva v Ajdovščino in če ne greste na avtocesto, naju lahko zapeljete na Razdrto.« »Seveda, a če nimata kmalu avtobusa, bi šla prej nabrat kronice.« »Avtobus imava šele čez poltretjo uro, ampak – zdaj, maja, kronice?« »O ja, so. Lahko se zapeljemo do njih. Nečakinja mi je povedala, kje jih najdem.« Medtem smo vsi štirje srečno prišli do avta, Mija se je usedla k voznici, fantiček je urno splezal na svoj sedež zadaj in mati ga je skrbno privezala. Potem se je odpeljala proti Ravbarkomandi. Hotela sem pobožati fantiča, a mi je mirno odmaknil roko. Vendar je ves čas veselo po svoje prepeval. Spustili smo se do Planine in do ceste, ki vodi čez Planinsko polje v Sodražico. Še preden smo prečkali most čez Unico, me je ženska opozorila na bele cvetice. Po navadi fotografije Planinskega polja kažejo veliko raznobarnih cvetic, a so verjetno posnete pozneje. Tedaj smo videli le bele cvetice in rumene regratove koške. Ko smo prečkali Unico, je mati onkraj ceste ustavila avto. Mija je rekla, da bo tam počakala, medve pa sva jo s Tinčkom ubrali čez most. Fantiček je hodil sam, nabiral je regratovo cvetje in potem smo zabredli na polje. Zabredli – bilo je res močvirno. Poleg zanimivih

zvončkov – kronic – sem videla le neko belo cvetje, prav podobno onemu, ki je na majski naslovnici PV. Kronice pa so popolnoma drugačne kot tiste, ki cvetijo na gori. Imajo po več cvetnih čas na enem peclju, po dve sta razcveteni, po dve, tri pa v popkih. Voda nam je lezla v sandale, tudi Tinčku, a ni nič jokala, le nabiral je tudi on rožice. Mati je – ojej – vzela motikico in izkopala nekaj korenin. Videla sem, da je to poskusilo več ljudi. Tudi sta bila še dva avtomobila ob cesti. No, polje je prostrano, upam, da ne bodo kronic izrebrili, kot so zvončke ob Hublju. Nisem si upala kaj več povedati svoji prevoznici, a sem rekla, da dvomim, da se bodo zvončki v Senožeah obdržali. Rekla je, da bo poskusila. Nabrali sva nekaj šopkov – saj, če se rož ne pobira in kosi, hirajo – in potem naju je odpeljala na Razdrto. Fantiček ni nič jokala zaradi mokrih nog, mamica mu je le sezula mokro obutev. Ves čas je veselo prepeval in se z mamico pogovarjal le z enozložnicami. Na avtobusni postaji na Razdrtem nas je ženska dala dol, a naših planinskih pustolovščin še ni bilo konec. Do avtobusa je manjkalo vsaj še dobro poldrugo uro in ravno sva nameravali dvigniti palca, ko se ustavi zraven naju avto z goriško registracijo in z več ljudmi. Voznik izstopi in nama pove, da je namenjen v Vipavsko dolino, da naju pozna – je sošolec mojega pastorka, Mijinega starejšega brata – in da mora še nekakšne planince razpeljati po Razdrtem, potem pa naju popelje v Dom. Saj je doma iz Budanja, a ker se pelje kar s Koroškega, bil je na Peci – se mu kilometer več ali manj ne bo poznalo. Razpeljal je svoje Razdrčane in naju naložil. Mija je spet šla k

Posebna ponudba pred letom 2009

Vam je naša revija vseh in bi jo radi prejeli vsak mesec? Od začetka septembra do konca leta 2008 Vam ponujamo posebno ugodnost:

Postanite naročnik Planinskega vestnika za leto 2009 in ga začnete prejemati že letos.

Če naročite in plačate Planinski vestnik do konca leta 2008, dobite za ceno 31,30 € vse številke letnika 2008 od dneva plačila naprej in 12 številke letnika 2009.

Tako boste zadnje letošnje številke dobili zastonj!

Naročite se tako, da nam pošljete priloženo naročilnico, nam pišete na pv@pzs.si ali pokličete po telefonu 01 434 5687.

Naročnina je lahko tudi lepo darilo za vaše bližnje ali prijatelje!

vozniku. Skozi ves avto pa je bil položen vsaj trimetrski gladek kol – bolj palica. Ne vem, ali ga je profitiral na Peci ali na Razdrtem. Zanimalo me je, zakaj ga bo prevoznik potreboval, vendar mi je ostal dolžan odgovor. Ali ga je potreboval za okras ali za kakšno coprnijo? Ni mi hotel odgovoriti. Pa tudi jaz nisem vztrajala, ko sem se že zastoj pe-ljala. Pred domom sedeči oskrbovanci so naju veselo sprejeli. Rožice sem pošteno razdelila in svoje takoj dala v vodo. Celih deset dni so bile sveže, še spodnji popki so se razcveteli.

Še toliko povem, da mi je nekoč pokojni vipavski cvetličar Marjan Fabčič povedal, da na Šempaškem polju, na katerem je močvirno, cvetijo pozne kronice. To mi je dejal pred dvajsetimi leti, zdaj pa sem prvič videla te pozne kronice.

Pred našim Domom v Ajdovščini so oskrbovanci Gorjani nasadili nekaj zgodnjih kronic in te so se obnesle, cvetijo vsako pomlad, največkrat že februarja. Močvirskih ne bom poskusila saditi.

Nada Kostanjevic

Po poteh Karla in Žige Zoisa

Pot Karla in Žige Zoisa, planinsko-izletniški vodnik, več avtorjev, uredila Ana Barbič, PZS, Ljubljana, 2008.

Odlična zamisel. Predstaviti delo bratov – baronov Zois v obliki planinske poti. Pot Karla in Žige Zoisa se s posestva Brdo pri Kranju povzpne na Storžič, spusti v dolino Kokre in se preko Kokrskega sedla poda na Kalški Greben, od koder se nato mimo Kravca vrne v dolino Kokre. Vodniček po Poti

Karla in Žige Zoisa, ki je pred nedavnim izšel pri Planinski zvezi Slovenije, vsebuje vse potrebne informacije, ki jih popotnik ne potrebuje le zato, da najde pot, pač pa tudi zato, da ob njej spozna vse, kar mu ponujata narava in zgodovina. Težava je le v tem, da je vodniški del ločen od vsega ostalega. Pravzaprav sta dela o rastlinstvu in živalstvu ob tej poti samostojni celoti in kot taki lepo zaokroženi, bi pa bilo delo o naravnih vrednotah ob poti gotovo boljše vplesti kar v sam opis poti – morda v obliki okvirčkov.

Pot je posvečena spominu na botanika Karla Zoisa in na Žigo Zoisa, gospodarstvenika, naravoslovca, razsvetljenca, zbiratelja in mecena. Njuno delovanje je sicer širšega slovenskega značaja, njima posvečena pot pa je speljana v bližini krajev, kjer sta preživela lep del svojega plodovitega življenja. Sama pot bratov Zois poteka po že obstoječih označenih poteh, tako da ni bilo nobenih novih nadelav, le sedanje poti so dobile nove oznake in informacijske table.

V delu o rastlinstvu in živalstvu bi sem in tja sicer pričakovali, da avtorji podrobneje navedejo, kje ob omenjeni poti je mogoče videti opisane cvetlice ali živali. Ker je vodniček namenjen tudi mladini, šolarjem in vsem zvedavim ljudem, je kar škoda, da pri opisih ni fotografij vseh rož in živali. Kot smo že uvodoma dejali, odlični zamisli ob prvi izdaji manjka le pika na i. Pa verjetno bi se kazalo dogovoriti o zapisu – v vodničku se pojavljajo tako Zojs, Cois kot Cojz (slednji zaradi koče). Knjižici, ki gre v vsak žep, je priložen tudi kartonček za šest žigov, ki jih je treba zbrati (posestvo Brdo, Preddvor, Planinski dom na Kališču, Dom Čemšenik, Cojzova koča na Kokrskem sedlu, Planinski dom na Gospincu). Svet pod Storžičem in Grintovci z novo potjo dobiva novo privlačnost – slavna barona, brata Zois, sta se zanj navdušila že pred več kot dvesto leti in ob poteh iskala še kaj več kot razgledov. Pojdimo torej z njima znova v svet nad gorenjsko ravnino in iščimo redkega cvetja, živali in mineralov.

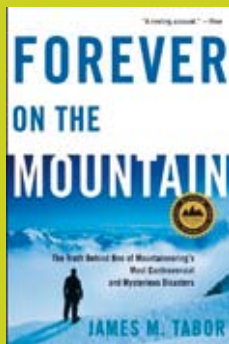
Marjan Bradeško

Mladinska knjiga Trgovina

Slovenska 29, Ljubljana

T: 01 2410 656, E: konzorcij@mk-trgovina.si

Pestra izbira knjig s področja gorništvā, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

James M. Tabor:
FOREVER ON THE MOUNTAIN: The Truth Behind One of Mountaineering's Most Controversial and Mysterious Disasters

WW Norton, avgust 2008

(mehka vezava; 432 strani; cena 16,23€)

Dieter Glogowski,
Franz Binder:
TIBET: Escape from the Roof of the World

C J Bucher Verlag,
september 2008

(trda vezava; 168 strani;
barvne fotografije;
cena 31,57€)

KNJIGARNA KONZORCIJ

80 let planinstva na Dovjem in v Mojstrani

PD Dovje-Mojstrana je s slavnostno sejo počastilo 80 let slovenskega planinstva v Mojstrani. Ob tej priložnosti je izdalo vsebinsko bogat zbornik in podelilo društvena priznanja ter priznanja PZS. Zlato odličje je prejel tudi prizadevni in zaslužni predsednik PD Dovje-Mojstrana Miro Eržen. PZS se je oddolžila tudi kranjskogorskima županoma Kotniku in Žerjavu, ki sta skupaj s PD prispevala k obnovi Šlajmarjeve kočice, elektrifikaciji kočice v Vratih, zgraditvi čistilne naprave in postavitvi temeljev Slovenskega planinskega muzeja. Predsednik PZS Franci Ekar je v nagovoru opozoril na ustanovitev Triglavске podružnice Slovenskega planinskega društva, ki je štela sto članov. Spomnil je na vlogo Jakoba Aljaža in na druge zaslužne planince, ki so delovali v okviru društva. Tu je med drugimi znanimi planinskimi delavci in ustvarjalci doma tudi svetovna prvakinja v športnem plezanju Martina Čufar. Planinci društva so aktivno sodelovali pri posodobitvi Aljaževega doma v Vratih ter poskrbeli za alpinistično usposabljanje in organizacijo mnogih planinskih šol. Prav reševalci iz Mojstrane so imeli pomembno vlogo pri reševanju v gorah v najtežjih razmerah. Tudi skrb za mlade planince je bila aktivno navzoča v vseh obdobjih delovanja društva. Vidne sledove je zapustilo tudi sodelovanje z zamejskimi planinci in organiziranje kulturno-likovnih planinskih dogodkov. Planinsko društvo Dovje-Mojstrana že dolgo

skrbi za urejanje grobov ponesrečenih alpinistov, ki so pokopani na Dovškem pokopališču. Predsednik PZS je omenil tudi leto 1984, v katerem je bila ustanovljena Triglavska muzejska zbirka, ki pomeni zasnovo graditve Slovenskega planinskega muzeja. Opozoril je na pomen ustanovitve fundacije za pomoč pri zgraditvi in delovanju planinskega muzeja Avgusta Delavca, ki pomeni simbolno oddolžitev za njegov prispevek pri ohranjanju planinske kulturne dediščine. Ob jubileju Planinskega društva Dovje-Mojstrana se je Franci Ekar v imenu članstva PZS zahvalil dovško-mojstranskim planincem za odlično dosedanje delo, ki so ga opravili za ohranitev in razvoj slovenskega planinstva.

Indok PZS

Naj ob tem pripomnimo, da je ob tej priložnosti PD Dovje-Mojstrana podelilo bronasti znak društva tudi Planinske-mu vestniku. Za priznanje se jim toplo zahvaljujemo!

Uredništvo

Planinsko romanje

Idejo za planinsko romanje od Slovenj Gradca do Brezj na Gorenjskem sta dala planinska vodnika Dragica in Branko Andrejč, člana RPD Dolga pot iz Dravograda. Pridružili so se še štirje, tako da je pohodniška ekipa štela šest članov, starih od 47 do 71 let. Vodnika sta izdelala načrt pohodne poti glede na naše fizične sposobnosti. Ker pot ni bila lahka, smo se zanjo tudi ustrezno pripravili in opremili. 22. 6. smo se

zbrali v Starem trgu pri Slovenj Gradcu, na domu Andrejčevih. Bilo je lepo sončno jutro. Ob šestih smo si oprtali nahrbtnike, Branko je zaigral nekaj poskočnih taktov na harmoniko, Dragica pa je vsem zaželela varen korak in prijeto druženje ter zastavila korak. Planinsko romanje je bilo načrtovano za pet dni. Pot nas je vodila skozi Sela, mimo Poštarskega doma pod Plešivcem, Vernerice, Križana in Andrejevega doma na Slemenu do Doma na Smrekovcu, nato čez vrh Smrekovca, Komna, Loke pod Raduho in Planine Kal do Rogovilca ter Frischaufovega doma na Okrešlju, čez Savinjsko sedlo, do Kranjske kočice na Ledinah in na Jezersko. Osvojili smo Javorniški preval in od tam občudovali vrh Storžiča, nadaljevali pot čez Tolsti vrh do Kriške gore in od tam do Tržiča in Brezj pri Tržiču. Potem smo zapustili označeno planinsko pot in se po poljskih poteh, ki so nam jih svetovali krajani – kjer teh ni bilo, pa po javni cesti – napotili proti Brezju na Gorenjskem. Prispeli smo 26. 6. ob šestih zvečer. Kot se za romarje spodobi, smo šli tudi k maši v baziliki Marije Pomagaj, pomeditirali in se zahvalili za vsa lepa doživetja ter končali svoje planinsko romanje. Pet čudovitih pohodniških dni je bilo za nami, z nami pa so ostala doživetja. Še vedno me spremljajo pogled na z jutranjim soncem ožarjeno Uršljo goro, sončni zahod na Smrekovcu, žuborenje mrzle studenčnice, šumenje slapa Rinke, čudovito gorsko cvetje na otočkih med skalami, drobno ptičje oglašanje, previdna hoja po zapoznelih snežiščih, pogled na mejno

stražarnico sredi skal, zdaj namenjeno za bivak planincem, prelepi pogled na Obir in vršace Savinjskih Alp, tesnobni občutek pred baje zelo krušljivo Mrzlo goro, gosposki zajtrk v penzionu Valerija na Jezerskem, v meglo zavita Kriška gora in čudoviti pogled na Gorenjsko, ko se je megla dvignila. Da pa smo vse to doživeli in zmogli, se moramo zahvaliti naši zvezi planinskih organizacij in njenim markacistom, ki so s Knafelčevim očesom, smernimi tablami in drugimi oznakami odlično označili planinske poti in jih tudi redno vzdržujejo ter tako omogočijo pohodnikom varno pot. Vse te pozitivne okoliščine so omogočile naše čudovito planinsko druženje, ki so ga bogatili tovarištvo, nesebična pomoč in spoštljiv odnos do narave in vsega planinskega stvarstva.

Milica Česnik

Stoletnica Frischaufovega planinskega doma

Stoletni jubilej te planinske kočice, ki stoji v slikoviti gorski soseščini med stenami, grebeni in vertikalami, od Ojstrice do Rinke, Mrzle gore ... pod Savinjskim sedlom in nad naravnim spomenikom, izvirom in slapom Savinje – slovesno je bila odprta 2. avgusta 1908 – se ujema s 115-letnim jubilejem Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva, ki je bila ustanovljena 28. avgusta 1893 v Mozirju. Minilo je tudi 115 let od prvega vzpona Franca Kocbeka in vodnika Johana Piskernika po severovzhodnem grebenu z Jezerskega sedla na Koroško Rinko ali Križ. Ta vzpon, ki je bil opravljen brez »plezalnih« pomagal in varovanj, je takrat veljal za najtežavnejšo turo v Savinjskih Alpah. Na kraju, na katerem danes stoji sodoben, do okolja prijazen in arhitekturno dovršen planinski dom, je stala tudi nekdanja kočica celjske sekcije DAV, ki jo je leta 1907 uničil snežni plaz. Zavedni in podjetni planinci Savinjske podružnice so se odločili zgraditi novo, slovensko planinsko kočico. To se je uresničilo s slovesnim odprtjem že naslednje leto, torej pred sto leti. Planinsko

kočo na Okrešlju so sklenili poimenovati po profesorju matematike dr. Johannesu Frischaufu ob njegovi 70-letnici. Frischauf je bil zaslužen za razvoj slovenskega planinstva, še posebno za raziskovanje Savinjskih Alp. S tem poimenovanjem so odpravili krivico, ki mu je bila storjena, ko je DAV s kočice, ki je stala na pomembnem planinskem križišču za vzpone na Grintovec, Kočno in Greben, odstranil napis »Frischaufova kočica«. Ta odstranitev Frischaufovega imena z nemške postojanke, ki se je prej imenovala Suhadolnikova, je bila posledica tega, da se je Frischauf odločil za sodelovanje in pomoč ne nemškemu, pač pa slovenskemu planinstvu.

V pomembno zapuščino dr. Johanna Frischaufa zanesljivo sodi njegova edicija, izdana leta 1894 v Gradcu. V njej so podrobno dokumentirani dogodki pri odkrivanju Karavank in Savinjskih Alp. Veliko pozornosti je namenjal slovenskemu izrazoslovju, imenovanju vrhov in preostalih območij in krajev v predelih in gorah Savinjskih Alp.

V teh zapisih so podrobno zapisana dela in opravila pri prvih vzponih in nadelavah prvih poti v Kamniško-Savinjskih Alpah. Franc Kocbek je bil eden izmed tistih, ki so razumeli profesorjeve vrednote, cenil je njegova dela in podporo slovenskim planincem. Z njim se je prvič srečal leta 1893. Frischauf ima tudi zasluge za nadelavo nekaterih poti (npr. Turski žleb, Robanov kot, Molička planina, Zgornje Ravni–Mlinarsko sedlo, Kokrsko sedlo, Dolci ...). S Kocbekom sta prehodila mnoga neraziskana območja Savinjskih Alp. S pridobitvijo soglasja takratnih oblastnikov sta pospešila tudi ustanovitev Kranjske podružnice. Zgrajena je bila Češka kočica; koordinator in skrbnik graditve je bil Franc Kocbek, ki so ga z vso vnemo in zaupanjem pritegnili češki planinci slovenske podružnice Slovenskega planinskega društva.

Ob Kocbekovi 60-letnici je Johannes izrekel besede: »Zdaj Slovenci smejo biti ponosni na planinske uspehe, ki so jih sami dosegli: Slovensko planinsko društvo ima v posesti, svoji posesti, Triglav,

celo Savinjske Alpe ... Slovenci naj krepko napredujejo, kakor so začeli, in naj vedno težijo k najvišjemu cilju.«

Morda je zdaj tudi priložnost, da bi ob letošnjih »okrešeljско-planinsko-celjskih jubilejih« predlagali odprtje spominsko-planinske poti po vrhovih in gorah, v katerih sta delovala načelnik Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva Franc Kocbek in Johannes Frischauf.

Ob tem pomembnem jubileju v imenu članstva Planinske zveze Slovenije izrekamo celjskemu planinskemu društvu iskrene čestitke, pohvale in zahvale za vse, kar se je naredilo in se še dela v splošnem javnem interesu: za delo z mladimi, na področju planinskega gospodarstva, vrhunskega alpinizma, del na planinskih poteh. Trdno smo prepričani, da bodo vizije in delo celjskih planincev še naprej planinsko napredni, sodobni in pomembni za Savinjsko dolino in ves slovenski planinski prostor.

Franci Ekar

Gorski tek iz Podbrda na Črno prst

Letošnji 15. gorski tek na Črno prst, ki je bil lani poimenovan po prvem predsedniku Planinskega društva Podbrdo Ivanu Anderletu, je kljub izredno soparnemu vremenu dokončalo vseh 123 tekačev, kolikor se jih je 6. septembra zbralo na startu v Podbrdu. Vreme je pokazalo zobe tudi med tekom, saj je tekače kar dvakrat »osvežila« rahla ploha, megla pa je bila skoraj vso pot tako gosta, da je le dobro uhojena steza vodila udeležence proti vrhu. Bila pa je blatna in spolzka, tako da je zavirala hitrost korakov in ni dovolila, da bi kdo premagal dosedanji rekord proge (47:46) Petra Lamovca, ki je bil letos absolutno drugi. Prvega, Simona Aliča, ki je vso progo pretekel v času 0:50:09, je na vrhu pozdravil hladen veter. Vanja Krapež, absolutno osemnajsta, je prišla na cilj kot prva ženska, in sicer v 1 uri, 4 minutah in 12 sekundah. Sicer so tako moški kot ženske tekmovali v petih kategorijah, posebne kategorije

pa so bile še gorski reševalci do 40 in nad 40 let ter domačini in domačinke. Za majhno atrakcijo so poskrbeli edini trije udeleženci prvega teka na Črno prst iz leta 1970 Peter Čufer, Ivan Čufer in Marko Dakskobler. Peter Čufer je bil na vseh tekih doslej, prvič po osemtridesetih letih pa so 6150 m dolgo progo z višinsko razliko 1312 metrov spet premagali vsi trije. Vsi tekmovalci so bili kljub vsemu navdušeni nad progo, odlično organizacijo in prisrčno gostoljubnostjo v okrepčevalnicah, na cilju in na zaključni prireditvi. Za mnoge je bil ta tek izziv; na srečo se je za vse končal uspešno, brez poškodb ali kakih drugih težav. Prav zato sta bila organizatorja, Planinsko društvo Podbrdo in postaja GRS Tolmin, še posebno zadovoljna.

Olga Zgaga

Koncert in krst na visoki ravni

Že dolga leta sta na prvo septembrsko soboto na koledarju Pihalnega orkestra Lesce zapisana pohod in koncert pri Roblekovem domu. Veter in megla ga tudi v soboto, 6. septembra letos, nista ustavila. Vsako leto po koncertu krstijo nove člane orkestra, letos jih je bilo kar šest. Obred je nekaj posebnega in tako za člane kot za druge gledalce vedno znova vir smeha in veselja. S posebnim zanimanjem ga spremljajo naključni planinci, ki so nad nepričakovanim koncertom in dogajanjem po njem navdušeni in ga ovekovečenega

s fotoaparati ali telefoni odnesejo s seboj. Godbenika ali godbenico, ki je z orkestrom prvič na Robleku, položijo na kozo za pripravo drv in ga »krstijo« z vodo in udarcem vrvi po zadnji plati. Letos so okusili krst s pravo planinsko vrvjo tako od Pihalnega orkestra kot od Planinskega društva in še GRS! Za tolažbo pa so krščenci dobili kos domače potice. Osebjem Roblekovega doma je kot vedno dobro pogostilo orkester, pripravilo pa je tudi pestro kulinarično ponudbo za vse preostale obiskovalce.

Ivanka Korošec

Podelitev diplom varuhom gorske narave

Slovesna podelitev diplom VI. generaciji tečajnikov, ki so uspešno končali usposabljanje za naziv varuh gorske narave, je potekala 13. septembra v Kazinski dvorani SNG Maribor. Udeležili so se je številni visoki gostje: direktor Zavoda RS za varstvo narave Darij Krajčič, podpredsednik PZS Rudolf Skobe, predstavnik Zavoda RS za varstvo narave iz območne enote Maribor Matjaž Jež, direktorica pokrajinskega arhiva Maribor Slavica Tovšak, predavatelj na tečajih, predstavniki kulture, organizacij in podjetij, varuhi gorske narave in drugi obiskovalci, ki jim varstvo narave veliko pomeni. V okviru kulturnega programa, ki ga je povezovala Mihaela Margan, so nastopili solistka Maja Lutar in Robert Kampe ter mednarodno priznani Godalni kvartet bratov Feguš. Vsi navzoči so prejeli posebej za to priložnost izdan zbornik z naslovom Varuhi gorske narave, ekologija - umetnost - narava, v katerem je predstavljen program »varuh gorske narave«, vsebuje pa tudi več člankov uglednih strokovnjakov in podjetij, ki skrbijo za varovanje narave. V zborniku so tudi slike priznanega fotografa Janka Andreja Jelnikarja. Da je bil večer res slovesen, so poskrbeli tudi govorniki: podpredsednik PZS Rudolf Skobe, Darij Krajčič, Matjaž Jež, predstavnik novih varuhov gorske narave Borut Ambrožič in načelnica KVG N Rozalija Skobe. Vsi so pou-

darili pomen varovanja narave na splošno, ne samo gorske. Pomembno se je povezovati in ozaveščati ljudi o pomenu varovanja narave. Med programom so se na panoju vrstili čudoviti posnetki iz narave, ki so jih pripravili na Zavodu RS za varstvo narave – Območna enota Maribor, v preddverju dvorane pa so si obiskovalci lahko ogledali razstavo Narava Pohorja. V tem večeru sta se lepo združili narava in kultura. Zahvaljujemo se SNG Maribor, vsem predavateljem, ki so izvedli kakovostna in zanimiva predavanja, sponzorjem, nastopajočim, obiskovalcem in vsem, ki so kakor koli pripomogli k temu, da je podelitev diplom uspela. Še posebno pa se zahvaljujemo varuhu gorske narave Borutu Ambrožiču, ki je vložil veliko truda v pripravo in izvedbo te prireditve, ki je potekala na visoki strokovni ravni. Usposabljanje v letu 2008 je uspešno opravilo 20 udeležencev iz 18 planinskih društev iz vse Slovenije. Ti so od aprila do junija obiskovali tečaj v planinski koči Gospodična na Gorjancih, Koči na Blegošu in Erjavčevi koči na Vrščiču, nato pa pod vodstvom mentorjev izdelali tudi dobre seminarne naloge. Letošnji diplomanti so: Borut Ambrožič, PD Brezje Maribor (Regijski park Pohorje: utopija ali realna prihodnost), Franc Atelšek, PD Ljubno ob Savinji (Naravni rezervat Smrekovec – Komen), Erika Bizilj, PD RTV Ljubljana (Koncept za mladinsko oddajo o spoznavanju in varstvu gorske narave), Matjaž Bohinc, PD Polom Kostanjevica na Krki (Ohranitev Krakovskega gozda), Branko Čandek, PD Sežana (Nanos, 1242 m), Tone Dremelj, PD Javornik-Koroška Bela (Ohranimo narcise na Golici), Anja Habjan, PD RTV Ljubljana (Varovanje gorske narave ... začnimo z otroki), Lidija Hočevnar Žager, PD Celje Matica (Narava ni samo za okras), Jelka Huč, PD Novo mesto (Naravovarstvena problematika Gorjancev), Jernej Javornik, PD Lovrenc na Pohorju (Varstvo divjega petelina na območju delovanja PD Lovrenc na Pohorju), Marija Klofutar, PD Tržič (Kako ohraniti Zelenico), Drago Kodrič, PD Donačka gora (Pohod

po Stoperški planinski poti), Sara Mertelj, PD Gozd Martuljek (Rastlinstvo v TNP – značilnosti visokogorja), Suzana Pinosa, PD Radeče (Mlade planince želimo naučiti varovati gorsko naravo), Lavra Rauš, PD Slovenska Bistrica (Zakaj je pomemben projekt regijskega parka Pohorje in kakšno vlogo bi igral Bistriški Vintgar v njem), Špela Recer, PD Maribor Matica (Preveritev izbora variante daljnovidne trase po Kozjaku), Martina Šuštar, PD Pošta in Telekom Ljubljana (Ukrepi ekološke sanacije Poštarskega doma na Vršiču in ureditev bližnje okolice), Bojan Rambaher, PD Fram (Narava na Pohorju – (negativni) vplivi športnih in rekreacijskih dejavnosti na okolje), Vesna Rambaher, PD Fram (Zavarovane rastline v botaničnem vrtu Tal 2000) in Vida Praprotnik, PD Vrhnika (Obnova planinske poti od »Štirne« do Zavetišča na Planini nad Vrhniko).

Rozalija Skobe

Na vrhu Pece

V soboto, 6. 9. 2008, je na Peci potekalo 28. srečanje planincev Koroške. Njegov moto je bil »Srečanje koroških planincev v luči Shengna«. V sklopu tega tradicionalnega planinskega srečanja so na vrhu Pece odkrili panoramsko smerno ploščo, katere pobudnik in realizator je bil Mirko Mlakar. Zaznamovali so tudi jubilej planinske kočice pod Peco, saj se je letos izteklo 80 let, odkar je bila postavljena, in 50, odkar so jo po požigu v drugi svetovni vojni znova

postavili. Podelili so priznanja MDO in priznanja častne znake Planinske zveze Slovenije, Francu Oderlapu, vrhunskemu alpinistu in delavnemu članu na področju planinstva in gorskega reševanja, pa je predsednik PZS Ekar Franci podelil »svečano listino«. To je bila tudi posebna želja in pobuda MDO PD Koroške. Slavnostni nagovor je imel predsednik PZS. Župnika iz Mežice in Pliberka sta po uvodni slovesnosti blagoslovila novo smerno ploščo na vrhu in maševala v kapeli sv. Metoda in Cirila pod Peco.

Kadar koli pridemo do vrha gore, se nam odprejo nova obzorja, nova upanja, hotenja in želje, da bi dosegli nove cilje. Gore postajajo za človeka v novem času, novem svetu, vedno večja nuja in potreba, kajti prav v njih je še ohranjeno naravno okolje v prvobitni podobi in s prvobitnimi vrednotami in človek si v njih pridobi novih moči in upanja do življenja.

Ko so se ob »adventu« leta 2007 tudi v slovenskih Alpah odprle meje in so postale gore svobodnega gibanja in vzpenjanja na vrhove v območjih državnih in deželnih meja, so se pojavile tudi potrebe in zahteve, da s skupnim čezmejnim sodelovanjem uspešno ter kakovostno izvajamo gorske naravovarstvene aktivnosti. Zato sta primer in pobuda koroških planincev in njihovega meddruštvenega odbora, da bi potekala slovesnost na Peci, aktualna in pomembna. Slovenski gorski svet je stičišče kontinentalnega in sredozem-

skega klimatskega območja. V njem se prepleta troje mogočnih kultur: slovenske, germanske in romanske. Planinska zveza Slovenije, ki združuje 56.000 registriranih članov, vključenih v skoraj 280 planinskih društev, z 8240 km planinskimi potmi in 171 planinskimi postojankami je po številnosti članstva na šestem mestu na svetu, po številu članov na število prebivalstva pa na prvem. V devetdesetih letih so jo, še posebno avstrijski planinci, že povabili k pripravi na ustanovitev združenja alpskega loka /Club Arc Alpin/CAA. V tem združenju je aktivno navzoča tudi s podpredsedniškim mestom.

Tudi planinske aktivnosti, kot so npr. sodelovanje in srečanja treh dežel – Slovenije, Italije in Avstrije – so ostale tradicionalne. Planinska zveza sodeluje tudi v instituciji »Alpska konvencija«, v katero so vključene vse države v Alpah. Države podpisnice Alpske konvencije si prizadevajo uresničevati podpisane protokole, iz katerih izhajajo obveze varovanja alpskega sveta. S 1. januarjem 2009 Slovenija od Francije že drugič prevzema dveletno predsedovanje »Alpski konvenciji«. Pomembno je še sodelovanje z Avstrijo, tudi pri izvajanju programov PHARE pri nameščanju čistilnih naprav. Od skoraj 45 čistilnih naprav jih je bilo iz sredstev Evropske skupnosti 12 nameščenih v gorskem svetu. Planinski praznik na slovenskem Koroškem ima veliko poslanstvo in sporočilo, ki pravi, da sta prišla čas in potreba po resničnem in prijaznem čezmejnem sodelovanju in dopolnjevanju.

Franci Ekar

Priložnostna osebna poštna znamka

PD Domžale je v sklopu prireditev ob 60. obletnici ustanovitve izdal osebno poštno znamko. Motiv smo izbirali dlje časa, vodilo pri izbiri pa je bilo, naj bo v ospredju človek in ne lepota gora sama po sebi. Prav mi ljudje oblikujemo društvo, članstvo je vir znanja in društvene moči. Na interni natečaj je prišlo več predlogov, dokončno pa smo izbrali na

S klikom do vseh člankov naše revije vse do leta 1986!

Z veseljem obveščamo bralce, da smo na spletno stran www.pvkazalo.si postavili dodatnih 14 letnikov poskeniranih izvodov naše revije, kar nam je omogočila donacija Fundacije za šport. Sedaj je možno s pomočjo elektronskega kazala priti do kopij vseh objav od letnika 1986 do 2007 (več o tem, kako to storimo, smo opisali na zadnji platnici lanske decembrske številke). V vseh člankih je omogočeno optično prepoznavanje znakov, tako da je mogoče besedila kopirati in po želji uporabljati.

Zelo radi bi poskenirali in dali na razpolago vse letnike od prvega, 1895, zato

iščemo podpornike,

ki so pripravljene finančno pomagati.

Skeniranje posameznega letnika stane od 100 do 200 € (odvisno od debeline). Za skeniranje vsega preostalega potrebujemo še okoli 10.000 €. Če ste pripravljene pripomoči k izvedbi tega projekta, nam prispevke lahko nakažete na račun 05100-8010489572, sklic 0522, ali nam to sporočite na naslov pv@pzs.si.

Uredništvo

52. občnem zboru. Znamka je izšla 26. marca 2008 v 1020 izvodih, avtor fotografije je Luka Skočir, oblikoval pa jo je Matjaž Učakar. Tako kot vse osebne poštne znamke tudi ta ni v javni prodaji. Osrednja prireditve ob 60. obletnici bo v nedeljo, 16. novembra 2008, ob 18. uri v Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah.

Borut Peršolja

Skoraj Abraham pevskega zbor

Sredi maja je petnajst moških glasov povrstjo vneseno zapelo Planinsko, Triglav (Jakoba Aljaža), S triglavskega veter pogorja, Planinsko rožo, Triglav (Josipa Flajšmana), Domovini in Sijaj, solnce in nas s petjem pripravljalo na prihajajočo poletno gorniško sezono. V mislih smo bili že tam, kjer nas ob zasoplem dihanju in poslušanju bitja srca dohitijo prvi ljudje.

V Lukovici smo doživeli lep koncertni večer. Pevci pod vodstvom Igorja Velepčiča so že šestnajst let sopotniki PD Domžale, saj vsako zadnjo nedeljo v avgustu navzoči na srečanju pri Domžalskem domu na Mali planini. Njihovi glasovi so glasovi predanosti, ljubezni do domovine in posebne vrste sreče.

Bili smo tam, ko so peli Oj, Triglav, moj dom, Lovsko, Slovenec sem, Jaz sem en frišen jager, V hribih se dela dan, Gojsko planino, Rokovnjaško ... Kdor hoče res videti, mora gledati z ušesi!

Vse, kar se dogaja v dolini, se dogaja tudi v gorah. In nasprotno. Gore končno niso več nedosegljivo kraljestvo sanj, temveč preprosto svet, ki napolnjuje slehernika. Gore so lahko način življenja, ki se tam nekje na skupnem ležišču včasih celo začne. In so tisti piš, ki ločuje seme od plevla. Skoraj pol stoletja je že od takrat, ko so moški v Črnem grabnu začeli vsem na obeh izražati najbolj pretanjena občutja in razkazovati pogum glede posameznega in skupnega lepega glasu. Nesramno vprašanje, ki odzvanja v duhu časa, je: kdaj se bo zbor feminiziral? Želimo mu, da nikoli in da bi ostala njegova ljubljenjska pevska kariera nedolžna.

Po prvih korakih spusta z vrha nas obda vrisk tišine. Pod goro, ki smo jo zmogli s trdnim oprimkom in zanesljivo stopinjo, se prepleta izbrana glasba sveta: piš vetra, zamolklost sence, pritenost ruševja, brnenje žuželk in dihanje plitve prsti. Harmonija gora, ki jo hodimo poslušati in se je ne naveličamo. Tako kot se ne naveličamo zvestobe članov moškega pevskega zbora Janka Kersnika iz Lukovice; ob 45-letnici umetniškega delovanja mu želimo še veliko ubranosti in zanosu. Hvala vam!

Borut Peršolja

Tabor mladih planincev PD Cirkulane

Člani mladinskega odseka Planinskega društva Cirkulane so prve dni letošnjih šolskih počitnic izkoristili za dvodnevni tabor. Povzpeli smo se na Stol, prespali v Prešernovem domu, se spustili proti Zelenici, obnovili znanje iz planinske orientacije in varovanja v gorah in se seveda ves čas lepo imeli. V ponedeljek zjutraj, 30. junija 2008, smo se s petimi vodniki odpravili na dvodnevni izlet na Stol. Z avtobusom smo se pripeljali do Valvasorjevega doma pod Stolom. Tam smo najprej malicali po naporni vožnji in pred velikim vzponom. Pot je bila malce naporna, ampak tudi poučna in zanimiva. Na njej smo obnovili znanje iz planinske orientacije in videli zaščitene rastline, ki smo jih prej spoznavali le ob pomoči slik. Videli smo kranjsko lilijo, črno murko, planiko in kochov svišč. Ob vzponu smo občudovali prelep razgled. Pogled je segal vse od Save Dolinke in Bleda do Triglava. Na poti pa smo izvedeli tudi nekaj zanimivih podatkov o gori Stol. Stol je najvišji vrh Karavank, ki sega 2236 m visoko in meji na sosednjo Avstrijo. Z njega vidimo tudi Celovec, Vrbsko jezero, Triglav, Golico, Bled in dosti drugih vrhov in krajev. Ko smo prišli na nadmorsko višino 2193 m, smo zagledali Prešernovo kočo na Stolu. Pustili smo opremo tam in se odpravili na vrh. Z vrha Stola smo se vrnili v kočo; tam

smo imeli nekaj časa zase. Ko se je začelo mračiti, smo odšli na večerjo. Potem je prišel najzanimivejši del dneva, in sicer zabavni kviz ter planinski krst. Kviz je bil sestavljen iz različnih vprašanj in nalog, tekmovalci so bili razdeljeni na tri skupine, zmagovalce pa so čakale sladke nagrade. Sledil je planinski krst. Dobili smo planinska imena, rablje in botre, ki smo jih izbrali sami. Krst je bil sestavljen iz vprašanj in udarcev po »ta zadnji plati« krščenca. Vsak je dobil toliko udarcev, kolikor si jih je zaslužil. Večer je hitro minil tudi brez televizije in računalnika. Nekateri izmed nas so si privoščili prečudovit nočni pogled na Bled in okolico, ki je žarela v tisočerih lučkah. Večer se je prevesil v čas za umivanje in spanje. Bili smo brez pitne in tople vode, ampak pravi planinec tudi to vzdrži in se

šele tedaj zave, kako dragocena je voda. Naslednji dan smo se zbudili v oblačno jutro. Najprej smo se po zajtrku odpravili po melišču v dolino, proti koči na Zelenici. Pot navzdol je bila zelo hitra. Na začetku smo videli gamsa. Ko smo prispeli na Zelenico, smo imeli kratek počitek, pozneje pa smo obnovili svoje znanje vezanja vozlov in varovanja v planinah. Od Zelenice v dolino nismo imeli več daleč. Hodili smo kako uro in prispeli na cilj. Tam nas je že čakal avtobus, s katerim smo se zapeljali proti domu. Ustavil nam je še pred picerijo in okrepcali smo se z okusno pico. Čakal nas je še samo prihod domov. Starši so nas že nestrpno čakali pred domovi ali pred šolo. Poslovi smo se še od vodnikov in odhiteli domov. Bilo nam je zelo lepo.

Andreja Glavica, 8. a

DUMO[®]
www.dumo.si

pohodništvo • alpinizem • jamarstvo
gorniška oblačila • čevlji
plezalna oprema • nogavice

Tilak • Bask • Naxo • Lasting
Singing Rock • Kayland

Igor Modic

Drago Peršl

1942–2008

Pretreslo nas je, čeprav smo to novico strahoma pričakovali, saj smo vsi vedeli, da si bil neozdravljivo bolan. V človeški naravi je, da odzivamo misel na tisti čas in bi ga radi prestavili. S tabo bi lahko spregovorili še marsikatero lepo besedo o pomladi, naravi in življenju in bi ti omilili samoto v zadnjih trenutkih. Oprostil! Upali smo, da boš kot ptič feniks ob bližajoči se smrti ponovno poletel mlad in prerojen.

Rojen si bil 7. 10. 1942. Mladost ti ni bila radodarna, ker nisi zrasel v klasični družini kot večina nas. Zato ti je bila materina toplota, ki je nisi imel, sveta. Nekaj podobnega si našel v naravi in slovenskih gorah. Tam si se lahko pogovoril, si zbistril misli in duha, napolnil življenjske baterije. Po končani srednji tehnični šoli si se zaposlil, si ustvaril dom, družino in rodila se ti je hči. Pred kratkim si postal tudi dedek.

Član planinske organizacije si bil od leta 1955 in prav kmalu si postal tudi član alpinističnega odseka v Planinskem društvu Delo. Strokovno si se izpopolnjeval in postal alpinistični inštruktor in varuh gorske narave. Med iskraške planince te je kot izkušenega vodnika Planinske zveze Slovenije in člana PD Delo julija 1987 prvič povabil bratranec Janez. Od takrat si kot gost še večkrat vodil ali pomagal voditi zahtevnejše izlete PD Iskra Elektrozeve.

Iz tega društva je čez nekaj let nastalo naše sedanje društvo Iskra Ljubljana, ki res ni veliko, zato pa se vsi med sabo dobro poznamo. Leta 1995 si tudi ti postal naš član. Iz društvene statistike je razvidno, da si od takrat do danes organiziral in vodil kar 43 izletov. Za svoje dolgoletno uspešno delo v planinski organizaciji oziroma društvih si prejel od PZS bronasti, srebrni in leta 2005 še zlati častni znak, lani spominsko plaketo PZS, v začetku letošnjega leta pa tudi priznanje našega društva.

V društvu si že drugo mandatno obdobje opravljal tajniško funkcijo. Skrbno si hranil tudi številne fotografije naših izletov, ki smo si jih kot diapozitive radi ogledovali na občnih zborih. Ko si nas peljal v planine, si bil zelo preudaren vodnik. Zavedal si se odgovornosti za skupino, ki ti je zaupala. Znan si bil po svoji vztrajnosti in adrenalinu. Poleg planinarjenja si imel namreč v začetku rad tudi jadrnanje z zmajem, kasneje pa mnogo let srčno rad tudi jadrnanje s padalom. Imel si tudi nekaj nesreč, ampak to te ni motilo. Pogled na neokrnjeno naravo od zgoraj te je vedno premamil. Ker si poznal mnogo planincev, si nas zadnja leta povezoval še z drugimi društvi. Iskal pa si tudi drugačne načine druženja in tako sedaj na tvojo pobudo redno organiziramo kolesarske izlete. Eden teh drugih načinov je bilo taborništvo. V začetku 70. let si se pridružil klubu Jež v odredu Dobre volje v Ljubljani in takoj postal eden od motorjev delovanja in druženja. Organiziral si akcije v naravi in sodeloval na njih, na srečanjih v »baraki« pa dostikrat presenetil s prikazom svojih dosežkov v gorah tako doma kot v odpravah na tujem. Te izkušnje in nasveti so koristili vsem, ki so se preizkušali po tvojem vzoru. Na mnogih taborjenjih v Bohinju, na mnogobojnih in težkih pohodih, na tekih ob žici, na brazdah vzdržljivosti, na smučarskih tekih in drugih športnih srečanjih in še marsikje so te prijatelji v ekipah občutili kot nežno dušo z robotim značajem in smislom za humor. »Odšel je. Za vedno,« je bilo kratko, zgovorno in neizprosno sporočilo pred tremi

dnevi. »Ostal boš. Za vedno. V srcih in spominu,« ti nemo sporočamo prijatelji.

Od triglavskega veter gorovja prav rahlo šumi in pihlja, me vleče in žene v planine, doma miru mi ne da je napisal pesnik in to je veljalo tudi zate. Sedaj boš počival, zato naj ti bo lahka slovenska zemlja. In gorski vetrič, ki bo k tebi poletaval s planin, ti bo nosil naše pozdrave. Drago, hvala ti. Tvojim domačim izrekam v imenu planinskega in taborniškega društva iskreno sožalje.

Govor na grobu, pripravila Dušan Semenič in Ivo Štajdohar

Strinjam se z Dragovo oznako. Res je bil nežna duša z robotim značajem in smislom za humor. Takega sem poznal tudi sam. Dolga leta smo skupaj taborili v Bohinju in tako lahko človeka res dobro spoznaš. Čeprav smo Draga tam poznali kot tabornika, je bil človek z mnogimi obrazi. S čim vse se ni ukvarjal! Bil je veslač, karateist, kolesar, pa seveda alpinist in tabornik. Verjetno je bil še kaj, pa nismo niti vedeli. Naju je družilo taborništvo, pogosto pa sva se zapletla tudi v hribovske debate. Tu je imel kaj povedati. Žal mi je, da ob odhodih kolegov alpinistov ni mogoče vedno zbrati njihovih kratkih biografij in glavnih alpinističnih dosežkov. To lahko seveda najbolje opravijo soplezalci. Verjamem, da to ni vedno preprosto, zato naj ne zveni kot očitek.

Planinski kolegi Draga Peršla so nekaj gradiva le zbrali in tule povzemam nekatere podatke iz alpinističnih novic v Delu, kjer se je Drago pogosto pojavljal (vseh seveda ne, saj so včasih poročali o vsem, na primer o smučanju s Šitne glave, pa o plezanju v Pripravniški grapi v Mojstrovki, pa po Virensovi smeri v Koglu ...), žal so brez letnic: »Drago Peršl, Bernard Cuder in Gregor Rupnik (Soška AS) so preplezali Jungfrau, Z raz Möncha in JZ greben Trugberga«; Aljoša Čoko, Aleš Mrzel in Drago Peršl so se vzpeli na Damavand Shelter (5670 m) v Iranu; Drago Peršl, Janez Gradišar (AAO), Bernard Cuder (SAAS) in Franc Cuder (AO Kranj) so ob fantovščini Ja-

neza Gradišarja preplezali prvenstveno smer Adijo ledig stan v Vratnem vrhu, V/III–IV, A1; Drago Peršl je skupaj s člani novoustanovljene SAS (Soška alpinistična sekcija) Borisom Mlekužem, Gregorjem Rupnikom in Bernardom Cudrom preplezal več – tudi prvenstvenih – smeri na mini odpravi v stenah na Kozjaku na Hrvaskem; »Alpinistična sekcija AO Delo sporoča, da njihova alpinistična šola poteka pod vodstvom Draga Peršla že od oktobra 1984. Do sedaj so imeli že 13 predavanj in tudi štiri skupne ture. Vseh tečajnikov je 18. Bili so že na zasneženem Triglavu, Grintovcu, plezali pa so tudi grape v okolici Vršiča«; Člani AO Delo Roman Cerar, Slavo Milosavljevič, Lojze Pleš, Drago Peršl in Valerija Rožanc ter članica AO Domžale Barbara Kašnik so bili v Meteoru in opravili 38 vzponov. Vsi vzponi so prve jugoslovanske ponovitve, saj je v tem predelu doslej plezal le Peter Ščetinin; »V Peru je odpotovala desetčlanska alpinistična odprava PD Delo, ki ima v načrtu vrhove Cordillere Blance z glavnima ciljema Nevado Huascaran (6768 m) in Nevado Huanchoy (6395 m). Člani odprave so Andrej Škafer (vodja), Drago Peršl (namestnik vodje) ...«; Med prazniki so naši alpinisti Gregor Rupnik ter Dara in Drago Peršl plezali v stenah nad Makarsko ...; »Iz Italije se je vrnila četverica članov AS Delo. Roman Cerar in Drago Peršl ter Egon-Batič-Marko Kragelj so 4. avgusta ponovili Dibonov raz v Cini«; »Darinka Peršl-Gregor Rupnik ter Bernard Cuder-Drago Peršl so v Velikem špičju preplezali novo smer, ki so jo imenovali Soška, IV+/II–III, 400 m, 4 h«; Delo 12. 9. 1989: Šest članov Delovega alpinističnega odseka (Drago Peršl, vodja ...) je odpotovalo na desetdnevno pot v Pireneje. Osvojiti nameravajo najvišja vrhova – Pico de Aneto (3404 m) in Monte Perdido (3355 m) ... Bodi dovolj. Naj povem, da je Drago napisal pet prispevkov tudi v našo revijo, in sicer v letih od 1974 do 1977.

Vladimir Habjan

Tradicionalno srečanje planincev Pošte in Telekom Slovenije

V nedeljo, 7. septembra 2008, so se pri Poštarskem domu na Vršiču zbrali člani Planinskih društev Pošte in Telekom Slovenije iz Celja, Maribora in Ljubljane na že 41. tradicionalnem srečanju. V še večjem številu smo se na Vršiču zbrali na isti datum leta 2003, ko je PD Pošte in Telekom Slovenija praznovala 50-letnico uspešnega delovanja. Enako starost je dočakal tudi Poštarski dom na Vršiču. Ni naključje, da smo planinske prijatelje po petih letih znova povabili v naš dom, ki se kot najvišja koča na Vršiču ponaša s prelepimi razgledi na julijske vršace. Najmogočnejši je bližnji Prisojnik, na katerem naši markacisti skrbijo za zahtevne planinske poti. Njegovo ime nosi naše društveno glasilo „Pod Prisojnikom“, okameneli obraz Ajdovske deklice v njegovi steni pa je postal zaščitni znak Poštarskega doma. V preteklih letih smo v našem domu postorili veliko del; od biološke čistilne naprave do sodobne kuhinje, od novih sanitarij in centralnega ogrevanja do obnovljenih macesnovih podov in novih vzmetnic. S ponosom smo jih razkazali gostom. Predsednik društva se je javno zahvalil vsem, ki so kakor koli pomagali pri obnovi, predvsem pa Telekomu Slovenije, Pošti Slovenije, Fundaciji za šport, Avtenti.SI, Poštni banki

Slovenije, Turističnima agencijama Relax in Oskar, Janezu Pirnatu, s. p., Laniki, d. o. o., podjetju Janez, d. o. o., in članom društva. Dopoldne se je približno 300 planincev nahodilo na različnih izletih v območju Vršiča, saj so vodniki PZS pripravili kar šest različnih izletov. Precej se jih je odpravilo na pohod kar od jezera Jasna in so v slabih štirih urah prispeli na Vršič. Druga skupina se je od Koče na Gozdu odpravila na Visoki Mavrinc, tretja pa po stari vršički cesti. Preostale je avtobus odpeljal na prelaz Vršič, s katerega je šla ena skupina na Sleme, druga pa na Malo Mojstrovko. Precejšnje število planincev pa se je odpeljalo k izviru Soče. Vsem jo je zagodilo vreme, saj se je že ponoči začelo kisati. Okoli trinajste ure je sonce končno pokukalo izza oblakov in pregnalo dež do popoldanskih ur. Posebno pristrčno je bil sprejet nastop šolske folklorne skupine v starodavnih gorenjskih nošah. Po koncu uradnega dela se je nadaljevalo prijetno planinsko druženje ob veselih zvokih. Za vse smo pripravili okusen golaž in krof. Predstavniki planinskih društev so se sestali na meddruštveni seji, na kateri so se dogovorili o prihodnjih skupnih akcijah. Naše 42. srečanje, ki ga bo PD Pošte in Telekom Slovenija skupaj z Društvom prijateljev poti KV NOV organiziralo v počastitev 40-letnice ustanovitve Poti KV NOV Slovenije, bo prvo septembrsko nedeljo leta 2009 na Polževem.

Stane Tomšič

Poštarski dom na Vršiču

Kako poznamo naše gore?

Kateri gori v Julijskih Alpah oblak zakriva vrh?

Kateri gori v Julijskih Alpah oblak zakriva vrh?

Pravila naše igre smo objavili v januarški številki. Odgovore sprejemamo do 25. oktobra. Spletna trgovina www.kibuba.com tokrat za nagrado ponuja gamaše Sprint iz goretexa XCR. Če boste odgovarjali po elektronski pošti, uporabite naslov uganka@pzs.si. Poslati nam morate popoln naslov in davčno številko.

Rešitev iz prejšnje številke:

Uganka je bila tokrat očitno zelo težka. Po dolgem času se je zgodilo, da je bilo manj kot 10 pravih

rešitev. Poslali so jih Luka in Polde Taler, Valerija Pogar, Piotr Skrzypiec, Jure Golob, Štefan Verovšek, Samo Jemec in Tina Hajdinjak Skrzypiec. Slednji je žreb dodelil nagrado, majico Dardaj, ki jo podarja Kibuba d. o. o. Na sliki je bila Lučka Kopa, 1758 m, manj izrazita vzpetina v slemenu, ki se z vrha Konja v Kamniških Alpah spušča severno proti Presedlaju. Na sliki se prepozna tudi markirana pot z Velike planine proti Korošici, ki je speljana pod grebenom. Vidi se tudi vrh malo nižjega Kranjskega Dedca, skrajno desno pa je pobočje Konja. Slikano je bilo z Zeleniških špic.

Andrej Stritar

spletna trgovina z gorniško opremo

Oglašujte v Planinski vestnik

www.planinskivestnik.com

Kanin 📞 Oton Naglost

kdry
TECHNICAL
UNDERWEAR

Aktivno perilo K-DRY Bioaktiv

- srebrni ioni s svojim antibakterijskim delovanjem trajno preprečujejo nastanek neprijetnega vonja
- poleti ohranja suh občutek, pozimi dodatno termično izolira
- dvoslojni način pletenja zagotavlja prenos potu s kože na zunanjo stran perila
- izjemno hitro sušenje

Prodajna mesta po Sloveniji:

Hervis, Iglu šport, Velo Center Idrija, Velo Domžale, Goltès, Elan in ostale dobro založene trgovine.

KARIBU

za popoln užitek.